

Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden

Jaar 2006/2007

C.M. Goossen

werkdocumenten

Wot
Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

WAGENINGENUR

For quality of life

Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden

De reeks 'Werkdocumenten' bevat tussenresultaten van het onderzoek van de uitvoerende instellingen voor de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT Natuur & Milieu). De reeks is een intern communicatiemedium en wordt niet buiten de context van de WOT Natuur & Milieu verspreid. De inhoud van dit document is vooral bedoeld als referentiemateriaal voor collega-onderzoekers die onderzoek uitvoeren in opdracht van de WOT Natuur & Milieu. Zodra eindresultaten zijn bereikt, worden deze ook buiten deze reeks gepubliceerd.

Dit werkdocument is gemaakt conform het Kwaliteitshandboek van de WOT Natuur & Milieu en is goedgekeurd door Paul Hinssen (deel)programmaleider WOT Natuur & Milieu.

WOT-werkdocument **146** is het resultaat van een onderzoeksopdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Dit onderzoeksrapport draagt bij aan de kennis die verwerkt wordt in meer beleidsgerichte publicaties zoals Natuurbalans, Milieubalans en thematische verkenningen.

Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden

Jaar 2006/2007

C.M. Goossen

Werkdocument 146

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

Wageningen, juni 2009

Referaat

Goossen, C.M., 2008. *Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden. Jaar 2006/2007* Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 146. 113 blz. 13 fig.; 166 tab.; 6 ref.; 3 bijl.

Om het recreatiegedrag te kunnen monitoren, neemt het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) deel aan het Continu VrijeTijds Onderzoek (CVTO). Voor het CVTO worden wekelijks circa 350 personen van 0 jaar en ouder ondervraagd over hun vrijetijdsactiviteiten in de afgelopen week. Door deze gegevens te analyseren, komt er inzicht hoe en door wie het groen wordt gebruikt. Het bosbezoek is ten opzichte van 2004/2005 afgenomen en ook de gemiddelde duur is afgenomen. Het bezoek aan agrarische gebieden is eveneens afgenomen, maar de gemiddelde duur is ongeveer gelijk gebleven. Het bezoek aan recreatiegebieden is toegenomen, maar de gemiddelde duur is afgenomen. Activiteiten op en aan water, rivier, plas of meer zijn toegenomen, maar de gemiddelde duur is afgenomen. Het bezoek aan natuurgebieden (nat en droog) is gelijk gebleven evenals de gemiddelde duur. Het gemiddelde rapportcijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap direct rond hun eigen woonplaats is een 7,2. Het motief "gezelligheid" wordt gemiddeld het meest genoemd om te gaan recreëren, gevolgd door het motief "even tussen uit".

Trefwoorden: Recreatie, bos, natuurgebied, recreatiegebied, agrarisch gebied, motief, gedrag, monitoring, activiteit.

©2009 **Alterra – Wageningen UR**

Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 07 00; fax: (0317) 41 90 00; e-mail: info.terra@wur.nl

De reeks WOt-rapporten is een uitgave van de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Dit rapport is verkrijgbaar bij het secretariaat . **Het rapport is ook te downloaden via www.wotnatuurenmilieu.wur.nl.**

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 54 71; Fax: (0317) 41 90 00; e-mail: info.wnm@wur.nl; Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	11
1.1 Achtergrond	11
1.2 Projectdoelstelling	11
1.3 Probleemstelling	11
1.4 Steekproeftrekking	12
1.5 Werkwijze	12
2 Wat doen de Nederlanders in hun vrije tijd buitenshuis	13
2.1 Deelname aan groen/blauwe activiteiten	13
2.2 Deelname en persoonlijke kenmerken	14
2.3 Frequentie aan groen/blauwe activiteiten	18
3 Ondernomen activiteiten	21
3.1 Activiteiten	21
3.2 Bestemmingen	22
3.3 Randstad en recreatief gebruik	26
3.4 Omgeving en persoonlijke kenmerken	28
3.5 Dagtochten	31
4 Bezoek aan bossen en overige natuurgebieden	33
4.1 Bossen	33
4.1.1 Algemeen	33
4.1.2 Wandelen in bos	36
4.1.3 Fietsen in bos	39
4.2 Overige natuurgebieden	41
4.2.1 Algemeen	41
4.2.2 Wandelen in natuurgebieden	45
4.2.3 Fietsen in natuurgebieden	48
5 Bezoek aan agrarische gebieden	51
5.1 Algemeen	51
5.2 Wandelen in agrarische gebieden	54
5.3 Fietsen in agrarische gebieden	57
6 Bezoek aan recreatiegebieden	61
6.1 Algemeen	61
6.2 Wandelen in recreatiegebieden	64
6.3 Fietsen in recreatiegebieden	67
6.4 Recreëren aan het water in recreatiegebieden	70
7 Bezoek aan water, rivier, plas en meer	73
7.1 Algemeen	73
7.2 Recreëren aan het water	76
7.3 Wandelen langs het water, rivier, plas of meer	79

8	Landschap en recreatiemotieven	83
8.1	Aantrekkelijkheid	83
8.2	Recreatiemotieven	84
9	Conclusies	89
	Literatuur	93
Bijlage 1	Analyseprotocol	95
Bijlage 2	WIN-segmenten	103
Bijlage 3	Motiefvraag	105
Bijlage 4	Relaties tussen activiteiten en recreatiemotieven	107

Samenvatting

Om het recreatiegedrag te kunnen monitoren, neemt het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) deel aan het Continu VrijeTijds Onderzoek (CVTO). Voor het CVTO worden wekelijks circa 350 personen van 0 jaar en ouder ondervraagd over hun vrijetijdsactiviteiten in de afgelopen week. Door deze gegevens te analyseren komt er inzicht hoe en door wie het groen wordt gebruikt.

Uit het CVTO 2006/2007 blijkt dat wandelen voor het plezier het meest populair is onder de Nederlanders, gevolgd door fietsen voor het plezier. Ook het recreëren aan het water, als niet aan het water wordt door veel Nederlanders gedaan. Toeren met de auto en een bezoek aan een monument en bezienswaardigheid zijn eveneens belangrijke recreatieactiviteiten. Opvallend is dat de deelname aan wandelsport ook relatief hoog is. In vergelijking met 2004/2005 is de deelname bijna overal afgenomen, behalve bij recreëren niet aan het water, vissen en agro-toerisme en bij het wandelen en fietsen. Deze laatste twee veranderingen zijn echter hoogstwaarschijnlijk het gevolg van een andere vraagstelling in 2006/2007. Deze afname heeft niet te maken met een toename aan andere vrijetijdsactiviteiten buitenshuis, want ook die zijn afgenomen. Het lijkt er sterk op de Nederlander in zijn vrije tijd meer achter de computer zit waardoor er minder tijd overblijft voor openluchtrecreatie.

Mannen toeren meer met de motor, doen meer aan surfen, vissen, golf, wielrennen en mountainbiken dan vrouwen die weer meer doen aan paardensport. Jongeren nemen meer deel aan actieve (sportieve) activiteiten dan ouderen. Daarentegen hebben ouderen meer deelgenomen aan meer rustige vormen van recreatie. Nederlanders met een leeftijd tussen 55 en 64 jaar nemen in verhouding meer deel aan wandelen, fietsen en wandelsport dan jongeren en (zeer) ouderen. In de leeftijdsklasse 25 tot en met 34 jaar is ook relatief veel deelgenomen aan wandelen. Niet alleen is de deelname van ouderen aan wandelen en fietsen hoger dan die van jongeren; van diegene die deelnemen gaan de ouderen ook veel vaker dan jongeren.

De hoogste sociale welzijnsklasse nemen in verhouding meer deel aan recreatieactiviteiten dan de lagere welzijnsklassen. Er zijn geen noemenswaardige verschillen geconstateerd in deelname aan recreatieactiviteiten tussen autochtone en niet-westerse allochtonen. Mensen uit huishoudens met inwonende kinderen nemen in verhouding meer deel aan recreëren aan het water en aan roeien, paardensport, schaatsen, skaten en skeelers dan huishoudens zonder thuiswonende kinderen. Deze huishoudens nemen in verhouding juist weer meer deel aan het bezoeken van een monument of werkzaamheden in de natuur/milieu.

Gemiddeld maakt een Nederlander 33 wandeltochten (langer dan een uur) per jaar. Gemiddeld zijn er 20 fietstochten door een Nederlander gemaakt in 2006/2007. Ook recreëren aan het water en niet aan het water (in bijvoorbeeld bos of park) zijn populair met gemiddeld 9 keer per jaar. Nederlanders hebben gemiddeld meer keren aan wandelsport gedaan in 2006/2007 dan in 2004/2005. Dit is opmerkelijk aangezien het deelnamepercentage is afgenomen. De overgebleven beoefenaars van de wandelsport zijn dus fanatieker gaan wandelen (van gemiddeld 47 keer in 2004/2005 naar gemiddeld 58 keer in 2006/2007). Ditzelfde patroon is terug te vinden bij het volkstuinieren. Nederlanders zijn minder met een motorboot weg geweest. Ook skaten/skeelers, joggen, mountainbiken en wielrennen hebben gemiddeld over alle Nederlanders aan populariteit ingeboet, alhoewel de overgeblevenen vaker de activiteit hebben ondernomen. De teruggang in de paardensport heeft vooral te maken met het lagere deelnamepercentage. Activiteiten en verenigingswerk met betrekking tot natuur en milieu zijn

ook minder gedaan. Dit komt zowel door het lagere deelnamepercentage als het aantal keren dat minder geworden is.

Circa 38% van de recreatie activiteiten met een groen/blauw karakter is in de eigen gemeente ondernomen. De eigen wijk is het meest genoemd als de omgeving waar de activiteit heeft plaatsgevonden. Ook bosgebied en het agrarisch gebied worden veel genoemd, evenals het centrum van stad of dorp of een "andere omgeving".

Wandelaars en wandelsporters hebben veel in de eigen wijk, bosgebied, centrum van stad of dorp of agrarisch gebied gewandeld. Fietsers hebben vooral in het agrarisch gebied gefietst, evenals de wielrenners. Skaten en skeeleren is een echte stadse activiteit; het is nauwelijks in andere gebieden gedaan. De mountainbikers hebben hun activiteit vooral in bosgebieden en "andere omgevingen" ondernomen. De paardensport is ook veel in een "andere omgeving" beoefend. Een meerderheid (52%) van de wandelingen heeft een afstand van niet meer dan 5 km. Fietsers fietsen voor 68% niet meer dan 20 km. Een gemiddelde wandeling heeft een afstand van 6,5 km. Een gemiddelde fietstocht heeft een afstand van 24 km.

Inwoners van de Randstad ondernemen gemiddeld 25% minder recreatieactiviteiten in recreatieve gebieden dan inwoners uit de rest van Nederland. De bevolking van de Randstad onderneemt gemiddeld minder vrijetijdsactiviteiten dan gemiddeld in Nederland. Alleen aan de categorie cultuur doet men gemiddeld iets meer dan in Nederland. Blijkbaar hebben de inwoners van de Randstad of minder vrije tijd dan in de rest van Nederland of ze besteden hun vrijetijd meer aan familiebezoek en dergelijke. De geringere deelname aan groen/blauwe activiteiten wordt dus geenszins gecompenseerd door een veel hogere deelname aan andere vrijetijdsactiviteiten. Ook inwoners van de Randstad gebruiken de eigen wijk het meest, maar met name stadsparken scoren relatief hoog in vergelijking met de rest van Nederland. In iets mindere mate geldt dit ook voor speciaal voor recreatie aangelegde recreatiegebieden. Opvallend is verder dat bosgebieden en agrarische gebieden veel lager scoren dan in overig Nederland.

Het percentage bezoekers aan een stadspark of eigen wijk stijgt naarmate de leeftijdklasse hoger is. Daarentegen is het percentage jongeren dat in een "andere omgeving" is geweest hoger dan het percentage ouderen. Dit beeld komt ook terug bij omgevingen die met water te maken hebben. Ook daar daalt het percentage (vooral bij aan zee en aan rivier of plas) naarmate de leeftijdklasse hoger is. Bij de omgevingen in het buitengebied is juist een tegenovergestelde beeld te zien. Het percentage bezoekers stijgt naarmate de leeftijdklasse hoger is. Vrouwen hebben groen/blauwe activiteiten meer in de eigen wijk en "andere omgevingen" ondernomen dan mannen, die weer meer op of aan het water van rivier, plas of meer geweest zijn. Er is geen (groot) significant verschil gevonden tussen type omgeving en etniciteit. Naarmate de recreanten uit lagere sociale klassen komen, hebben ze meer activiteiten in de eigen wijk ondernomen. Recreanten uit hogere sociale klassen zijn in verhouding meer in bos-, heide- zandgebieden en aan zee geweest dan andere sociale klassen.

In 2006/2007 zijn circa 186 miljoen bosbezoeken geweest; een afname van 1,4% ten opzichte van 2004/2005. In 2006/2007 zijn er bijna 67 miljoen activiteiten ondernomen in natuurgebieden (droog en nat). Dat is gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005. In 2006/2007 zijn er bijna 162 miljoen activiteiten ondernomen in agrarische gebieden. Dat is een afname van circa 30 miljoen activiteiten ten opzichte van 2004/2005. In 2006/2007 zijn er bijna 67 miljoen activiteiten ondernomen in recreatiegebieden. Dat is een toename van circa 8 miljoen activiteiten ten opzichte van 2004/2005. In 2006/2007 zijn er bijna 83

miljoen activiteiten ondernomen op en aan water, rivier, plas of meer. Dat is een toename van circa 5 miljoen activiteiten ten opzichte van 2004/2005.

Wandelen, recreëren niet aan het water en fietsen zijn de activiteiten die het meest in het bos zijn ondernomen. Wandelen en fietsen zijn de activiteiten die het meest in natuurgebieden en agrarische gebieden zijn gedaan. Wandelen en recreëren aan het water worden veel gedaan in recreatiegebieden en in of aan het water.

De gemiddelde groeps grootte bij het bosbezoek is 2,49; bij bezoek aan natuurgebieden 2,47; in agrarische gebieden 1,99; in recreatiegebieden 2,61 en in en aan het water 2,74.

Recreanten die in zeer sterk verstedelijkte gebieden of in het landelijk gebied wonen, zijn relatief weinig naar bossen, natuurgebieden en het agrarisch gebied gegaan. Recreanten die in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden wonen, zijn relatief wel veel naar recreatiegebieden gegaan. Recreanten die in sterk en weinig verstedelijkte gebieden wonen, zijn weer relatief veel naar het water, rivier, plas of meer geweest.

In alle gebieden is het bezoek van niet-westerse allochtonen minder dan van autochtonen. Niet-westerse allochtonen zijn ten opzichte van 2004/2005 wel meer naar het bos (2%) en naar natuurgebieden (2%) gegaan. Het bezoek aan agrarische gebieden is gelijk gebleven. Het bezoek van niet-westerse allochtonen aan recreatiegebieden is afgenomen (2%) en gelijk gebleven voor het bezoek op en aan het water.

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die recreanten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een bos te ondernemen is 14 km, voor natuurgebieden 18 km, voor agrarische gebieden 11 km, voor recreatiegebieden 13 km en voor op en aan het water 17 km.

Het meest gebruikte vervoermiddel om de gebieden te bezoeken is de auto, behalve voor het agrarisch gebied waar het de fiets is. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 in alle gebieden wel afgenomen, behalve bij een bezoek op en aan het water.

Het gemiddelde rapportcijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap direct rond de eigen woonplaats is een 7,2. Naarmate men ouder is, vindt men het landschap direct rond de eigen woonplaats aantrekkelijker. Inwoners van de 3 grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) geven gemiddeld een significant lager cijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap dan inwoners uit andere gebieden. Naarmate mensen in een meer verstedelijkt gebied wonen, vinden de inwoners het landschap minder aantrekkelijk.

Het motief "gezelligheid" wordt gemiddeld het meest (41%) genoemd om te gaan recreëren, gevolgd door het motief "even tussen uit" (25%). Het motief "interesse" is goed voor 14% en "uitdaging" voor 12%. Het motief "opgaan in de planten- en dierenwereld" wordt gemiddeld het minst (9%) genoemd. De resultaten zijn enigszins afwijkend van de resultaten uit andere onderzoeken. Er zijn significante, maar zwakke relaties gevonden tussen de deelname aan activiteiten en de recreatiemotieven. Recreanten die met het motief "uitdaging" gaan recreëren, doen meer aan allerlei vormen van sportieve recreatie. Recreanten die met het motief "tussen uit" gaan recreëren, kiezen vaak rustige recreatievormen zoals wandelen. Meer cultureel geïnteresseerd en meer maatschappelijk betrokken zijn vooral recreanten die met het motief "Interesse" gaan recreëren. Recreanten met het motief "opgaan" kiezen veelal vormen van recreatie die dicht bij de natuur en het agrarische leven staan. Recreanten met het motief "gezelligheid" nemen aan veel activiteiten deel, maar hebben nergens de hoogste deelname.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het Planbureau Leefomgeving (PBL) heeft al haar monitoringswerkzaamheden en analyses ondergebracht onder het nieuwe deelprogramma 'Informatievoorziening en Methodologie', binnen WOT-04-006, als deelproject van het project DUIN (DUurzame INformatievoorziening PBL). Monitoring van het vrijetijdsgedrag van Nederlanders is onderdeel van DUIN. Om het recreatiegedrag te kunnen monitoren, neemt het Planbureau Leefomgeving (PBL) deel aan het Continu VrijeTijds Onderzoek (CVTO). Het PBL wil weten hoe en door wie het groen (bos- en natuurgebieden, landelijk gebied etc.) wordt gebruikt. Daarnaast wil het PBL weten of er ontwikkelingen te verwachten zijn in de besteding van de vrije tijd die van invloed kunnen zijn op het gebruik van het groen. Onderzoek naar de vrijetijdsbestedingen wordt door de Stichting Continu VrijeTijds Onderzoek om de twee jaar worden uitgevoerd. Om de resultaten van dat onderzoek te gebruiken voor de doelstellingen van het PBL, dient er een secundaire analyse uitgevoerd te worden van de data van het CVTO. Met het resultaat van het monitoringsonderzoek heeft het PBL inzicht in hoeverre het vrijetijdsgedrag van de Nederlander veranderd en wat dit betekent voor het gebruik van groengebieden. Het al dan niet gebruiken van groengebieden wordt gezien als een belangrijke graadmeter voor het draagvlak voor natuurbehoud- en ontwikkeling.

1.2 Projectdoelstelling

Het doel van dit rapport is het inzicht geven in het gebruik van groengebieden door recreanten door de jaren heen. Daarvoor is een standaard procedure ontwikkeld om de gegevens te analyseren. De uitkomst van deze analyse maakt dit deel uit van de monitoring naar het gebruik van groengebieden in Nederland.

1.3 Probleemstelling

De centrale probleemstelling luidt:

- Wat zijn de belangrijkste uitkomsten van het CVTO met betrekking tot de groengebieden?

Op basis van de uitkomsten van de workshop die in 2007 is gehouden met PBL en recreatiedeskundigen is antwoord gezocht op de volgende vragen:

- Wat is de deelname aan recreatieactiviteiten die vallen onder buitenrecreatie, waterrecreatie en zelf sporten in groene gebieden en zijn er verschillen te vinden in combinatie met persoonskenmerken?
- Wat is de deelname aan recreatieactiviteiten die vallen onder buitenrecreatie, waterrecreatie en zelf sporten in groene gebieden vergeleken met andere vrijetijdsactiviteiten en zijn er verschillen te vinden in combinatie met persoonskenmerken?
- Wat is de frequentie aan recreatieactiviteiten die vallen onder buitenrecreatie, waterrecreatie en zelf sporten in groene gebieden en zijn er verschillen te vinden in combinatie met persoonskenmerken?
- Hoe aantrekkelijkheid wordt het landschap in de eigen woonomgeving gevonden en zijn er verschillen te vinden in combinatie met persoonskenmerken?
- Wat is de verdeling naar recreatiemotieven in combinatie met persoonskenmerken en activiteiten?

- Wat is de bestemming, het type groengebied, afstand en tijd (incl. rustperiodes en vervoer) per activiteit in combinatie met persoonskenmerken en groepsamenstelling (incl. niet-westerse allochtonen)?

1.4 Steekproeftrekking

Vrije tijd wordt in het CVTO gedefinieerd als: alle (dag)recreatieve activiteiten die worden ondernomen buiten de eigen woning en waarbij men minimaal één uur (inclusief reistijd) van huis is. De volgende activiteiten vallen niet onder de definitie:

- Activiteiten mogen geen overnachting omvatten;
- Activiteiten die zijn ondernomen tijdens een vakantie;
- Bezoek aan familie, vrienden en kennissen.

Het CVTO maakt gebruik van TNS NIPObase, een database van meer dan 220.000 personen die onder andere via hun eigen PC meewerken aan onderzoek. Voor het CVTO worden wekelijks netto (dus de non-response zit hier niet bij) circa 350 personen van 0 jaar en ouder ondervraagd over hun vrijetijdsactiviteiten in de afgelopen week. Bij kinderen tot 13 jaar wordt aan de ouders gevraagd om de vragen samen met of namens het kind te beantwoorden. Het CVTO meet een heel jaar lang en biedt inzicht in de vrijetijdsactiviteiten per week (1 april 2006 t/m 31 maart 2007). Omdat de weekmetingen zijn uitgevoerd onder personen met een computer is ter controle geanalyseerd of er verschillen zijn tussen personen met en zonder computer. Daarvoor is een eenmalige onderzoek uitgevoerd dat jaarmeting wordt genoemd. Voor de jaarmeting zijn ruim 5.500 Nederlanders ondervraagd van 0 jaar en ouder. Circa 500 van deze respondenten hebben schriftelijk aan het onderzoek meegewerkt. Dit betrof respondenten in de leeftijd van 55 jaar en ouder. De jaarmeting heeft twee doelen:

- Registreren van de participatie aan en frequentie van de onderscheiden vrijetijdsactiviteiten;
- IJking van het wekelijks onderzoek.

De uitkomsten van de jaarmeting zijn gebruikt om de weekmetingen te corrigeren voor een aantal specifieke activiteiten waarbij een verschil is tussen oudere personen met en zonder een computer.

Zowel de weekmeting als de jaarmeting zijn herwogen op basis van de volgende kenmerken:

- Geslacht;
- Leeftijd;
- Regionale spreiding volgens Nielsen;
- Mate van stedelijkheid;
- Opleiding;
- Sociale klasse.

Bij de weging is tevens rekening gehouden met het aantal Nederlanders dat op die dag op vakantie was. Omdat het aantal Nederlanders dat op vakantie is per dag fluctueert, fluctueert eveneens de gewogen populatie tussen 15 en 15,5 miljoen Nederlanders in plaats van een totale bevolking van 16,3 miljoen Nederlanders.

1.5 Werkwijze

Omdat dit rapport onderdeel uitmaakt van een monitoringsproject naar het vrije tijdsgedrag van Nederlanders, is het belangrijk dat de analyses steeds op dezelfde wijze gebeuren. Daarvoor is een analyseprotocol geschreven, waarbij de analyses met behulp van SPSS zijn uitgevoerd. Het analyseprotocol is beschreven in bijlage 1.

2 Wat doen de Nederlanders in hun vrije tijd buitenshuis

2.1 Deelname aan groen/blauwe activiteiten

Allereerst is onderzocht aan welke activiteiten Nederlanders deelnemen. Niet alle vrijetijdsactiviteiten zijn geanalyseerd, maar alleen die activiteiten die een relatie (kunnen) hebben met een groen/blauwe omgeving. In de jaarmeting is gevraagd of de respondent de activiteit in het afgelopen jaar wel eens ondernomen heeft.

Tabel 2.1: Deelname (%) aan recreatieactiviteit (met weegfactor)

Activiteit	Deelname 2004/2005	Deelname [^] 2006/2007
Wandelen voor plezier	55,0*	60,9
Fietsen voor plezier	50,2*	51,9
Recreëren aan het water	63,7*	50,0
Recreëren niet aan het water	38,3	40,7
Toeren met auto	45,1	39,4
Monument en bezienswaardigheid (kerk, dorp, stadsdeel, kasteel)	26,8	23,2
Wandelsport	16,2	14,4
Vissen	8,9	9,4
Joggen	9,4	7,8
Skeelers/skaten	9,7	7,7
Toeren met rondvaartboot	8,7	7,5
Varen met een motorboot	8,4	7,5
Bezoek aan oudheidkundige en archeologische objecten	6,6	6,0
Schaatsen	6,7	6,3
Skien/langlaufen/snowboarden	5,7	4,7
Toeren met motor	4,3	4,2
Volkstuin	4,6	4,2
Kanoën	5,2	4,2
Zeilen	4,0	3,6
Agro-toerisme	3,8	4,1
Mountainbiken	4,5	3,4
Natuur/milieu-activiteit	5,0	3,1
Roeien	2,7	1,9
Golf	2,1	1,8
Wielrennen	3,3	2,1
Paardensport	2,8	2,1
Surfen	0,9	0,9

* andere vraagstelling

[^]grijs betekent toename ten opzichte van 2004/2005

Uit tabel 2.1 blijkt dat wandelen voor het plezier het meest populair is onder de Nederlanders, gevolgd door fietsen voor het plezier. Ook het recreëren aan het water, als niet aan het water recreëren (park, bos etc.) wordt door veel Nederlanders gedaan. Toeren met de auto en een bezoek aan een monument en bezienswaardigheid zijn eveneens belangrijke recreatieactiviteiten. Opvallend is dat de deelname aan wandelsport ook relatief hoog is. In vergelijking met 2004/2005 is de deelname bijna overal afgenomen, behalve bij niet aan het

water recreëren, vissen en agro-toerisme en bij het wandelen en fietsen. Deze laatste twee veranderingen zijn echter hoogstwaarschijnlijk het gevolg van een andere vraagstelling in 2006/2007. Mogelijk is de afname aan groen/blauwe activiteiten een gevolg van een toename aan andere vrijetijdsactiviteiten buitenshuis. Tabel 2.2 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 2.2: Deelname (%) aan clusters van activiteiten* (met weegfactor)

Cluster	Deelname	Deelname
	2004/2005	2006/2007
Recreatief winkelen	90,8	89,8
Uitgaan	90,9	89,8
Buitenrecreatie	88,1	87,9
Attracties bezocht	81,4	79,7
Evenementen bezocht	73,4	71,7
Cultuur	74,2	71,0
Zelf sporten	65,5	62,6
Waterrecreatie en -sport	61,7	60,7
Hobby, cursus, vereniging	55,3	53,0
Sportwedstrijd bezoeken	28,0	29,6
Wellness/beauty/ontspanning	29,6	26,8
Geen activiteit	0,5	0,7

* grijs betekent toename t.o.v 2004/2005

Tabel 2.2 laat zien dat over de gehele linie de deelname aan vrije tijdsactiviteiten is afgenomen, behalve het bezoeken aan een sportwedstrijd en het "geen activiteit" ondernemen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat Nederlanders vaker en langer in hun vrije tijd achter de computer zitten. Het CVTO heeft echter geen gegevens hierover, zodat deze verklaring statistisch niet onderbouwd kan worden. Uit een tijdbestedingonderzoek (SPOT,RAB,PBE, 2008) blijkt dat van de vrije tijd in 2008 ruim de helft besteed is aan media: 4,9 uur per dag. Dit was in 2006 circa 4,3 uur. Van alle mediatijd gaat bijna de helft naar de televisie: 138 minuten per dag (2 uur en een kwartier). Dit was in 2006 gemiddeld 143 minuten. Gemiddeld wordt er 15 minuten in een krant gelezen, 6 minuten in een tijdschrift en 4 minuten in een folder. Hierin is sinds 2006 weinig veranderd. Aan boeken lezen wordt gemiddeld 13 minuten per dag besteed. Dit was gemiddeld 10 minuten in 2006. Nederlanders zijn in hun vrije tijd meer thuis gebleven tussen 2006 en 2008 (toename van 2%). Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat het aantal minuten per dag besteed aan internetten gestegen is van gemiddeld 43 in 2006 tot 80 in 2008. Het lijkt er op de Nederlander in zijn vrije tijd meer achter de computer zit waardoor er wellicht minder tijd overblijft voor openluchtrecreatie. Nader onderzoek moet dit uitmaken.

2.2 Deelname en persoonlijke kenmerken

De deelname aan recreatie activiteiten zijn vergeleken met de volgende persoonlijke kenmerken:

- Leeftijd;
- Geslacht;
- Welzijnsklasse;
- Aanwezigheid van thuiswonende kinderen;
- Autochtoon versus niet westers allochtoon;
- WIN-segment.

Onderlinge relaties worden in deze paragraaf alleen beschreven indien ze significant zijn. Niet-significante of hele zwakke onderlinge relaties (die statistisch wel significant zijn) worden niet

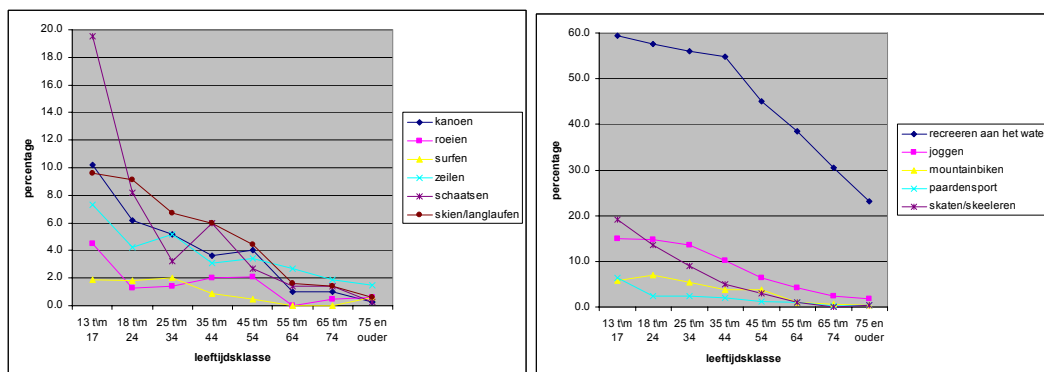
beschreven. Telkens wordt aangegeven welke keuzes er gemaakt zijn om een significante relatie te beschrijven.

Tabel 2.3: Significante verschillen ($p < 0.01$) naar geslacht voor deelname aan activiteit

Geslacht	Deelname aan activiteit
Man	Toeren met de motor
	Surfen
	Vissen
	Golf
	Mountainbiken
	Wielrennen
Vrouw	Paardensport

Tabel 2.3 laat een overzicht zien tussen de verschillen in deelname aan activiteiten en persoonskenmerken. Alleen significante verschillen¹ waarbij het verschil minimaal 10%-punten of tweemaal zoveel is, worden vermeld. Uit tabel 2.3 blijkt dat mannen significant meer toeren met de motor, surfen, vissen, golf, wielrennen en mountainbiken dan vrouwen terwijl vrouwen weer meer doen aan paardensport.

Tussen sommige recreatieactiviteiten en leeftijd bestaan ook significante verbanden. Bij deze berekening zijn kinderen van 0 jaar tot en met 12 jaar buiten beschouwing gelaten, omdat deze kinderen waarschijnlijk met hun ouders meegaan. Ook nu worden alleen significante verschillen² vermeld waarbij het verschil minimaal 10%-punten of een factor twee is. Figuur 2.1 laat zien dat jongeren in 2006/2007 meer deelnemen aan actieve (sportieve) activiteiten dan ouderen. Veel van deze activiteiten hebben met watersport te maken.

Figuur 2.1: Verdeling leeftijdsklasse (%) naar deelname aan activiteit

Daarentegen hebben ouderen meer deelgenomen aan meer rustige vormen van recreatie in vergelijking tot jongeren (Figuur 2.2). Nederlanders met een leeftijd tussen 55 en 64 jaar nemen in verhouding meer deel aan wandelen, fietsen en wandelsport dan jongeren en (zeer) ouderen (Figuur 2.3). In de leeftijdsklasse 25 tot en met 34 jaar is ook relatief veel deelgenomen aan wandelen.

¹ Op 0.01 niveau

² Op 0.01 niveau

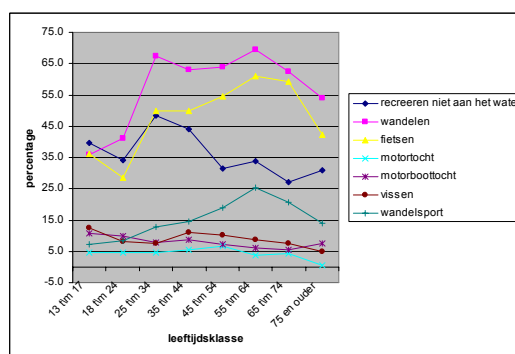
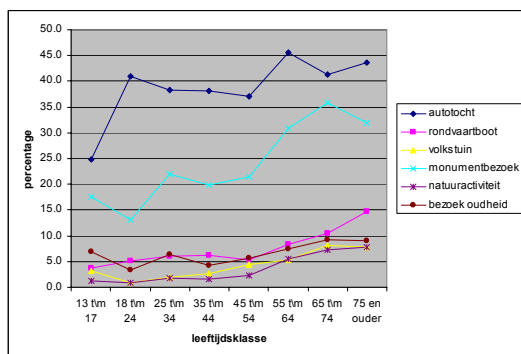

Fig. 2.2: Verdeling leeftijdsklasse (%) naar deelname Fig. 2.3 Verdeling leeftijdsklasse (%) naar deelname

Er is onderzocht of er een samenhang is tussen deelname aan een activiteit en welzijnsklasse. De indeling in welzijnsklasse vindt plaats op basis van de combinatie beroep en opleiding van de hoofdkostwinner. Iedereen binnen het gezin krijgt deze sociale klasse mee. Ook nu worden alleen significante verschillen³ vermeld waarbij het verschil minimaal 10%-punten of tweemaal zoveel is. Welzijnsklasse A is de hoogste sociale klasse, gevolgd door klasse Bb, welzijnsklasse Bo is de midden sociale klasse en welzijnsklasse C-D is de laagste sociale klasse.

Tabel 2.4: Verdeling (%) sociale klasse naar deelname aan activiteit*

Deelname aan activiteit	Sociale klasse			
	A	Bb	Bo	C-D
Recreëren aan water	55,6	53,8	49,2	41,0
Recreëren niet aan water	49,5	45,3	38,6	30,2
Wandelen	69,2	63,7	61,0	53,1
Fietsen	58,6	54,3	52,4	45,9
Kanoën	6,1	4,9	3,0	2,3
Roeien	3,0	2,2	1,2	1,0
Zeilen	7,3	3,1	3,0	1,6
Golf	3,9	1,7	1,4	0,9
Joggen	10,1	10,0	6,6	4,9
Mountainbiken	4,2	4,3	2,8	2,1
Skaten	7,0	9,9	8,7	5,0
skiën/langlaufen	8,1	5,6	3,3	2,6
Wielrennen	3,0	2,6	1,4	1,4
Monumentbezoek	33,2	25,8	23,1	16,4
Bezoek oudheid	10,0	7,1	4,9	4,1

* significant op < 0,01 niveau

Uit tabel 2.4 blijkt dat de hoogste sociale welzijnsklasse (op de activiteit skaten na) in verhouding meer deelneemt aan recreatieactiviteiten dan de lagere welzijnsklassen.

Er zijn geen noemenswaardige verschillen geconstateerd in deelname aan recreatieactiviteiten tussen autochtone en niet-westerse allochtonen indien de norm van minimaal 10%-punten verschil of een factor twee wordt aangehouden. Deze norm is ook toegepast bij de berekening naar de samenhang tussen deelname aan activiteiten en het al dan niet aanwezig zijn van thuiswonende kinderen. Uit tabel 2.5 blijkt dat leden van huishoudens met inwonende kinderen

³ Op 0.01 niveau

in verhouding meer deelnemen aan recreëren aan het water en aan roeien, paardensport, schaatsen, skaten en skeelers dan huishoudens zonder thuiswonende kinderen. Leden van huishoudens nemen in verhouding juist weer meer deel aan het bezoeken van een monument of werkzaamheden in de natuur/milieu.

Tabel 2.5: Verdeling (%) thuiswonende kinderen naar deelname aan activiteit*

Deelname aan activiteit	Thuiswonende kinderen	
	ja	Nee
Recreëren aan water	55,9	38,3
Roeien	2,6	0,6
Paardensport	2,7	1,0
Schaatsen	8,8	1,9
Skaten/skeelers	10,6	2,9
Bezoek monument	17,6	31,5
Natuur/milieuvereniging	1,5	5,3

* significant op < 0,01 niveau

In het CVTO is het WIN-model van het NIPO opgenomen. Het WIN-model™ is een op waarden en socio-demografische kenmerken gebaseerde segmentatie van de Nederlandse bevolking. De afkorting WIN staat voor: Waardensegmenten In Nederland (Bijlage 2). Het WIN-model™ is gebaseerd op de waarden, die mensen het belangrijkste vinden in hun leven. De verschillende waarden die hun voorkeur hebben, blijken samen te hangen met verschillende manieren van leven, wonen, kleden, denken, stemmen en consumeren. Het model onderscheidt acht groepen in de samenleving, die qua leefstijl, opvattingen, drijfveren en gedrag sterk van elkaar verschillen. Tabel 2.6 laat zien dat er significante verschillen zijn tussen de segmenten en de deelname aan recreatieactiviteiten.

Tabel 2.6: Verdeling (%) WIN-segmenten naar deelname aan activiteit*(grijs = hoogste; schuin = laagste)

Deelname aan activiteit	WIN-segmenten							
	Zorgzamen	Behoudenden	Genieters	Evenwichtigen	Luxezoekers	Zakelijken	Ruimdenkers	Geëngageerden
Recreëren aan water	38,1	39,8	47,6	47,5	51,6	55,7	48,0	47,4
Recreëren niet aan water	30,3	28,9	32,7	36,9	36,8	42,6	45,5	40,6
Wandelen	63,0	59,2	58,2	62,1	52,1	55,7	70,9	71,4
Fietsen	53,3	49,2	49,1	48,4	42,7	46,2	54,9	57,5
Motortocht	2,6	2,4	5,0	4,9	9,1	6,9	4,5	2,4
Vissen	9,0	10,6	13,1	10,0	7,9	7,5	4,5	5,0
Zeilen	2,1	1,3	2,0	3,0	4,4	8,5	3,7	4,8
Joggen	3,4	6,5	7,3	8,8	13,1	12,5	9,4	10,1
Mountainbiken	1,9	2,1	4,5	2,0	8,1	5,2	4,9	2,9
Skien/langlaufen	2,3	3,4	5,5	5,3	6,7	8,2	3,7	3,4
Wandelsport	16,4	15,0	12,3	18,3	11,6	18,7	18,9	21,6
Bezoek Monumenten	21,3	13,7	13,6	21,5	15,6	24,9	41,4	35,6
Natuur/milieu vereniging	2,6	1,5	0,8	2,8	1,0	3,0	4,1	4,1
Oudheidkundig objectbezoek	5,1	3,1	3,0	5,0	2,7	6,6	13,5	7,9

* significant op < 0,01 niveau

Zorgzamen nemen in verhouding tot andere segmenten minder deel aan recreatie aan het water en minder aan joggen, mountainbiken en skiën/langlaufen gedaan. Behoudenden nemen

relatief weinig deel aan niet aan het water recreëren en minder aan zeilen. Genieters nemen relatief weinig deel aan het bezoeken van monumenten en aan activiteiten met betrekking tot natuur en milieu, maar nemen wel relatief veel deel aan vissen. Evenwichtenden hebben, zoals het in hun naam naar voren komt, van alles wat gedaan, zonder hoogste of laagste deelname. Luxezoekers zijn vooral op de motor en de mountainbike te vinden en nemen relatief veel deel aan joggen, maar relatief weinig aan wandelen, fietsen, wandelsport en het bezoeken van monumenten en oudheidkundige objecten. Zakelijken nemen in verhouding meer deel aan recreatie aan het water, zeilen en skiën/langlaufen dan de andere segmenten. Ruimdenkers hebben meer dan anderen een bezoek gebracht aan monumenten en oudheidkundige objecten, niet aan het water gerecreëerd en activiteiten met betrekking tot natuur en milieu ondernomen, maar minder deelgenomen aan vissen. Geëngageerden nemen in verhouding meer deel aan wandelen, fietsen, wandelsport en aan activiteiten met betrekking tot natuur en milieu, maar zijn relatief minder met de motor weg geweest.

2.3 Frequentie aan groen/blauwe activiteiten

De deelname aan een recreatieactiviteit in een groen dan wel blauwe omgeving zegt iets over de populariteit van die activiteit. Een andere maat is om te kijken naar de frequentie waarmee recreanten een activiteit hebben ondernomen.

Tabel 2.7: Gewogen gemiddelde frequentie aan recreatieactiviteit per deelnemer aan activiteit en per Nederlander

Activiteit	Frequentie 2004/2005		Frequentie [^] 2006/2007	
	Deelnemer	Nederlander	Deelnemer	Nederlander
Wandelen voor plezier	39,5	21,5*	54,2	32,6
Fietsen voor plezier	33,5	16,6*	39,9	20,3
Recreëren aan het water	14,0	8,8*	18,2	9,0
Recreëren niet aan het water	19,8	7,4*	21,7	8,6
Toeren met auto	19,4	8,6	22,5	8,6
Wandelsport	46,6	7,3	57,9	8,2
Joggen	53,3	5,0	60,3	4,7
Volkstuin	66,1	3,0	81,3	3,2
Skeelers/skaten	34,3	3,3	37,7	2,8
Vissen	25,9	2,3	25,7	2,4
Paardensport	77,9	2,1	77,8	1,6
Mountainbiken	30,1	1,3	33,7	1,1
Wielrennen	40,8	1,3	55,8	1,1
Varen met een motorboot	14,0	1,6	13,8	1,0
Monument en bezienswaardigheid (kerk, stadsdeel, kasteel)	4,2	1,1	4,1	0,9
Toeren met motor	27,4	1,2	20,4	0,8
Schaatsen	7,5	0,5	10,0	0,6
Natuur/milieu-activiteit	27,9	1,4	19,4	0,6
Zeilen	13,2	0,5	12,8	0,5
Golf	27,5	0,6	26,6	0,4
Kanoën	3,5	0,2	6,8	0,3
Skiën/langlaufen/snowboarden	6,7	0,4	7,0	0,3
Agro-toerisme	14,2	0,5	6,2	0,2
Roeien	12,9	0,3	12,3	0,2
Bezoek aan oudheidkundige en archeologische objecten	3,5	0,2	3,1	0,2
Toeren met rondvaartboot	4,5	0,4	2,4	0,2
Surfen	12,2	0,1	12,7	0,1

*andere vraagstelling; ^grijs betekent toename t.o.v 2004/2005

Het deelnamepercentage aan een activiteit kan weliswaar hoog zijn, maar als Nederlanders die activiteit maar één keer per jaar doen, dan is het absolute aantal activiteiten toch niet erg hoog. Zo heeft 23% van de Nederlanders aangegeven in 2006/2007 een monument te hebben bezocht en 2% van de Nederlanders is gaan paardrijden (Tabel 2.1). Het aantal keren dat liefhebbers van monumenten een monument hebben bezocht is echter minder dan het aantal keren dat ruiters paard hebben gereden.

In het jaarbestand van het CVTO is gevraagd naar het aantal keren dat een activiteit is ondernomen, ongeacht het type omgeving waar de activiteit plaatsvond.

Tabel 2.7 geeft het gewogen gemiddelde aantal keren per jaar dat *alle* Nederlanders een activiteit hebben ondernomen in 2006/2007. Hieruit blijkt dat het gemiddeld aantal keren paardrijden (1,6) groter is dan het gemiddeld aantal keren monumentenbezoek (0,9). Conclusie is dat er niet zo veel Nederlanders zijn die paard hebben gereden, maar diegene die dat wel hebben gedaan, hebben dat ook vaak gedaan (circa 78 keer per jaar).

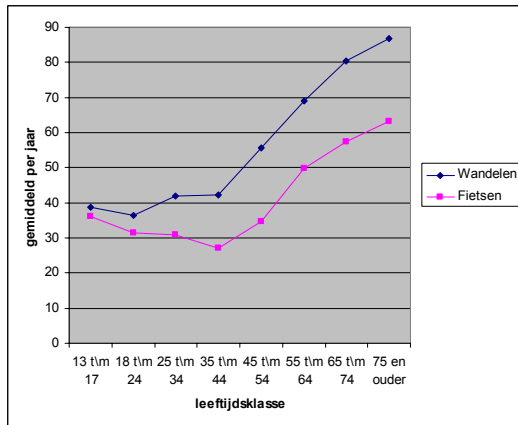
Uit tabel 2.7 blijkt dat Nederlanders veel wandeltochten maken. Gemiddeld maakt iedere Nederlander 33 wandeltochten (langer dan een uur) per jaar. Dit was in 2004/2005 minder, maar dit kan een gevolg zijn van de andere vraagstellingen in 2004/2005. Ook fietsen is populair. Gemiddeld zijn er 20 fietstochten door iedere Nederlander gemaakt in 2006/2007.

Wandelaars wandelen gemiddeld 54 keer per jaar in 2006/2007 en fietsers fietsen gemiddeld 40 keer per jaar. Studies uit het verleden (Goossen, 1991) en 1997 (Goossen *et al*, 1997) laten zien dat in 1991 wandelaars gemiddeld 35 keer per jaar wandelden en in 1997 gemiddeld 44 keer per jaar. Fietsers fietsten in 1991 gemiddeld 32 keer per jaar en in 1997 gemiddeld 29 keer.

Ook recreëren aan het water en niet aan het water (spelen, zitten in bijvoorbeeld bos of park) zijn populair met gemiddeld 9 keer per jaar. In vergelijking met 2004/2005 zijn er wel enkele veranderingen, waarbij niet gekeken wordt naar die activiteiten die een andere vraagstelling hadden in 2004/2005. Nederlanders hebben gemiddeld meer keren aan wandelsport gedaan in 2006/2007. Dit is opmerkelijk aangezien het deelnamepercentage (Tabel 2.1) is afgenomen. De overgebleven beoefenaars van de wandelsport zijn dus fanatieker gaan wandelen (van gemiddeld 47 keer in 2004/2005 naar gemiddeld 58 keer in 2006/2007). Ditzelfde patroon is terug te vinden bij het volkstuinieren. Nederlanders zijn minder met een motorboot weg geweest. Ook skaten/skeeleren, joggen, mountainbiken en wielrennen hebben gemiddeld over alle Nederlanders aan populariteit ingeboet, alhoewel de deelnemers in 2006/2007 vaker de activiteit hebben ondernomen dan in 2004/2005. De teruggang in de paardensport heeft vooral te maken met het lagere deelnamepercentage. Activiteiten en verenigingswerk met betrekking tot natuur en milieu zijn ook minder gedaan. Dit komt zowel door het lagere deelnamepercentage als het aantal keren dat minder geworden is.

Aangezien wandelen en fietsen de belangrijkste activiteiten zijn, is onderzocht of er een relatie is tussen leeftijdsklasse en het aantal keren dat de wandelaars en fietsers de activiteit hebben ondernomen. Figuur 2.4 laat zien dat er een duidelijke (significante⁴) relatie is. Niet alleen is de deelname van ouderen aan wandelen en fietsen hoger dan die van jongeren; oudere deelnemers gaan ook veel vaker dan jongere deelnemers. Aangezien er meer oudere Nederlanders in 2007 zijn dan in 1991 en 1997, zou een verklaring kunnen zijn dat in 2006/2007 de gemiddelde deelname aan wandelen en fietsen hoger ligt.

⁴ P < 0.01

Figuur 2.4: Gemiddeld aantal keren per jaar per leeftijdsklasse

3 Ondernomen activiteiten

3.1 Activiteiten

In het CVTO worden 112 activiteiten onderscheiden. Niet alle activiteiten zijn relevant voor de focus van dit onderzoek. Zoals in Hoofdstuk 2 is gesteld, zijn alleen die vrijetijdsactiviteiten geanalyseerd, die een relatie (kunnen) hebben met een groene omgeving. In 2006/2007 zijn in totaal ruim 1,2 miljard van deze activiteiten ondernomen. Tabel 3.1 geeft een overzicht van deze 27 activiteiten. Uit de tabel blijkt dat wandelen de grootste activiteit is met ruim 425 miljoen wandeltochten, gevolgd door fietsen met ruim 200 miljoen en toertochtjes met de auto met 120 miljoen. Ook recreëren aan en niet aan het water is veel gedaan in 2006/2007, evenals de wandelsport en joggen/hardlopen en trimmen. Ook zijn relatief veel Nederlanders in 2006/2007 naar een volkstuin geweest.

Tabel 3.1: Hoeveelheid recreatieactiviteit (met weegfactor)

Activiteit	N
Wandeling voor plezier	426.556.015
Fietstocht voor plezier	205.489.641
Toertochtjes met de auto	118.512.956
Recreëren niet aan water	94.891.535
Recreëren aan water	85.724.360
Wandelsport	75.436.518
Joggen \ hardlopen \ trimmen	33.608.911
Naar de volkstuin	32.379.243
Paardensport	23.874.637
Vissen	21.654.790
Skaten \ skeeleren	20.892.089
Monument \ bezienswaardigheid bezocht (zoals kastelen, kerken, dorpen of stadsdelen)	13.131.300
Toertochtjes met de motor	12.135.439
Mountainbiken	10.608.085
Wielrennen	9.588.183
Varen met motorboot \ jacht	8.977.401
Boerderij (agro-toerisme)	8.501.641
Golf	7.864.365
Natuur \ milieu activiteiten\vereniging	7.494.183
Schaatsen	6.206.995
Tocht met rondvaartboot	4.431.938
Zeilen	3.663.811
Kanoën	3.191.100
Skiën \ langlaufen \ snowboarden	3.174.483
Roeien	2.687.001
Surfen	2.501.467
Bezoek aan oudheidkundige \ archeologische objecten (opgravingen, grafheuvels, hunnebedden)	2.198.577

In de recreatiesector wordt veelal de 5^e drukste dag als uitgangspunt genomen om het aanbod aan voorzieningen op deze drukke dag af te stemmen. Er wordt daarmee

geaccepteerd dat het voorzieningenniveau op 4 dagen niet toereikend is. In tabel 3.2 staat voor een aantal activiteiten wanneer deze 5^e drukste dag is geweest.

Tabel 3.2: Overzicht 5^e drukste dag periode 2006/2007 per activiteit

Activiteit	Datum	Percentage van totaal	Max temp. in Celsius	Uren zon	Neerslag in mm
Recreëren aan water	Zondag 11 juni 2006	1,55	30	15,3	0
Recreëren niet aan water	Zondag 23 april 2006	0,79	14,2	2,3	0,7
Wandeling voor plezier	Zondag 18 februari 2007	0,60	6,8	0,0	0
Fietstocht voor plezier	Zaterdag 24 juni 2006	0,66	25,5	7,8	0
Varen met motorboot	Zaterdag 16 september 2006	2,04	27	7,7	0
Vissen	Zaterdag 3 juni 2006	1,17	20,4	5,2	0
Mountainbiken	Zaterdag 27 januari 2007	1,69	7,8	3,7	0,6
Paardensport	Woensdag 1 november 2006	0,91	11,3	5,5	2,3
Wandelsport	Zondag 25 juni 2006	0,65	22,2	0,9	2,9
Wielrennen	Dinsdag 15 augustus 2006	1,55	20,6	1,2	0

Overigens was zaterdag 16 september 2006 de drukste dag voor alle vrijetijdsactiviteiten. Op die dag zijn er 20 miljoen activiteiten ondernomen, veelal in combinatie. Op die dag is er veel gewinkeld, aan buitenactiviteiten gedaan, gesport en ook uitgaan was populair. De 5^e drukste dag viel twee weken later, namelijk op zaterdag 30 september. Er was op die dag bijna 9 uur zon en de maximum temperatuur was toen 21,7 C°.

3.2 Bestemmingen

In het CVTO is gevraagd in welke gemeente de respondent de laatste keer een activiteit heeft ondernomen. In tabel 3.3 staat de Top15 van deze gemeenten, waarbij alleen gekeken is naar de 27 groen/blauwe activiteiten zoals die in tabel 3.1 zijn onderscheiden.

Tabel 3.3: Top 15 van gemeenten waarin de laatste keer een groen/blauwe activiteit is ondernomen

Gemeente	N
Amsterdam	40.527.743
Rotterdam	28.633.918
's-Gravenhage	21.587.537
Apeldoorn	14.530.141
Maastricht	13.081.999
Utrecht	12.495.489
Breda	12.401.546
Groningen	11.675.329
Tilburg	10.455.245
Almere	9.824.002
Arnhem	9.706.939
Eindhoven	9.458.134
Vlaardingingen	9.103.224
Ede	9.032.310
Zwolle	8.902.183

Door de vele inwoners staan de drie grootste steden bovenaan. Tegen die achtergrond zijn de hoge noteringen van Apeldoorn en Maastricht opvallend. Uit tabel 3.4 blijkt dat 38% van de activiteiten in de eigen gemeente is ondernomen. Dat wil zeggen dat circa 62% buiten de eigen gemeente is ondernomen. De provincies Noord- en Zuid-Holland zijn de provincies waar de meeste activiteiten zijn ondernomen.

Tabel 3.4: Verdeling activiteiten naar bestemmingen

Type gebied	N	%
Eigen gemeente	448.581.694	38,5
Zuid-Holland	124.633.820	10,7
Noord-Holland	100.984.737	8,7
Noord-Brabant	100.141.100	8,6
Gelderland	91.177.439	7,8
Limburg	56.180.948	4,8
Overijssel	50.864.739	4,4
Utrecht	42.966.800	3,7
Friesland	34.775.881	3,0
Drenthe	26.201.033	2,2
Zeeland	26.020.190	2,2
Groningen	21.160.416	1,8
Flevoland	12.833.641	1,1
Duitsland	10.532.896	0,9
België	10.183.386	0,9
Frankrijk	5.207.695	0,4
Groot-Brittannië	2.319.055	0,2
Luxemburg	372.258	0,0
Totaal	1.165.137.728	100,0

Het CVTO heeft niet het bezoek aan gebieden als ingang, maar activiteiten. In een aantal gevallen is een uitsplitsing mogelijk naar de omgeving waarin de activiteit plaatsvond, Dit is een aantal activiteiten onder de hoofdcategorieën “buitenrecreatie”, “watersport” en “zelf sporten”. Tabel 3.5 laat zien welke activiteiten hieronder vallen,

Tabel 3.5: Activiteiten waarbij binnen het CVTO naar omgeving is gevraagd

Buitenrecreatie	Watersport	Zelf sporten
Wandelen	Kanoën	Joggen
Fietsen	Roeien	Mountainbiken
Recreëren aan het water	Surfen	Paardensport
Recreëren niet aan het water	Varen met een motorboot	Skeeleren
	Zeilen	Wandelsport
	Vissen	Wielrennen

Binnen het CVTO worden de volgende soorten omgevingen onderscheiden:

- Eigen wijk;
- Op of aan zee;
- Op of aan het water\rivier\plas\meer;
- Landelijk\overwegend agrarisch gebied (zoals polders e,d,);

- Recreatiegebied (bijv, recreatieplassen buiten de bebouwde kom);
- Nat natuurgebied (moerasgebieden, wetlands e,d,);
- Duingebied;
- Bosgebied;
- Heide- of stuifzandgebied;
- Stadspark;
- Centrum stad\ldorp;
- Andere omgeving;

Uit tabel 3.6 blijkt dat de eigen wijk het meest genoemd is als de omgeving waar de activiteit heeft plaatsgevonden. Ook bosgebied en het agrarisch gebied worden veel genoemd, evenals het centrum van stad of dorp of een andere omgeving. Door een andere indeling in gebieden is een vergelijking met 2004/2005 niet goed mogelijk.

Tabel 3.6: Verdeling (%) groen/blauwe activiteiten (gewogen) over alle omgevingen

Omgeving	2004/2005	2006/2007
Eigen wijk	-*	24,6
Op of aan zee	3,8	4,8
Op of aan water, rivier, plas, meer	9,9	8,1
Agrarisch gebied	23,5	15,9
Recreatiegebied	7,7	6,6
Natte natuurgebieden	1,3	1,5
Duingebied	4,2	3,1
Bosgebied	23,9	18,2
Heide-stuifzandgebied	3,2	2,4
Centrum van stad of dorp	21,0	13,0
Stadspark	8,9	7,2
Andere omgeving	11,4	14,6

* niet als keuze opgenomen

Per activiteit kan het type omgeving sterk verschillen, zoals tabellen 3.7 en 3.8 laten zien.

Tabel 3.7: Verdeling (%) groene activiteit (gewogen) naar omgeving

Omgeving	Recreëren niet aan het Wandelen	Wandelen	Fietsen	Joggen	Mountainbiken	Paardensport	Skeeleren	Wandelsport	Wielrennen
Eigen wijk	18	33	20	27	11	5	59	27	17
Op of aan zee	2	3	2	3	3	0,4	3	3	3
Op/aan rivier, plas, meer	5	4	4	4	2	2	1	5	3
Agrarisch gebied	9	12	30	16	19	26	8	16	46
Recreatiegebied	8	5	6	4	7	4	5	7	12
Natte natuurgebieden	1	1	2	0,2	3	0,2	0	2	0,3
Duingebied	3	3	3	3	7	4	0	3	3
Bosgebied	35	20	15	19	36	15	4	23	13
Heide-stuifzandgebied	5	3	2	2	6	1	0,3	2	6
Centrum van stad of dorp	8	15	19	7	1	3	14	13	4
Stadspark	10	9	4	11	4	0,4	6	10	1
Andere omgeving	12	12	18	21	24	45	17	10	15
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 3.7 laat zien dat wandelaars en wandelsporters veel in de eigen wijk, bosgebied, centrum van stad of dorp of agrarisch gebied hebben gewandeld. Fietzers hebben vooral in het agrarisch gebied gefietst, evenals de wielrenners. Skaten en skeeleren is een echte stadse activiteit; het is nauwelijks in andere gebieden gedaan. De mountainbikers hebben hun activiteit vooral in bosgebieden en andere omgevingen ondernomen. De paardensport is ook veel in een andere omgeving beoefend; waarschijnlijk een paardenbak bij een manege.

Tabel 3.8: Verdeling (%) blauwe activiteit (gewogen) naar omgeving

Omgeving	Recreëren aan het	Kanoën	Roeien	Surfen	Varen met motorboot	Vissen	Zeilen
Eigen wijk	5	5	3	0	1	12	0
Op of aan zee	30	0	6	19	6	7	13
Op/aan rivier, plas, meer	40	35	34	30	52	41	55
Agrarisch gebied	5	5	3	0	10	10	2
Recreatiegebied	16	14	8	19	6	7	7
Natte natuurgebieden	3	4	1	2	4	3	0
Duingebied	5	8	4	0	1	2	0
Bosgebied	4	2	0	9	1	2	0
Heide-stuifzandgebied	1	0	0	0	3	1	0
Centrum van stad of dorp	5	4	1	3	5	4	0
Stadspark	3	0	0	0	0	3	0
Andere omgeving	4	26	45	37	22	25	27
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

De onderscheiden gebieden worden vooral voor mobiele vormen van recreatie (zoals wandelen en fietsen) gebruikt. Bij 64% van deze activiteit wordt niet meer dan 10 km afgelegd (Tabel 3.9). Een meerderheid (52%) van de wandelingen heeft een afstand van niet meer dan 5 km. Fietzers fietsen voor 68% niet meer dan 20 km. Een gemiddelde wandeling heeft een afstand van 6,5 km. Een gemiddelde fietstocht heeft een afstand van 24 km.

Tabel 3.9: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand (km) per type mobiele activiteit

Totaal afgelegde afstand (km)	Wandelen	Fietsen	Alle mobiele activiteiten
0-5	51,7	14,1	34,5
6-10	38,0	19,7	29,2
11-20	7,9	34,4	15,5
21-50	1,6	28,9	13,1
51-100	0,3	2,7	4,8
101-150	0,2	0,2	1,4
151-200	0,1	0	0,7
201-300	0,0	0	0,5
meer dan 300	0,2	0	0,3
Totaal	100,0	100	100,0

3.3 Randstad en recreatief gebruik

In deze paragraaf is onderzocht in hoeverre het recreatief gebruik van inwoners van de Randstad verschilt met overige G31-steden en de rest van Nederland. De keuze voor de Randstad is genomen omdat in de Randstad de grootste tekorten zijn aan recreatieve gebieden. Een "recreatief gebied" wordt omschreven als het geheel van groen in de stad, het platteland, aangelegde recreatiegebieden en bos- en natuurgebieden. Daarvoor zijn uit het CVTO de omgevingen "Eigen wijk", "centrum" en "andere omgeving" buiten de analyse gehouden. De recreatieactiviteiten die in een recreatieve gebieden zijn uitgevoerd, worden groen/blauwe activiteiten genoemd, De eenheid is het gemiddeld aantal groen/blauwe activiteiten per inwoner in het afgelopen jaar.

De Randstad is uitgewerkt als negen gemeenten binnen de Randstad, Dit zijn: Amsterdam, Den Haag, Dordrecht, Haarlem, Leiden, Rotterdam, Schiedam, Utrecht en Zaanstad, Deze negen worden, als groep, vergeleken met de rest van Nederland,

Uit tabel 3.10 blijkt dat in de Randstad gemiddeld 33 groen/blauwe activiteiten per inwoner per jaar in recreatieve gebieden zijn ondernomen tegenover 44 in de rest van Nederland.

Tabel 3.10: Aantal groen/blauwe activiteit per inwoner in recreatieve gebieden (Randstad versus overig Nederland)

	Randstad (G9)	G22	NL ex G9
N activiteiten	84,942,763	110,451,552	606,140,777
N inwoners	2,586,010	2,585,242	13,806,291
Activiteit/inwoner	33	43	44

Uit de tabel blijkt dat inwoners van de Randstad gemiddeld 25% minder recreatieactiviteiten in recreatieve gebieden ondernemen dan inwoners uit de rest van Nederland. Uit tabel 3.10 blijkt tevens dat het aantal activiteiten van de G22 op ongeveer hetzelfde niveau ligt als in de rest van Nederland.

Tabel 3.11: Verdeling (%) groen/blauwe activiteiten over alle omgevingen (Randstad versus rest van Nederland)

Omgeving	Randstad (G9)	G22	NL ex G9
Eigen wijk	23	23	20
Op of aan zee	6	2	4
Op of aan water, rivier, plas, meer	7	6	7
Agrarisch gebied	6	9	14
Recreatiegebied	8	6	5
Natte natuurgebieden	1	1	1
Duingebied	4	2	2
Bosgebied	8	16	16
Heide-stuifzandgebied	0	2	2
Centrum van stad of dorp	12	10	11
Stadspark	13	8	5
Andere omgeving	12	14	12

Er zijn opmerkelijke uitkomsten wanneer naar de verdeling van groen/blauwe activiteiten wordt gekeken tussen de Randstad en overig Nederland over *alle* omgevingen waarin ze plaats hebben gevonden, dus *inclusief* eigen wijk, centrum en andere omgeving. Overal staat de eigen wijk bovenaan, als meest genoemde omgeving. Voor de inwoners van de Randstad is de verdeling echter toch wat anders (Tabel 3.11). Weliswaar staat ook hier de eigen wijk bovenaan, zelfs iets sterker dan in overig Nederland, maar met name stadsparken scoren

relatief hoog in vergelijking met de rest van Nederland. In iets mindere mate geldt dit ook voor recreatiegebieden. Opvallend is verder dat bosgebieden en agrarische gebieden veel lager scoren dan in overig Nederland. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk in belangrijke mate te maken met het aanbod en/of de bereikbaarheid.

Voor Nederland als geheel geldt dat de meeste groen/blauwe activiteiten toch het meest in de eigen wijk zijn ondernomen (Tabel 3.12). Daarna zijn bosgebieden, agrarische gebieden, andere omgevingen en centra van steden en dorpen belangrijke bestemmingen. Het patroon van de inwoners van de overige G31-steden vergeleken met de rest van Nederland komt overeen met dat van de inwoners van de Randstad, zij het minder extreem,

Tabel 3.12: Verdeling (%) groen/blauwe activiteiten over alle omgevingen (G31 versus rest van Nederland)

Omgeving	G31	NL ex G31	NL totaal
Eigen wijk	23	19	21
Op of aan zee	4	4	4
Op of aan water, rivier, plas, meer	6	7	7
Agrarisch gebied	8	15	13
Recreatiegebied	7	5	5
Natte natuurgebieden	1	1	1
Duingebied	3	2	3
Bosgebied	12	16	15
Heide-stuifzandgebied	2	2	2
Centrum van stad of dorp	11	11	11
Stadspark	10	4	6
Andere omgeving	13	12	12

Juist in een grote stad zijn er andere mogelijkheden van vrijetijdsbesteding, zoals winkelen, uitgaan en cultuur. De tijd die daaraan wordt besteed, gaat af van de hoeveelheid vrije tijd die men ter beschikking heeft. Er blijft dan minder tijd over voor groen/blauwe activiteiten.⁵ Dit zou een verklaring kunnen zijn van het minder aantal recreatie activiteiten in de Randstad. Om dit te onderzoeken is een vergelijking gemaakt tussen de groen/blauwe activiteiten en de overige vrijetijdsactiviteiten (ongeacht type omgeving). Opvallend in tabel 3.13 is dat de bevolking in de negen steden van de Randstad gemiddeld minder vrijetijdsactiviteiten ondernemen dan gemiddeld in Nederland. Dit geldt voor bijna alle categorieën, maar met name voor de categorieën buitenrecreatie, zelf sporten, hobby en waterrecreatie. Alleen aan de categorie cultuur doet men gemiddeld meer dan in Nederland. Blijkbaar hebben de inwoners van de Randstad of minder vrije tijd dan in de rest van Nederland of ze besteden hun vrijetijd meer aan familiebezoek en dergelijke. De geringere deelname aan groen/blauwe activiteiten wordt dus geenszins gecompenseerd door een veel hogere deelname aan andere vrijetijdsactiviteiten.

Wanneer naar de procentuele verdeling over de categorieën van vrijetijdsactiviteiten wordt gekeken, dan blijkt deze redelijk gelijk te zijn voor de groepen gemeenten: het verschil tussen de Randstad en Nederland als geheel in het aandeel van een categorie bedraagt ten hoogste 2 procentpunten. Het verschil tussen de Randstad en overig Nederland ligt dus vooral in de absolute frequentie van de deelname aan de diverse activiteiten, en niet zozeer in een andere verdeling van de vrije tijd over verschillen soorten van activiteiten. Hierbij moet wel bedacht worden dat het binnen het CVTO uitsluitend gaat om activiteiten buitenshuis met een ondergrens van 1 uur qua tijdsbesteding (inclusief transporttijd).

⁵ Ook de bevolkingssamenstelling van de Randstad kan anders zijn dan in de rest van Nederland, wat weer van invloed kan zijn op het recreatiegedrag. Hierop wordt in dit project niet verder ingegaan.

Tabel 3.13: Verdeling vrijetijdsactiviteiten per inwoner per jaar en als percentage van het totaal per groep gemeenten (N activiteiten: x 1 mln)

Categorie	NL ex G9 (N=3477)		G31 (N=1260)		G22 (N=695)		Randstad (G9) (N=567)	
	Act/ inw	% tot	Act/ inw	% tot	Act/ inw	% tot	Act/ inw	% tot
Buitenrecreatie	62	24	56	23	62	23	50	23
Waterrecreatie	12	5	11	4	13	5	8	4
Zelf sporten	40	16	36	15	41	15	32	14
Subtotaal	114		103		116		90	
Recreatief winkelen	44	17	46	19	52	19	41	19
Uitgaan	28	11	29	12	31	12	27	13
Hobby, vereniging, cursus	27	11	24	10	27	10	22	10
Attracties	16	7	16	7	17	7	15	7
Cultuur	7	3	9	4	8	3	10	4
Evenementen	7	3	7	3	7	3	6	3
Bezoek sportwedstrijd	5	2	4	2	5	2	4	2
Wellness, beauty, ontspanning	4	2	5	2	5	2	4	2
Totaal	252	100	244	100	269	100	219	100

3.4 Omgeving en persoonlijke kenmerken

De omgevingen zijn vergeleken met de volgende persoonlijke kenmerken:

- Leeftijd;
- Geslacht;
- Autochtoon versus niet-westers allochtoon;
- Welzijnsklasse;
- WIN-segment.

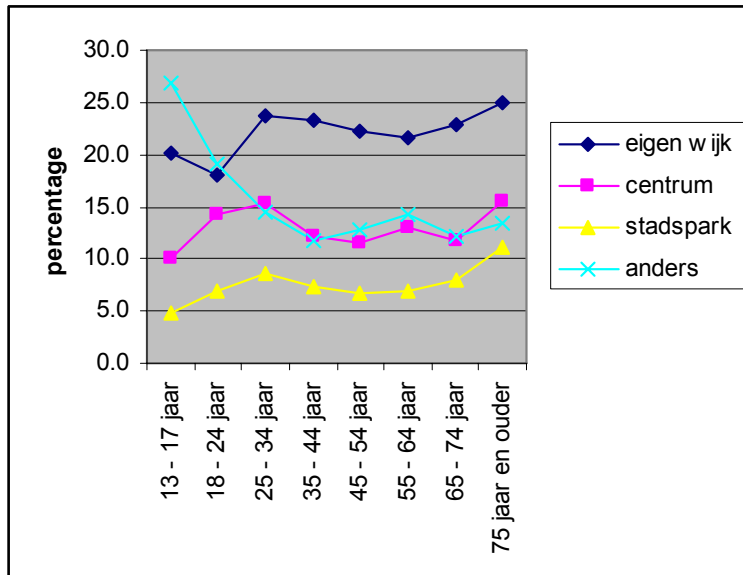
Tabel 3.14 Gemiddelde leeftijd per type omgeving

Omgeving	Gemiddeld	Standaard deviatie
Op of aan zee	38,2	21,1
Recreatiegebied/plas	39,3	21,6
Op of aan water, rivier, plas, meer	39,7	21,6
Eigen wijk	38,5	23,7
Andere omgeving	38,6	22,3
Centrum van stad of dorp	40,0	23,0
Stadspark	41,0	23,5
Natte natuurgebieden	42,5	21,4
Bosgebied	43,7	21,3
Agrarisch gebied	45,6	20,6
Duingebied	45,9	21,6
Heide-stuifzandgebied	47,9	20,9

Onderlinge relaties worden in deze paragraaf alleen beschreven indien ze significant zijn. Niet-significante of hele zwakke onderlinge relaties (die statistisch wel significant zijn) worden niet beschreven. Alleen significante verschillen⁶ waarbij het verschil minimaal 10%-punten of tweemaal zoveel is, worden vermeld.

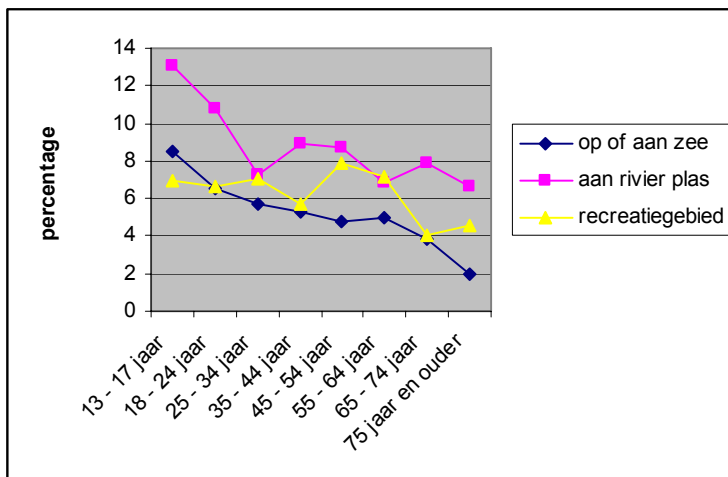
⁶ Op 0.01 niveau

Uit tabel 3.14 blijkt dat de gemiddelde leeftijd van recreanten het laagst is bij activiteiten die aan het water zijn ondernomen (zee, rivier, recreatiegebied), gevolgd door activiteiten in een stad of dorp. De gemiddelde leeftijd van recreanten in het buitengebied (agrarisch-, bos- en natuurgebieden) ligt hoger. Dit beeld komt ook terug in de figuren 3.1 tot en met 3.3.

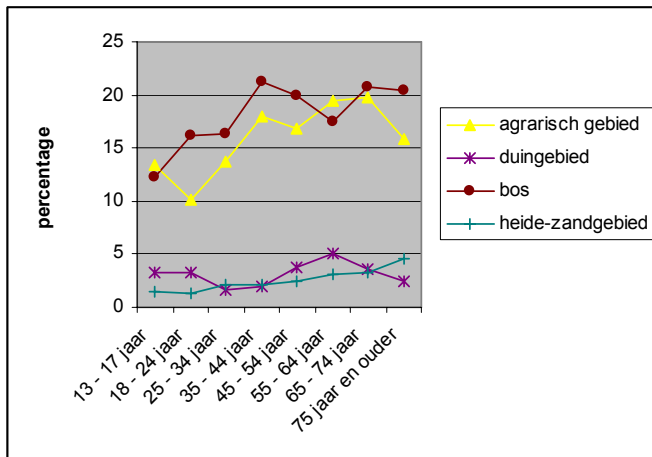
Figuur 3.1: Verdeling (%) leeftijdsklassen naar type stadsomgeving

Uit figuur 3.1 blijkt dat het percentage bezoekers aan een (stadspark of eigen wijk) stijgt naarmate de leeftijdsklasse hoger is. Daarentegen is het percentage jongeren dat in een andere omgeving is geweest hoger dan het percentage ouderen. Dit beeld komt ook terug bij omgevingen die met water te maken hebben (Figuur 3.2). Ook daar daalt het percentage (vooral bij aan zee en aan rivier of plas) naarmate de leeftijdsklasse hoger is.

Figuur 3.2: Verdeling (%) leeftijdsklassen naar type wateromgeving

Bij de omgevingen in het buitengebied is juist een tegenovergesteld beeld te zien (fig. 3.3). Het percentage bezoekers stijgt naarmate de leeftijdsklasse hoger is.

Figuur 3.3: Verdeling (%) leeftijdsklassen naar type buitengebied

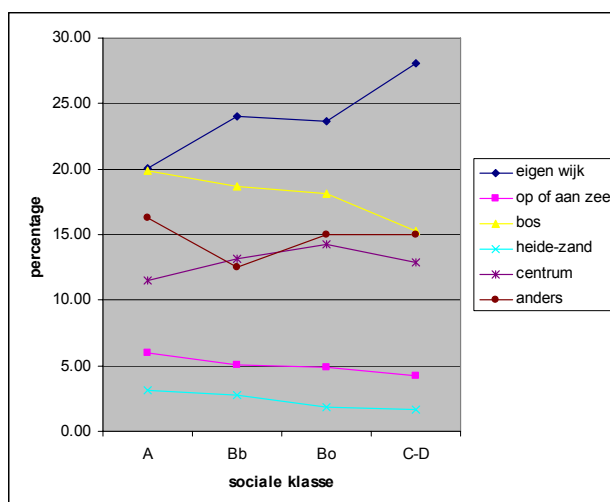
Vrouwen hebben groen/blauwe activiteiten meer in de eigen wijk en andere omgevingen ondernomen dan mannen, die weer meer op of aan het water van rivier, plas of meer geweest zijn (Tabel 3.15). In Nederland wonen in 2007 circa 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen. Er is geen (groot) significant verschil gevonden tussen type omgeving en etniciteit.

Er is een significante relatie tussen bepaalde typen omgeving en sociale klasse (Figuur 3.4). Naarmate de recreanten uit lagere sociale klassen komen, hebben ze meer activiteiten in de eigen wijk ondernomen.

Tabel 3.15: Verdeling (%) type omgeving waar groen/blauwe activiteit is ondernomen naar geslacht (significant op < 0,01 niveau)

Omgeving	Man	Vrouw
Eigen wijk	45	55
Op of aan water, rivier, plas, meer	56	44
Andere omgeving	45	55

Recreanten uit hogere sociale klassen zijn in verhouding meer in bos-, heide- zandgebieden en aan zee geweest dan andere sociale klassen.

Figuur 3.4: Type omgevingen (%) naar sociale klasse

3.5 Dagtochten

Gemiddeld zijn er 2,3 activiteiten in een dagtocht ondernomen in de periode 2006/2007.

Tabel 3.16: Dagtochtcombinatie: wandelen met 1 andere activiteit (min. 3%)

Activiteit	percentage
Toertocht met auto	13,7
Uit eten restaurant/café	10,9
Winkelen in binnenstad	10,9
Recreëren niet aan water	9,8
Winkelen in stadsdeel/wijkcentrum	9,3
Speeltuin	6,0
Recreëren aan water	5,7
Kinderboerderij	4,8
Markt bezocht	4,2
Terras zitten	3,6
Bar/café bezoek	3,6
Zwemmen in binnenbad	3,6
Wandelsport	3,6
Tuincentrum	3,4
N	51.100.811

Tabel 3.16 laat zien welke clusters van activiteiten achter elkaar zijn ondernomen zonder tussentijds thuis te komen, waarbij in ieder geval gewandeld is.

Het blijkt dat een toertocht met de auto en wandelen een combinatie is dat veel gedaan is. Wandelen en uit eten gaan is tevens een populaire combinatie. Ook winkelen en wandelen worden veel samen gedaan. In totaal zijn er 51 miljoen dagtochten gemaakt waarbij in ieder geval gewandeld is en er 1 andere activiteit is ondernomen.

Tabel 3.17 laat zien welke clusters van activiteiten achter elkaar zijn ondernomen zonder tussentijds thuis te komen, waarbij in ieder geval gefietst is.

Tabel 3.17: Dagtochtcombinatie: fietsen met 1 andere activiteit (min. 3%)

Activiteit	Percentage
Terras zitten	10,9
Recreëren aan water	9,4
Winkelen in binnenstad	9,3
Recreëren niet aan water	8,6
Uit eten restaurant/café	8,5
Speeltuin	7,5
Winkelen in stadsdeel/wijkcentrum	6,1
Markt bezocht	5,5
Kinderboerderij	5,5
Rommelmarkt bezocht	5,1
Tuincentrum	4,4
Toertocht met auto	3,6
N	24.658.496

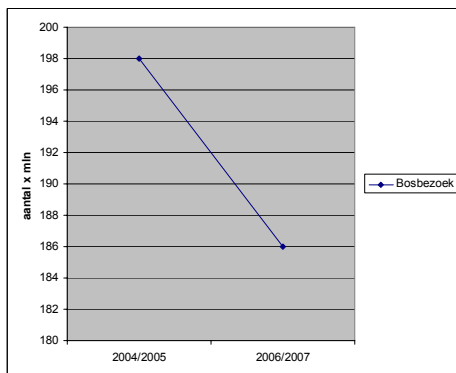
Fietsen en op een terras zitten is de meeste populaire combinatie. Ook fietsen en recreëren aan het water wordt relatief veel gedaan. Fietsen en winkelen in de binnenstad is ook een veelvuldige voorkomende combinatie. In totaal zijn er bijna 25 miljoen combinaties ondernomen, waarbij in ieder geval gefietst is.

4 Bezoek aan bossen en overige natuurgebieden

4.1 Bossen

4.1.1 Algemeen

In totaal zijn er in 2006/2007 circa 186 miljoen bosbezoeken geweest. Een afname van 1,4% ten opzichte van 2004/2005, ofwel 2,6 miljoen minder bosbezoeken (Figuur 4.1).

Figuur. 4.1: Ontwikkeling in aantal activiteiten in bossen

Tabel 4.1 laat zien dat wandelen, recreëren niet aan het water en fietsen de activiteiten zijn die het meest in het bos zijn ondernomen. Het wandelen is relatief gestegen. Bij de absolute aantallen is er eveneens sprake van een stijging alhoewel dit een lichte stijging betreft. Deze verandering kan mogelijk verklaard worden door de andere vraagstelling in 2006/2007. Ook de paardensport in bosgebieden is gestegen. De relatief grootste stijging laat het vissen in bosgebieden zien. De grootste afname is te zien bij het fietsen (let op: andere vraagstelling), wandelsport, mountainbiken, skaten/skeelers en het varen met een motorboot/jacht.

Tabel 4.1: Ondernomen activiteiten in bossen

Activiteit	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Wandeling voor plezier	85.275.968	42,9*	85.675.397	46,0
Recreëren niet aan water		*	32.912.296	17,7
Recreëren in andere omgeving	29.338.847	14,8*		
Fietstocht voor plezier	39.491.325	19,9*	30.704.294	16,5
Wandelsport	25.408.049	12,8	17.023.645	9,1
Joggen \ hardlopen \ trimmen	7.085.201	3,6	6.426.772	3,4
Mountainbiken	5.721.531	2,9	3.780.996	2,0
Paardensport	3.258.821	1,6	3.484.956	1,9
Recreëren aan water		*	3.435.417	1,8
Wielrennen	1.621.535	0,8	1.250.594	0,7
Skaten \ skeelers	1.347.215	0,7	784.726	0,4
Vissen	120.511	0,1	435.091	0,2
Surfen			224.569	0,1
Kanoën	89.138	0,0	78.154	0,0
Varen met motorboot \ jacht	128.553	0,1	70.918	0,0
Totaal	198.886.695	100,0	186.287.827	100,0

* andere vraagstelling

De gemiddelde groepsgrootte waarmee recreanten in 2006/2007 een bos hebben bezocht is 2,49 mensen. Dit is gelijk gebleven met 2004/2005 toen het 2,47 was. Tabel 4.2 geeft een overzicht van de samenstelling van de groepen in 2004/2005 en 2006/2007.

Tabel 4.2: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bosbezoek per jaar

Groepsamenstelling	Percentage	
	2004/2005	2006/2007
Alleen	25,2	26,6
Met partner	39,8	40,1
Met kinderen	12,4	14,7
Met familie	16,8	16,1
Met vrienden/kennissen	14,2	14,8
Met collega's	0,8	1,0
Met clubgenoten	1,6	2,1
Met school/klas	0,0	0,3
Overig	3,8	0,4

Uit tabel 4.3 blijkt dat recreanten die in zeer sterk verstedelijkte gebieden wonen, relatief weinig naar het bos zijn gegaan. Dit aandeel is ten opzichte van 2004/2005 nagenoeg gelijk gebleven. Een reden voor deze geringe percentages kan zijn dat er in de directe woonomgeving geen bos aanwezig is. Een andere mogelijke verklaring kan zijn dat stadsmensen een ander vrijetijdspatroon hebben, waar minder tijd voor bosbezoek wordt opgenomen. Recreanten die in het landelijk gebied wonen, zijn eveneens relatief weinig naar het bos gegaan. Circa 8% van het bosbezoek in 2006/2007 is afkomstig van niet-westerse allochtonen. In de periode 2004/2005 was dit 6%. Niet-westerse allochtonen zijn dus in verhouding meer naar het bos gegaan. Gemiddeld hebben alle 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen 8,8 activiteiten in het bos ondernomen. De 14,6 miljoen autochtonen hebben gemiddeld 11,4 activiteiten in het bos ondernomen.

Tabel 4.3: Bosbezoek naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Zeer sterk	17111591	8,6	16573994	8,9
Sterk	48727516	24,5	47259039	25,4
Matig	47093688	23,7	43546496	23,4
Weinig	57465321	28,9	54209679	29,1
Niet	28488579	14,3	24600576	13,2
Totaal	198886695	100,0	186287827	100,0

Tabel 4.4: Verdeling (%) WIN-segmenten bij bosbezoek

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zorgzamen (15%)	14,7	15,0
Behoudenden (16%)	14,4	16,1
Genieters (11%)	9,0	10,7
Evenwichtigen (22%)	19,3	21,0
Luxezoekers (11%)	8,4	8,5
Zakelijken (8%)	7,3	6,3
Ruimdenkers (7%)	10,8	6,8
Geëngageerden (11%)	16,1	15,5
Totaal	100,0	100,0

Uit tabel 4.4 blijkt dat het WIN-segment “Evenwichtigen” in 2006/2007 het meest van alle segmenten een activiteit in het bos hebben ondernomen, evenals in 2004/2005. Hun aandeel is zelfs gestegen met bijna 2%. Het WIN-segment “Zakelijken” is relatief het minst in het bos te vinden. In 2004/2005 had dit segment ook het laagste aandeel. De grootste afname tussen 2004/2005 en 2006/2007 is te vinden bij het WIN-segment “Ruimdenkers”. Het aandeel bosbezoeken van de “Zorgzamen”, “Behoudenden”, “Genieters”, “Evenwichtigen” en “Ruimdenkers” komt overeen met hun Nederlandse aandeel.

In het CVTO hebben enkele respondenten aangegeven 3 dagen in het bos te zijn geweest. Dit valt echter onder een vakantie en deze respondenten zijn daarom niet meegenomen in de analyse. Alle respondenten die aangaven meer dan 1000 uur op een dag in het bos te zijn geweest, zijn uit de analyse gehaald. In 2006/2007 is men dan gemiddeld 150 minuten in het bos geweest. Dit is een afname ten opzichte van 2004/2005 toen het gemiddeld nog 159 minuten was. Per activiteit is er wel een verschil in de gemiddelde duur van het bosbezoek zoals tabel 4.5 laat zien.

Tabel 4.5: Gemiddelde duur in minuten per activiteit in 2004/2005 en 2006/2007 in bossen

Activiteiten	Gemiddeld 2004/2005	Gemiddeld 2006/2007
Recreëren in andere omgeving	254,28	-
Recreëren aan water	-	237,81
Recreëren niet aan water	-	187,20
Wandelen voor het plezier	128,42	127,79
Fietsen voor het plezier	168,28	167,98
Kanoën	234,37	390,00
Varen met motorboot \ jacht	360,00	485,72
Vissen	390,15	236,11
Joggen \ hardlopen \ trimmen	100,78	100,53
Mountainbiken	128,82	139,25
Paardensport	200,16	190,55
Skaten \ skeeleren	392,76	68,28
Wandelsport	147,19	156,30
Wielrennen	182,16	158,68
Totaal	158,91	150,32

Bij circa 41% van de activiteiten in het bos is gerust. De gemiddelde rustpauze duurt bijna 38 minuten. De meeste bosbezoeken vinden op zondag plaats (Tabel 4.6). Tussen 2006/2007 en 2004/2005 is hierin niet veel veranderd.

Tabel 4.6: Verdeling (%) bosbezoek per dag in 2004/2005 en 2006/2007

Dag	2004/2005	2006/2007
Zondag	29,5	27,7
Maandag	10,0	10,7
Dinsdag	9,4	11,2
Woensdag	11,2	11,3
Donderdag	11,9	11,1
Vrijdag	10,2	10,5
Zaterdag	17,9	17,5
Totaal	100,0	100,0

In het CVTO hebben enkele respondenten aangegeven 3000 km te hebben gereisd (enkele reis) om het bos te bereiken. Dit valt echter onder een vakantie en deze respondenten zijn

daarom niet meegenomen in de analyse. Alle respondenten die aangaven meer dan 450 km⁷ te hebben gereisd, zijn uit de analyse gehaald. De gemiddelde afstand in 2006/2007 die recreanten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een bos te ondernemen is 14 km. In 2004/2005 was dit gemiddeld 20 km. Het meest gebruikte vervoermiddel is de auto, maar is wel afgenomen ten opzicht van 2004/2005 (Tabel 4.7).

Tabel 4.7: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in bos is afgelegd

Vervoermiddel	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Auto	40,1	36,6
Motor	0,2	0,3
Fiets	23,6	22,6
Trein	0,9	0,3
Streek- \ Lijnbus	0,4	0,3
Touringcar	0,2	0,2
Te voet	24,7	26,2
Overig Openbaar Vervoer	0,3	0,2
Direct vanaf huis ondernomen	8,5	11,3
Anders	1,1	1,9
Totaal	100,0	100,0

In 14% van de activiteiten in het bos is sprake van een dagtocht, ofwel een combinatie van diverse activiteiten. Bijna 27 miljoen dagtochten zijn in het bos in 2006/2007 gemaakt. Het is niet te achterhalen welke combinaties van activiteiten in het bos zijn gemaakt (Tabel 4.8).

Tabel 4.8: Verdeling (%) dagtochten in bos

Dagtocht	N	%
Ja	26623770	14,3
Nee	159664057	85,7
Totaal	186287827	100,0

4.1.2 Wandelen in bos

Van de ruim 85 miljoen boswandelingen in 2006/2007 wandelt 45% met een partner. Bijna 26% gaat er alleen op uit (Tabel 4.9). De gemiddelde groepsgrootte bij een boswandeling is dan ook 2,36. Bij 56% van de boswandelingen is geen hond meegenomen. Bij 18% van de wandelingen was de hond uitlaten het voornaamste doel, terwijl bij 26% de hond gewoon met de wandeling is meegegaan.

Tabel 4.9: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bosbezoek per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	25,7
Met partner	44,9
Met kinderen	13,9
Met familie	15,2
Met vrienden/kennissen	11,8
Met collega's	0,5
Met clubgenoten	0,9
Met school/klas	0,2
Overig	0,4

⁷ Afstand Pieterburen (Groningen) naar Eijsden (Limburg) is circa 365 km en van Sluis (Zeeland) naar Oudezijl (Groningen) is 438 km

De gemiddelde boswandeling duurt 128 minuten. Bij circa 38% van de boswandelingen is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 34 minuten. Rekening houdend met de wandelaars die rusten, duurt de gemiddelde boswandeling dan 115 minuten. Gemiddeld wordt 8 km afgelegd (Tabel 4.10), zodat de boswandelaar gemiddeld 4 km per uur wandelt. Meer dan de helft (56%) van de boswandelingen heeft een afstand van maximaal 6 km. Hiermee samenhangend duurt een wandeling in bijna 60% van alle boswandelingen niet langer dan 1,5 uur⁸ (Tabel 4.11). Het meest drukke moment in het bos is tussen 13.00 en 15.00 uur. In deze periode vindt 32% van alle boswandelingen plaats.

Tabel 4.10: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van wandeling in bos

Afstand in km	Percentage
0-2	6,6
3-4	13,7
5-6	35,8
7-8	15,7
9-10	14,9
11-12	3,6
13 en meer	9,7
Totaal	100

Tabel 4.11: Verdeling (%) van de duurte van wandeling in bos

Duur in minuten	Percentage
0-30	2,6
31-60	18,1
61-90	39,0
91-120	15,6
121-150	8,7
151 en meer	16,0
Totaal	100

De zondag is verreweg de populairste dag (31%) om een boswandeling te maken, gevolgd door de zaterdag met 16%. Doordeweekse dagen hebben een aandeel van circa 11%. Een boswandeling wordt in 14% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

In het bos wordt tijdens het wandelen niet veel geld uitgegeven. Gemiddeld wordt € 1,- per persoon uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 4.12).

Tabel 4.12: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een boswandeling

Type uitgave	Euro
Toegangspreizen, deelnamekosten, huurpreizen	0,14
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,68
Winkels	0,05
Overige uitgaven	0,14
Totaal	1,01

Desondanks is het economisch belang niet onbelangrijk. Doordat er veel boswandelingen worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 85 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

⁸ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 4.13: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in bos is afgelegd om te wandelen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	38,8
Motor	0,3
Fiets	6,5
Trein	0,6
Streek- \ Lijnbus	0,2
Touringcar	0,1
Te voet	35,8
Direct vanaf huis ondernomen	16,8
Anders	0,8
Totaal	100,0

Bij circa 39% van de wandeling is de auto gebruikt als vervoermiddel. De percentages van 17% direct vanaf huis ondernomen en 36% te voet zijn enigszins onduidelijk (Tabel 4.13). Onduidelijk is of respondenten de activiteit zelf bedoelen als "langste afstand" om de reis er naar toe te maken. Gemiddeld is er 11 km afgelegd om bij het bos te komen. Met de auto wordt gemiddeld 20 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 7 km (Tabel 4.14).

Tabel 4.14: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	20,29
Motor	8,21
Fiets	6,68
Trein	57,31
Streek- \ Lijnbus	11,48
Touringcar	270,00
Te voet	6,00
Direct vanaf huis ondernomen	,00
Anders	36,08
Totaal	11,22

Uit tabel 4.15 blijkt dat de meeste boswandelingen gemaakt worden door recreanten die in weinig verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig boswandelingen worden gemaakt door recreanten uit zeer sterk verstedelijkte gebieden. Van de boswandelingen wordt 7,8% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Alle 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen maken gemiddeld 3,8 wandelingen in het bos tegenover gemiddeld 5,3 van autochtonen.

Tabel 4.15: Boswandelingen naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	6698055	7,8
Sterk	21288692	24,9
Matig	21062240	24,6
Weinig	25600112	29,9
Niet	10928254	12,8
Totaal	85577353	100,0

Er blijken twee groepen WIN-segmenten te zijn die veel dan wel relatief weinig boswandelingen in 2006/2007 hebben gemaakt. De zorgzamen, behoudenden, evenwichtigen en geengageerden behoren tot de groep die relatief veel boswandelingen heeft gemaakt (Tabel 4.16). De genietters, luxezoekers, zakelijken en ruimdenkers hebben dat relatief minder gedaan. Een verklaring zou kunnen zijn dat hun aandeel in de totale Nederlandse bevolking ook minder is.

Tabel 4.16: Verdeling (%) WIN-segmenten bij boswandelingen

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	15,2
Behoudenden (16%)	17,6
Genieters (11%)	9,6
Evenwichtigen (22%)	22,3
Luxezoekers (11%)	6,7
Zakelijken (8%)	5,6
Ruimdenkers (7%)	7,5
Geëngageerden (11%)	15,7
Totaal	100,0

4.1.3 Fietsen in bos

Van de 31 miljoen fietstochten die in 2006/2007 in het bos worden gehouden, worden de meeste tochten (43%) met de partner gefietst. Ook gaat een relatief groot gedeelte (31%) alleen in het bos fietsen. De gemiddelde groeps grootte bij fietsen in het bos is dan ook 2,21 (Tabel 4.17).

Tabel 4.17: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het fietsbezoek per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	30,6
Met partner	42,6
Met kinderen	11,1
Met familie	12,7
Met vrienden/kennissen	9,4
Met collega's	0,1
Met clubgenoten	2,8
Met school/klas	0,0
Overig	0,3

De gemiddelde fietstocht in een bos duurt 168 minuten. Bij circa 54% van de fietstochten is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 44 minuten. Rekening houdend met de fietsers die rusten, duurt de gemiddelde fietstocht dan 146 minuten. Gemiddeld wordt 24 km afgelegd (Tabel 4.18), zodat de fietser gemiddeld 10 km per uur in het bos fietst. Meer dan de helft (56%) van de fietstochten in het bos heeft een afstand van maximaal 20 km. Hiermee samenhangend duurt een fietstocht in een bos in bijna 52% niet langer dan 2 uur⁹ (Tabel 4.19). De meest drukke momenten in het bos is tussen 10.00 en 12.00 (27%) en tussen 13.00 en 15.00 uur (31%). In deze perioden vinden de meeste fietstochten in het bos plaats.

Tabel 4.18: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van een fietstocht in bos

Afstand in km	Percentage
0-10	16,8
11-20	39,2
21-30	19,1
31-40	15,9
41 en meer	9,0
Totaal	100

⁹ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 4.19: Verdeling (%) van de duurte van een fietstocht in bos

Duur in minuten	Percentage
60-90	33,7
91-120	18,0
121-150	13,0
151-180	8,4
181-210	7,5
211 en meer	19,4
Totaal	100

De zondag is de populairste dag (25%) om een fietstocht in het bos te maken, gevolgd door de zaterdag met 20%. Doordeweekse dagen hebben een aandeel van circa 11%. Een fietstocht in het bos wordt in 11% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

In het bos wordt tijdens het fietsen niet veel geld uitgegeven. Gemiddeld wordt € 1,70 per persoon uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 4.20).

Tabel 4.20: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een boswandeling

Type uitgave	Euro
toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,05
Consumpties (eten, drinken e.d.)	1,22
Winkels	0,31
overige uitgaven	0,11
Totaal	1,69

Doordat er veel fietstochten in het bos worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 52 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 4.21: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in bos is afgelegd om te fietsen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	5,9
Motor	0,5
Fiets	72,2
Touringcar	0,1
Te voet	0,7
Direct vanaf huis ondernomen	19,5
Anders	1,0
Totaal	100,0

Tabel 4.22: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit fietsen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	45,2
Motor	15,0
Fiets	15,7
Touringcar	150,0
Te voet	8,8
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	10,1
Totaal	14,4

Uiteraard wordt bij de meeste fietstochten de fiets als vervoermiddel genoemd. Toch neemt 6% eerst de auto en gaat dan fietsen (Tabel 4.21). Bij circa 39% van de wandeling is de auto gebruikt als vervoermiddel. Gemiddeld is er 14 km afgelegd om bij het bos te komen. Met de auto wordt gemiddeld 45 km afgelegd (Tabel 4.22).

Uit tabel 4.23 blijkt dat de meeste fietstochten in het bos gemaakt worden door recreanten die in weinig verstedelijkte gebieden maar ook in sterk verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig fietstochten worden gemaakt door recreanten uit zeer sterk verstedelijkte gebieden. Van de fietstochten in het bos wordt 5,5% door niet westerse allochtonen gemaakt. Alle 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen maken gemiddeld 0,9 fietstochten tegenover gemiddeld 1,9 van autochtonen.

Tabel 4.23: Fietstochten in bos naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	2269606	7,4
Sterk	8414509	27,4
Matig	6586567	21,5
Weinig	9141585	29,8
Niet	4292028	14,0
Totaal	30704294	100,0

De zorgzamen, behoudenden, en evenwichtigen hebben in 2006/2007 relatief veel fietstochten in het bos gemaakt (Tabel 4.24). De luxezoekers, zakelijken en ruimdenkers hebben dat relatief minder gedaan, ook in verhouding tot hun Nederlandse aandeel.

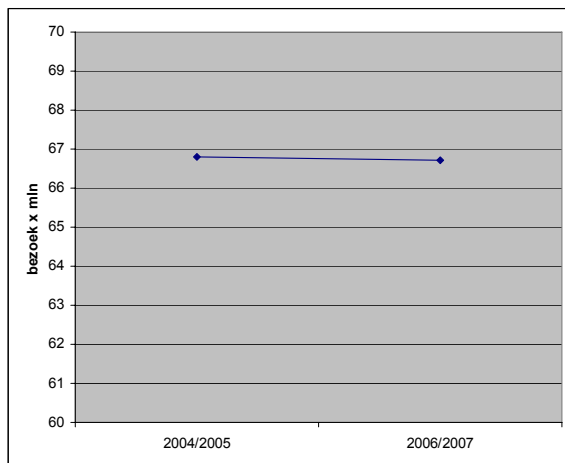
Tabel 4.24: Verdeling (%) WIN-segmenten bij fietstochten in het bos

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	19,2
Behoudenden (16%)	19,0
Genieters (11%)	10,3
Evenwichtigen (22%)	19,7
Luxezoekers (11%)	9,3
Zakelijken (8%)	6,0
Ruimdenkers (7%)	5,6
Geëngageerden (11%)	11,0
Totaal	100,0

4.2 Overige natuurgebieden

4.2.1 Algemeen

Onder de term overige natuurgebieden wordt in deze paragraaf alle zand-, heide- en duingebieden en natte natuurgebieden verstaan (Figuur 4.2).

Figuur 4.2: Ontwikkeling aantal activiteiten in natuurgebieden

In 2006/2007 zijn er bijna 67 miljoen activiteiten ondernomen in natuurgebieden. Dat is gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005.

Tabel 4.25 laat zien dat wandelen en fietsen de activiteiten zijn die het meest in natuurgebieden zijn ondernomen. Het wandelen is relatief gestegen, maar het fietsen is gedaald. Deze verandering kan mogelijk verklaard worden door de andere vraagstelling in 2006/2007. Het mountainbiken in natuurgebieden is gestegen. Opvallend is dat waterrecreatie activiteiten allemaal zijn gestegen. De relatief grootste stijging worden veroorzaakt door het vissen en varen in natuurgebieden. De grootste afname is te zien bij het fietsen (let op: andere vraagstelling), wandelsport en skaten/skeeleren.

Tabel 4.25: Ondernomen activiteiten in natuurgebieden

Activiteit	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Wandeling voor plezier	23.264.052	34,8*	26.595.138	39,9
Fietstocht voor plezier	18.735.338	28,0*	13.794.840	20,7
Recreëren niet aan water	-	-	8.624.519	12,9
Recreëren in andere omgeving	9.140.767	13,7	-	-
Recreëren aan water	-	-	5.478.526	8,2
Wandelsport	7.801.811	11,7	5.065.366	7,6
Mountainbiken	1.230.755	1,8	1.501.373	2,2
Joggen \ hardlopen \ trimmen	1.987.636	3,0	1.425.476	2,1
Paardensport	1.967.329	2,9	1.258.991	1,9
Wielrennen	1.142.907	1,7	887.631	1,3
Varen met motorboot \ jacht	194.986	0,3	786.428	1,2
Vissen	124.020	0,2	718.120	1,1
Kanoën	214.811	0,3	366.921	0,5
Roeien	38.825	0,1	118.632	0,2
Skaten \ skeeleren	963.074	1,4	63.177	0,1
Surfen	0	0	42.681	0,1
Totaal	66.806.311	100,0	66.727.820	100,0

* andere vraagstelling

De gemiddelde groepsgrootte waarmee recreanten in 2006/2007 een natuurgebied hebben bezocht is 2,47 mensen. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2004/2005 toen het 2,34 was. Tabel 4.26 geeft een overzicht van de samenstelling van de groepen in 2004/2005 en 2006/2007. De activiteiten zijn meer met partner, vrienden en clubgenoten ondernomen, maar ook alleen. In 2006/2007 zijn de activiteiten minder met familie ondernomen.

Tabel 4.26: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bezoek aan een natuurgebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage	
	2004/2005	2006/2007
Alleen	23,8	26,1
Met partner	39,9	43,4
Met kinderen	10,9	11,9
Met familie	19,5	15,1
Met vrienden/kennissen	13,1	16,0
Met collega's	1,4	1,3
Met clubgenoten	1,2	2,6
Met school/klas	0	0,1
Overig	2,8	0,6

Uit tabel 4.27 blijkt dat recreanten die in niet verstedelijkte gebieden wonen, relatief weinig naar natuurgebieden zijn gegaan. Dit aandeel is ten opzichte van 2004/2005 zelfs gedaald. In de meer verstedelijkte gebieden is het aandeel in activiteiten in natuurgebieden licht toegenomen. Circa 9% van het bezoek aan natuurgebieden in 2006/2007 is afkomstig van niet-Westerse allochtonen. In de periode 2004/2005 was dit 7%. Allochtonen zijn dus meer naar natuurgebieden gegaan. Gemiddeld hebben de 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen 3,5 activiteiten in een natuurgebied ondernomen tegenover gemiddeld 4,1 van autochtonen.

Tabel 4.27: Bezoek aan natuurgebieden naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Zeer sterk	10.784.652	16,1	11.688.993	17,5
Sterk	18.723.031	28,0	20.568.486	30,9
Matig	12.905.688	19,3	13.404.360	20,1
Weinig	14.268.417	21,4	13.644.977	20,5
Niet	10.124.524	15,2	7.322.960	11,0
Totaal	66.806.311	100,0	66.629.776	100,0

Uit tabel 4.28 blijkt dat in vergelijking met hun Nederlandse aandeel, de WIN-segmenten "Geëngageerden", "Zorgzamen" en in mindere mate "Ruimdenkers" in 2006/2007 relatief vaker activiteiten in een natuurgebied hebben ondernomen. Hun aandeel is wel gedaald met circa 4%. De WIN-segmenten "Zakelijken" en "Luxezoekers" zijn relatief het minst in een natuurgebied te vinden. In 2004/2005 hadden deze segmenten ook een laag aandeel, samen met de "Genieters". De grootste afname tussen 2004/2005 en 2006/2007 is te vinden bij de WIN-segmenten "Geëngageerden" en "Ruimdenkers".

Tabel 4.28: Verdeling (%) WIN-segmenten bij bezoek aan natuurgebieden

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zorgzamen (15%)	17,6	18,0
Behoudenden (16%)	13,1	14,9
Genieters (11%)	6,2	9,0
Evenwichtigen (22%)	15,5	20,6
Luxezoekers (11%)	6,2	7,8
Zakelijken (8%)	7,4	5,2
Ruimdenkers (7%)	12,5	8,3
Geëngageerden (11%)	21,5	16,2
Totaal	100,0	100,0

In 2006/2007 is men gemiddeld 179 minuten in een natuurgebied geweest. Dit is redelijk gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005 toen het gemiddeld 177 minuten was. Per

activiteit is er wel een verschil in de gemiddelde duur van het bezoek aan een natuurgebied zoals tabel 4.29 laat zien. Varen met een motorboot of jacht wordt het langst gedaan in een natuurgebied, gevolgd door kanoën. In vergelijking met 2004/2005 is de gemiddelde duur van deze activiteiten sterk gestegen.

Tabel 4.29: Gemiddelde duur in minuten per activiteit in 2004/2005 en 2006/2007 in natuurgebieden

Activiteiten	2004/2005	2006/2007
Recreëren in andere omgeving	255,22	-
Recreëren aan water	-	287,76
Recreëren niet aan water	-	205,38
Wandelen voor het plezier	150,65	134,57
Fietsen voor het plezier	165,17	199,60
Kanoën	232,64	459,39
Roeien	120,00	120,00
Surfen	-	360,00
Varen met motorboot \ jacht	133,65	494,37
Vissen	111,46	202,07
Joggen \ hardlopen \ trimmen	105,64	94,65
Mountainbiken	171,00	142,17
Paardensport	192,55	186,88
Skaten \ skeeleren	488,84	84,45
Wandelsport	160,87	145,92
Wielrennen	219,36	210,52
Totaal	176,67	178,74

Bij 50% van de activiteiten in een natuurgebied is gerust. De gemiddelde rustpauze duurt bijna 43 minuten. De meeste bezoeken vinden op zondag plaats. Tussen 2006/2007 en 2004/2005 is hierin niet veel veranderd (Tabel 4.30).

Tabel 4.30: Verdeling (%) bezoek aan een natuurgebied per dag in 2004/2005 en 2006/2007

Dag	2004/2005	2006/2007
Zondag	27,5	24,9
Maandag	10,7	10,1
Dinsdag	10,0	12,2
Woensdag	12,6	12,9
Donderdag	12,5	10,7
Vrijdag	9,7	10,8
Zaterdag	17,0	18,5
Totaal	100,0	100,0

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die respondenten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een natuurgebied te ondernemen is 18 km. In 2004/2005 was dit gemiddeld 23 km. Het meest gebruikte vervoermiddel is de auto, gevolgd door de fiets. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 wel afgenomen (Tabel 4.31).

In 18% van de activiteiten in het bos is sprake van een dagtocht, ofwel een combinatie van diverse activiteiten. Bijna 12 miljoen dagtochten zijn in een natuurgebied in 2006/2007 gemaakt. Het is niet te achterhalen welke combinaties van activiteiten in een natuurgebied zijn gemaakt (Tabel 4.32).

Tabel 4.31: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een natuurgebied is afgelegd

Vervoermiddel	2004/2005	2006/2007
Auto	42,0	35,9
Motor	0,0	0,6
Fiets	30,4	29,6
Trein	1,1	1,0
Streek- \ Lijnbus	0,5	0,4
Touringcar	0,2	0,9
Te voet	16,0	19,2
Overig Openbaar Vervoer	0,4	0,3
Direct vanaf huis ondernomen	7,5	9,6
Anders	1,9	2,5
Totaal	100,0	100,0

Tabel 4.32: Verdeling (%) dagtochten in natuurgebieden

Dagtocht	N	%
Ja	11.735.875	17,6
Nee	54.991.945	82,4
Totaal	66.727.820	100,0

4.2.2 Wandelen in natuurgebieden

Van de ruim 26 miljoen wandelingen in natuurgebieden in 2006/2007 wandelt 44% met een partner. Bijna 27% gaat er alleen op uit (Tabel 4.33), maar daarbij neemt 81% wel een hond mee. In de meeste gevallen (56%) is de hond uitlaten dan ook het doel. De gemiddelde groepsgrootte bij een wandeling in een natuurgebied is 2,29. Bij 63% van alle wandelingen in een natuurgebied is geen hond meegenomen. Bij 14% van de wandelingen was de hond uitlaten het voornaamste doel, terwijl bij 23% de hond gewoon met de wandeling is meegegaan.

Tabel 4.33: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het wandelen in een natuurgebied per jaar

Groepsamenstelling	percentage
Alleen	26,6
Met partner	43,6
Met kinderen	12,6
Met familie	13,5
Met vrienden/kennissen	13,1
Met collega's	0,5
Met clubgenoten	1,6
Met school/klas	0,2
Overig	0,2

De gemiddelde wandeling in een natuurgebied duurt 135 minuten. Bij circa 47% van de wandelingen is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 34 minuten. Rekening houdend met de wandelaars die rusten, duurt de gemiddelde wandeling in een natuurgebied dan 119 minuten. Gemiddeld wordt bijna 8 km afgelegd, zodat de wandelaar gemiddeld 4 km per uur in een natuurgebied wandelt. Meer dan de helft (56%) van de wandelingen in een natuurgebied heeft een afstand van maximaal 6 km (Tabel 4.34). Hiermee samenhangend duurt een wandeling in 51% van alle wandelingen in een natuurgebied niet langer dan 1,5 uur¹⁰ (Tabel

¹⁰ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

4.35). De meest drukke momenten in een natuurgebied zijn tussen 09.00 en 11.00 (29%) en 13.00 en 15.00 uur (32%).

Tabel 4.34: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van wandeling in een natuurgebied

Afstand in km	Percentage
0-2	11,2
3-4	14,7
5-6	30,1
7-8	16,7
9-10	10,9
11-12	4,2
13 en meer	12,2
Totaal	100

Tabel 4.35: Verdeling (%) van de duurte van wandeling in een natuurgebied

Duur in minuten	Percentage
0-30	3,1
31-60	14,3
61-90	33,9
91-120	19,0
121-150	11,6
151 en meer	18,1
Totaal	100

De zondag is verreweg de populairste dag (27%) om een wandeling in een natuurgebied te maken, gevolgd door de zaterdag met 19%. Doordeweekse dagen hebben een aandeel van circa 11%. Een wandeling in een natuurgebied wordt in 15% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 1,14 per persoon in een natuurgebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 4.36).

Tabel 4.36: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een wandeling in een natuurgebied

Type uitgave	Euro
toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,04
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,64
Winkels	0,26
overige uitgaven	0,19
Totaal	1,14

Tabel 4.37 Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een natuurgebied is afgelegd om te wandelen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	40,5
Motor	0,8
Fiets	11,6
Trein	1,1
Streek- \ Lijnbus	0,4
Touringcar	0,3
Te voet	28,6
Direct vanaf huis ondernomen	15,3
Anders	1,5
Totaal	100,0

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel wandelingen in een natuurgebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 30 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan (Tabel 4.37).

Bij circa 40% van de wandeling is de auto gebruikt als vervoermiddel. Gemiddeld is er 12 km afgelegd om bij het natuurgebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 22 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 6 km (Tabel 4.38).

Tabel 4.38: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	22,25
Motor	32,76
Fiets	6,32
Trein	94,54
Streek- \ Lijnbus	4,00
Touringcar	2,00
Te voet	3,89
Direct vanaf huis ondernomen	,00
Anders	11,55
Totaal	12,37

Uit tabel 4.39 blijkt dat de meeste wandelingen in een natuurgebied gemaakt worden door recreanten die in sterk verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig wandelingen worden gemaakt door recreanten uit landelijke gebieden. Van de wandelingen in een natuurgebied wordt 10% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Dit betekent 1,6 wandeling in een natuurgebied per niet-westerse allochtoon. Dat is evenveel als het aantal wandelingen per autochtoon.

Tabel 4.39: Wandelingen in een natuurgebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	40.21.339	15,2
Sterk	86.85.869	32,8
Matig	49.64.793	18,7
Weinig	53.34.380	20,1
Niet	34.90.712	13,2
Totaal	26.497.093	100,0

Tabel 4.40: Verdeling (%) WIN-segmenten bij wandelingen in een natuurgebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	17,3
Behoudenden (16%)	12,4
Genieters (11%)	6,4
Evenwichtigen (22%)	26,1
Luxezoekers (11%)	6,2
Zakelijken (8%)	3,0
Ruimdenkers (7%)	9,0
Geëngageerden (11%)	19,6
Totaal	100,0

Er blijken twee groepen WIN-segmenten te zijn die veel dan wel relatief weinig wandelingen in 2006/2007 in een natuurgebied hebben gemaakt. De zorgzamen, evenwichtigen en geëngageerden behoren tot de groep die relatief veel wandelingen heeft gemaakt (Tabel 4.40)

in vergelijking met hun Nederlandse aandeel. De genietters, luxezoekers, en zakelijken hebben dat relatief minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

4.2.3 Fietsen in natuurgebieden

Van de bijna 14 miljoen fietstochten in natuurgebieden in 2006/2007 fietst 50% met een partner. De gemiddelde groepsgrootte bij een fietstocht in een natuurgebied is 2,22 (Tabel 4.41).

Tabel 4.41: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het fietsen in een natuurgebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	25,6
Met partner	49,8
Met kinderen	4,0
Met familie	11,0
Met vrienden/kennissen	11,1
Met collega's	0,2
Met clubgenoten	3,4
Met school/klas	0,0
Overig	0,8

De gemiddelde fietstocht in een natuurgebied duurt 200 minuten. Bij circa 62% van de fietstochten is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 52 minuten. Rekening houdend met de fietsers die rusten, duurt de gemiddelde fietstocht in een natuurgebied dan 169 minuten. Gemiddeld wordt bijna 26 km afgelegd, zodat de fietser gemiddeld 9 km per uur in een natuurgebied fietst. Meer dan de helft (51%) van de fietstochten in een natuurgebied heeft een afstand van maximaal 25 km (Tabel 4.42). Hiermee samenhangend duurt een fietstocht in 56% van alle fietstochten in een natuurgebied niet langer dan 2,5 uur¹¹ (Tabel 4.43). De meest drukke momenten in een natuurgebied zijn tussen 10.00 en 12.00 (33%) en 13.00 en 15.00 uur (34%).

Tabel 4.42: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van een fietstocht in een natuurgebied

Afstand in km	Percentage
0-10	15,7
11-20	26,1
21-30	29,3
31-40	14,8
41 en meer	14,1
Totaal	100

Tabel 4.43: Verdeling (%) van de duurte van een fietstocht in een natuurgebied

Duur in minuten	Percentage
60-90	26,1
91-120	20,1
121-150	9,5
151-180	4,3
181-210	11,3
211 en meer	28,7
Totaal	100

¹¹ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

De zondag en zaterdag zijn beide populaire dagen (21%) om een fietstocht in een natuurgebied te maken. Een fietstocht in een natuurgebied wordt in 17% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 3,- per persoon in een natuurgebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 4.44).

Tabel 4.44: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een fietstocht in een natuurgebied

Type uitgave	Euro
toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,51
Consumpties (eten, drinken e.d.)	1,76
Winkels	0,45
overige uitgaven	0,28
Totaal	3,00

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel fietstochten in een natuurgebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 42 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 4.45: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een natuurgebied is afgelegd om te fietsen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	7,2
Motor	0,3
Fiets	74,4
Trein	1,4
Streek- \ Lijnbus	0,5
Touringcar	0,2
Te voet	0,9
Direct vanaf huis ondernomen	15,0
Anders	0,2
Totaal	100,0

Uiteraard is de fiets het meest gebruikte vervoermiddel (74%) om in een natuurgebied te komen (Tabel 4.45). Toch is de auto in 7% gebruikt als vervoermiddel. Gemiddeld is er 20 km afgelegd om bij het natuurgebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 40 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 20 km (Tabel 4.46).

Tabel 4.46: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	41,18
Motor	25,00
Fiets	19,86
Trein	116,18
Streek- \ Lijnbus	55,00
Touringcar	150,00
Te voet	14,26
Direct vanaf huis ondernomen	0,00
Anders	0,00
Totaal	20,16

Uit tabel 4.47 blijkt dat de meeste fietstochten in een natuurgebied gemaakt worden door recreanten die in sterk verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig fietstochten worden

gemaakt door recreanten uit landelijke gebieden. Van de fietstochten in een natuurgebied wordt 9% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Dit betekent 0,7 fietstocht in een natuurgebied per niet-westerse allochtoon. Dat is evenveel als het aantal fietstochten per autochtoon.

Tabel 4.47: Fietstochten in een natuurgebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	2.425.009	17,6
Sterk	5.002.227	36,3
Matig	2.298.103	16,7
Weinig	2.732.926	19,8
Niet	1.336.575	9,7
Totaal	13.794.840	100,0

Er blijken twee groepen WIN-segmenten te zijn die veel dan wel relatief weinig fietstochten in 2006/2007 in een natuurgebied hebben gemaakt. De zorgzamen en geëngageerden behoren tot de groep die relatief veel fietstochten heeft gemaakt (Tabel 4.48) in vergelijking met hun Nederlandse aandeel. Alle overige segmenten hebben dat minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

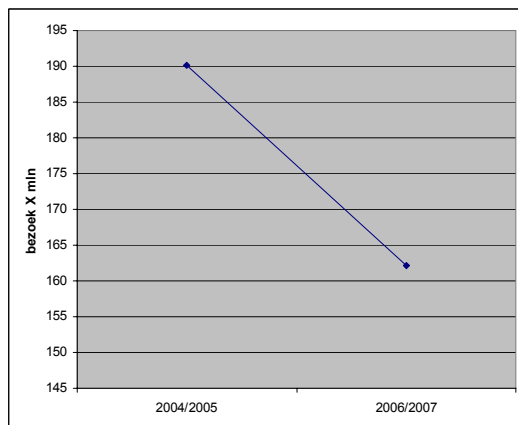
Tabel 4.48: Verdeling (%) WIN-segmenten bij fietstochten in een natuurgebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	27,1
Behoudenden (16%)	13,6
Genieters (11%)	9,3
Evenwichtigen (22%)	14,9
Luxezoekers (11%)	4,6
Zakelijken (8%)	4,8
Ruimdenkers (7%)	6,8
Geëngageerden (11%)	18,8
Totaal	100,0

5 Bezoek aan agrarische gebieden

5.1 Algemeen

In 2006/2007 zijn er bijna 162 miljoen activiteiten ondernomen in agrarische gebieden. Dat is een afname van circa 30 miljoen activiteiten ten opzichte van 2004/2005 (Figuur 5.1). De voortgaande verstedelijking en veranderende samenstelling (meer niet-westerse allochtonen) van de grote steden zou een verklaring kunnen zijn voor deze afname (zie Tabellen 5.15 en 5.23)

Figuur 5.1: Ontwikkeling aantal activiteiten in agrarisch gebieden

Tabel 5.1 laat zien dat fietsen en wandelen de activiteiten zijn die het meest in agrarische gebieden zijn ondernomen. Zowel het fietsen als het wandelen zijn ten opzichte van 2004/2005 relatief gestegen. Deze verandering kan mogelijk verklaard worden door de andere vraagstelling in 2006/2007. Alle andere activiteiten zijn afgenomen of gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005. De grootste afname is te zien bij de wandelsport, paardensport en skaten/skeelers.

Tabel 5.1: Ondernomen activiteiten in agrarisch gebieden

Activiteit	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Fietstocht voor plezier	64.781.324	34,1*	60.888.056	37,6
Wandeling voor plezier	55.421.893	29,1*	53.368.178	32,9
Wandelsport	20.050.288	10,5	12.370.316	7,6
Recreëren niet aan water			8.163.435	5,0
Recreëren in andere omgeving	16.267.543	8,6		
Paardensport	9.653.830	5,1	6.177.587	3,8
Joggen \ hardlopen \ trimmen	7.699.416	4,0	5.334.588	3,3
Wielrennen	6.049.516	3,2	4.401.048	2,7
Recreëren aan water			4.251.065	2,6
Vissen	2.562.012	1,3	2.170.815	1,3
Mountainbiken	2.250.481	1,2	2.071.151	1,3
Skaten \ skeelers	4.512.095	2,4	1.674.313	1,0
Varen met motorboot \ jacht	810.890	0,4	882.394	0,5
Kanoën	128.123	0,1	152.064	0,1
Roeien			90.572	0,1
Zeilen			76.079	0,0
Totaal	190.187.410	100,0	162.071.661	100,0

* andere vraagstelling

De gemiddelde groepsgrootte waarmee recreanten in 2006/2007 een agrarisch gebied hebben bezocht is 1,99 mensen. Dit is gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005. Tabel 5.2 geeft een overzicht van de samenstelling van de groepen in 2004/2005 en 2006/2007. De activiteiten zijn meer met kinderen, partner, familie en collega's ondernomen, maar ook alleen. In 2006/2007 zijn de activiteiten minder met vrienden ondernomen.

Tabel 5.2: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bezoek aan een agrarisch gebied

Groepsamenstelling	Percentage	
	2004/2005	2006/2007
Alleen	39,9	41,2
Met partner	32,7	33,3
Met kinderen	8,7	11,0
Met familie	10,2	11,3
Met vrienden/kennissen	12,6	10,1
Met collega's	0,4	0,9
Met clubgenoten	2,0	1,8
Met school/klas	0	0
Overig	1,4	0,7

Uit tabel 5.3 blijkt dat recreanten die in zeer sterk verstedelijkte gebieden wonen, relatief weinig naar agrarische gebieden zijn gegaan. Het aandeel is ten opzichte van 2004/2005 relatief wel iets toegenomen. Circa 7% van het bezoek aan agrarische gebieden in 2006/2007 is afkomstig van niet-Westerse allochtonen. In de periode 2004/2005 was dit ook 7%. Gemiddeld hebben zij 11 activiteiten in een agrarisch gebied ondernomen tegenover gemiddeld 13 van autochtonen.

Tabel 5.3: Bezoek aan agrarisch gebieden naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Zeer sterk	16.352.773	8,6	14.995.263	9,3
Sterk	37.541.748	19,7	27.564.059	17,0
Matig	33.108.111	17,4	31.583.422	19,5
Weinig	59.471.765	31,3	48.406.521	29,9
Niet	43.713.013	23,0	39.522.396	24,4
Totaal	190.187.410	100,0	162.071.661	100,0

Uit tabel 5.4 blijkt dat in vergelijking met hun Nederlandse aandeel, de WIN-segmenten "Zorgzamen", "Geëngageerden" en "Ruimdenkers" in 2006/2007 relatief vaker activiteiten in een agrarisch gebied hebben ondernomen. Hun aandeel is zelfs ten opzichte van 2004/2005 nog iets gestegen.

Tabel 5.4: Verdeling (%) WIN-segmenten bij bezoek aan agrarische gebieden

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zorgzamen (15%)	18,5	18,7
Behoudenden (16%)	15,7	15,9
Genieters (11%)	6,3	8,4
Evenwichtigen (22%)	19,9	20,9
Luxezoekers (11%)	7,7	6,6
Zakelijken (8%)	8,8	4,7
Ruimdenkers (7%)	9,0	9,1
Geëngageerden (11%)	14,2	15,8
Totaal	100,0	100,0

De WIN-segmenten “Zakelijken” en “Luxezoekers” zijn relatief het minst in een agrarisch gebied te vinden. In 2004/2005 hadden deze segmenten ook een laag aandeel, samen met de “Genieters”. De grootste afname tussen 2004/2005 en 2006/2007 is te vinden bij de WIN-segment “Zakelijken”.

In 2006/2007 is men gemiddeld 147 minuten in een agrarisch gebied geweest. Dit is redelijk gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005 toen het gemiddeld 150 minuten was. Per activiteit is er wel een verschil in de gemiddelde duur van het bezoek aan een agrarisch gebied zoals tabel 5.5 laat zien. Varen met een motorboot of jacht en zeilen worden het langst gedaan in een agrarisch gebied, joggen het kortst. In vergelijking met 2004/2005 is de gemiddelde duur van veel activiteiten gestegen. Maar de gemiddelde duur van de activiteiten fietsen, joggen, skaten en de wandelsport zijn gedaald.

Tabel 5.5: Gemiddelde duur in minuten per activiteit in 2004/2005 en 2006/2007 in agrarische gebieden

Activiteiten	Gemiddeld 2004/2005	Gemiddeld 2006/2007
Recreëren in andere omgeving	237,24	-
Recreëren aan water	-	234,78
Recreëren niet aan water	-	198,23
Wandelen voor het plezier	114,75	124,98
Fietsen voor het plezier	159,48	155,47
Kanoën	136,24	146,42
Roeien	-	120,00
Varen met motorboot \ jacht	230,07	388,43
Vissen	204,87	219,98
Zeilen	-	346,02
Joggen \ hardlopen \ trimmen	107,63	81,73
Mountainbiken	127,52	128,53
Paardensport	165,23	178,15
Skaten \ skeeleren	188,87	152,48
Wandelsport	138,71	115,50
Wielrennen	134,54	156,02
Totaal	149,52	146,83

Bij 38% van de activiteiten in een agrarisch gebied is gerust. De gemiddelde rustpauze duurt 38 minuten. De meeste bezoeken vinden op zondag plaats. Tussen 2006/2007 en 2004/2005 is dit licht gedaald (Tabel 5.6).

Tabel 5.6: Verdeling (%) bezoek aan een agrarisch gebied per dag in 2004/2005 en 2006/2007

Dag	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zondag	23,4	21,6
Maandag	12,1	12,1
Dinsdag	12,5	11,7
Woensdag	12,6	13,4
Donderdag	12,2	11,6
Vrijdag	11,0	12,7
Zaterdag	16,2	16,9
Totaal	100,0	100,0

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die respondenten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een agrarisch gebied te ondernemen is 11 km. In 2004/2005 was dit gemiddeld 16 km. Het meest gebruikte vervoermiddel is de fiets, gevolgd door te voet. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 afgenomen, terwijl de fiets is toegenomen (Tabel 5.7).

Tabel 5.7: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een agrarisch gebied is afgelegd

Vervoermiddel	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Auto	18,6	17,2
Motor	0,2	0,3
Fiets	33,6	36,2
Trein	0,4	0,4
Streek- \ Lijnbus	0,2	0,2
Touringcar	0,1	0,2
Te voet	27,1	22,9
Overig Openbaar Vervoer	0,2	0,0
Direct vanaf huis ondernomen	16,4	19,8
anders	3,3	2,9
Totaal	100,0	100,0

In 11% van de activiteiten in een agrarisch gebied is sprake van een dagtocht, ofwel een combinatie van diverse activiteiten. Bijna 18 miljoen dagtochten zijn in een agrarisch gebied in 2006/2007 gemaakt. Het is niet te achterhalen welke combinaties van activiteiten in een agrarisch gebied zijn gemaakt (Tabel 5.8).

Tabel 5.8: Verdeling (%) dagtochten in agrarische gebieden

Dagtocht	N	%
Ja	17.849.232	11,0
Nee	144.222.430	89,0
Totaal	162.071.661	100,0

5.2 Wandelen in agrarische gebieden

Van de ruim 53 miljoen wandelingen in agrarische gebieden in 2006/2007 wandelt 33% met een partner. Bijna 40% gaat er alleen op uit (Tabel 5.9), maar daarbij neemt 74% wel een hond mee. In veel gevallen (45%) is de hond uitlaten dan ook het doel. De gemiddelde groepsgrootte bij een wandeling in een agrarisch gebied is 1,95. Bij 59% van alle wandelingen in een agrarisch gebied is geen hond meegenomen. Bij 15% van de wandelingen was de hond uitlaten het voornaamste doel, terwijl bij 26% de hond gewoon met de wandeling is meegegaan.

Tabel 5.9: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het wandelen in een agrarisch gebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	39,6
Met partner	33,0
Met kinderen	12,0
Met familie	12,5
Met vrienden/kennissen	9,7
Met collega's	0,7
Met clubgenoten	0,7
Met school/klas	-
Overig	0,5

De gemiddelde wandeling in een agrarisch gebied duurt 125 minuten. Bij circa 30% van de wandelingen is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 34 minuten. Rekening houdend met

de wandelaars die rusten, duurt de gemiddelde wandeling in een agrarisch gebied dan 115 minuten. Gemiddeld wordt 7,8 km afgelegd, zodat de wandelaar gemiddeld 4 km per uur in een agrarisch gebied wandelt. Meer dan de helft (63%) van de wandelingen in een agrarisch gebied heeft een afstand van maximaal 7 km (Tabel 5.10). Hiermee samenhangend duurt een wandeling in 63% van alle wandelingen in een agrarisch gebied niet langer dan 1,5 uur¹² (Tabel 5.11). De meest drukke momenten in een agrarisch gebied zijn tussen 10.00 en 11.00 (17%) en 13.00 en 15.00 uur (28%).

Tabel 5.10: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van wandeling in een agrarisch gebied

Afstand in km	Percentage
0-2	7,0
3-4	10,7
5-6	29,6
7-8	28,0
9-10	12,2
11-12	3,5
13 en meer	9,0
Totaal	100

Tabel 5.11: Verdeling (%) van de duurte van wandeling in een agrarisch gebied

Duur in minuten	Percentage
0-30	3,4
31-60	18,5
61-90	41,4
91-120	17,7
121-150	7,0
151 en meer	12,0
Totaal	100

De zondag is verreweg de populairste dag (24%) om een wandeling in een agrarisch gebied te maken, gevolgd door de zaterdag met 15%. Doordeweekse dagen hebben een aandeel van circa 11%. Een wandeling in een agrarisch gebied wordt in 9% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 1,06 per persoon in een agrarisch gebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 5.12).

Tabel 5.12: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een wandeling in een agrarisch gebied

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,03
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,36
Winkels	0,14
Overige uitgaven	0,53
Totaal	1,06

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel wandelingen in een agrarisch gebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 56 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name bij "overige uitgaven" gedaan, gevolgd door de horeca.

¹² Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 5.13: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een agrarisch gebied is afgelegd om te wandelen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	17,2
Motor	0,4
Fiets	7,7
Trein	1,0
Streek- \ Lijnbus	0,4
Touringcar	0,2
Te voet	40,9
Direct vanaf huis ondernomen	31,1
Anders	1,1
Totaal	100,0

Bij circa 41% van de wandelingen heeft men te voet het agrarisch gebied bezocht (Tabel 5.13). Gemiddeld is er 8 km afgelegd om bij het agrarisch gebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 19 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 9 km (Tabel 5.14).

Tabel 5.14: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in agrarisch gebied per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	19,07
Motor	2,00
Fiets	9,11
Trein	75,93
Streek- \ Lijnbus	6,71
Touringcar	8,00
Te voet	7,39
Direct vanaf huis ondernomen	,00
Anders	5,44
Totaal	7,89

Uit tabel 5.15 blijkt dat de meeste wandelingen in een agrarisch gebied gemaakt worden door recreanten die in weinig verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig wandelingen worden gemaakt door recreanten uit (zeer) sterk verstedelijkte gebieden. Van de wandelingen in een agrarisch gebied wordt 10% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Uitgaande van 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen, betekent dit dat gemiddeld 2,9 wandelingen in een agrarisch gebied worden gemaakt door niet-westerse allochtonen. Dat is bijna even veel als het aantal wandelingen per autochtoon, die gemiddeld 3,2 wandelingen in een agrarisch gebied maken.

Tabel 5.15: Wandelingen in een agrarisch gebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	3.588.769	6,7
Sterk	7.641.607	14,3
Matig	8.631.985	16,2
Weinig	17.965.575	33,7
Niet	15.540.242	29,1
Totaal	53.368.178	100,0

Er blijken twee groepen WIN-segmenten te zijn die veel dan wel relatief weinig wandelingen in 2006/2007 in een agrarisch gebied hebben gemaakt. De zorgzamen, en geengageerden behoren tot de groep die relatief veel wandelingen hebben gemaakt (Tabel 5.16) in vergelijking

met hun Nederlandse aandeel. De evenwichtigen, genietters, luxezoekers en zakelijken hebben dat relatief minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

Tabel 5.16: Verdeling (%) WIN-segmenten bij wandelingen in een agrarisch gebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	19,8
Behoudenden (16%)	15,4
Genietters (11%)	6,6
Evenwichtigen (22%)	18,7
Luxezoekers (11%)	5,0
Zakelijken (8%)	6,0
Ruimdenkers (7%)	11,1
Geëngageerden (11%)	17,4
Totaal	100,0

5.3 Fietsen in agrarische gebieden

Van de bijna 61 miljoen fietstochten in agrarische gebieden in 2006/2007 fietst 39% met een partner. De gemiddelde groepsgrootte bij een fietstocht in een agrarisch gebied is 1,95 (Tabel 5.17).

Tabel 5.17: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het fietsen in een agrarisch gebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	38,0
Met partner	39,2
Met kinderen	11,6
Met familie	9,4
Met vrienden/kennissen	7,2
Met collega's	0,1
Met clubgenoten	1,4
Met school/klas	0,0
Overig	1,0

De gemiddelde fietstocht in een agrarisch gebied duurt 155 minuten. Bij circa 46% van de fietstochten is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 43 minuten. Rekening houdend met de fietsers die rusten, duurt de gemiddelde fietstocht in een agrarisch gebied dan 136 minuten. Gemiddeld wordt bijna 24 km afgelegd, zodat de fietser gemiddeld 12 km per uur in een agrarisch gebied fietst. Meer dan de helft (55%) van de fietstochten in een agrarisch gebied heeft een afstand van maximaal 20 km (Tabel 5.18). Hiermee samenhangend duurt een fietstocht in 66% van alle fietstochten in een agrarisch gebied niet langer dan 2 uur¹³ (Tabel 5.19). De meest drukke momenten in een agrarisch gebied zijn tussen 10.00 en 12.00 (33%) en 13.00 en 15.00 uur (34%).

¹³ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 5.18: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van een fietstocht in een agrarisch gebied

Afstand in km	Percentage
0-10	18,3
11-20	37,2
21-30	22,2
31-40	13,4
41 en meer	8,9
Totaal	100

Tabel 5.19: Verdeling (%) van de duurte van een fietstocht in een agrarisch gebied

Duur in minuten	Percentage
60-90	45,3
91-120	20,6
121-150	11,6
151-180	6,8
181-210	4,1
211 en meer	11,6
Totaal	100

De zondag (22%) en zaterdag (18%) zijn beide populaire dagen om een fietstocht in een agrarisch gebied te maken. Een fietstocht in een agrarisch gebied wordt in 12% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 1,- per persoon in een agrarisch gebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 5.20).

Tabel 5.20: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een fietstocht in een agrarisch gebied

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,04
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,75
Winkels	0,19
Overige uitgaven	0,05
Totaal	1.03

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel fietstochten in een agrarisch gebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 61 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 5.21: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een agrarisch gebied is afgelegd om te fietsen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	4,7
Motor	0
Fiets	66,7
Trein	0
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	2,0
Direct vanaf huis ondernomen	25,1
Anders	1,5
Totaal	100,0

Uiteraard is de fiets het meest gebruikte vervoermiddel (74%) om in een agrarisch gebied te komen (Tabel 5.21). Toch is de auto in 5% gebruikt als vervoermiddel. Gemiddeld is er 11 km afgelegd om bij het agrarisch gebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 40 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 20 km (Tabel 5.22).

Tabel 5.22: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	22,1
Motor	0
Fiets	14,4
Trein	0
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	5,7
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	16,4
Totaal	11,0

Uit tabel 5.23 blijkt dat de meeste fietstochten in een agrarisch gebied gemaakt worden door recreanten die in weinig verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig fietstochten worden gemaakt door recreanten uit zeer sterk verstedelijkte gebieden. Van de fietstochten in een agrarisch gebied wordt 5% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Dit betekent gemiddeld 1,9 fietstocht in een agrarisch gebied per niet-westerse allochtoon. De 14,6 miljoen autochtone Nederlanders hebben gemiddeld 3,9 fietstochten in het agrarisch gebied gemaakt.

Tabel 5.23: Fietstochten in een agrarisch gebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	6.257.703	10,3
Sterk	11.231.702	18,4
Matig	12.109.744	19,9
Weinig	16.923.963	27,8
Niet	14.364.943	23,6
Totaal	60.888.056	100,0

Er blijken twee groepen WIN-segmenten te zijn die veel dan wel relatief weinig fietstochten in 2006/2007 in een agrarisch gebied hebben gemaakt. De zorgzamen en geëngageerden behoren tot de groep die relatief veel fietstochten heeft gemaakt (Tabel 5.24) in vergelijking met hun Nederlandse aandeel. Ook de "evenwichtigen" en "behoudenden" hebben veel gefietst. Alle overige segmenten hebben dat minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

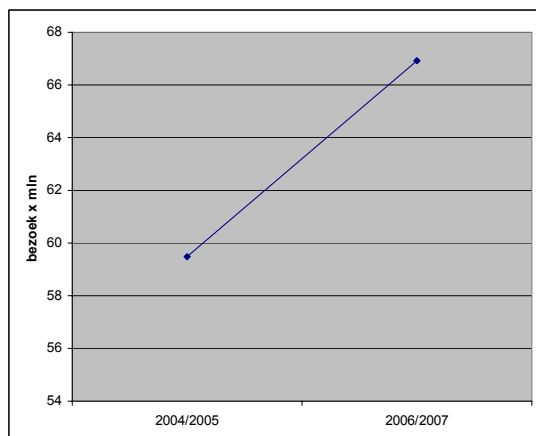
Tabel 5.24: Verdeling (%) WIN-segmenten bij fietstochten in een agrarisch gebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	18,4
Behoudenden (16%)	17,4
Genieters (11%)	8,0
Evenwichtigen (22%)	21,4
Luxezoekers (11%)	6,6
Zakelijken (8%)	3,6
Ruimdenkers (7%)	8,0
Geëngageerden (11%)	16,5
Totaal	100,0

6 Bezoek aan recreatiegebieden

6.1 Algemeen

In 2006/2007 zijn er bijna 67 miljoen activiteiten ondernomen in recreatiegebieden. Dat is een toename van circa 8 miljoen activiteiten ten opzichte van 2004/2005 (Figuur 6.1).

Figuur 6.1: Ontwikkeling aantal activiteiten in recreatiegebieden

Tabel 6.1 laat zien dat wandelen en recreëren aan het water de activiteiten zijn die het meest in recreatiegebieden zijn ondernomen. Het wandelen is ten opzichte van 2004/2005 gestegen, terwijl het fietsen is afgenomen. Deze verandering kan mogelijk verklaard worden door de andere vraagstelling in 2006/2007. Het wielrennen, surfen, kanoën en zeilen in recreatiegebieden is toegenomen. Alle andere activiteiten zijn afgenomen of gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005. De grootste afname is te zien bij het fietsen, de wandelsport, joggen en varen met een motorboot.

Tabel 6.1: Ondernomen activiteiten in recreatiegebieden

Activiteit	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Wandeling voor plezier	17.348.885*	29,1	21.153.040	31,6
Recreëren aan water	-		12.288.629	18,3
Fietstocht voor plezier	12.586.266*	21,1	12.000.108	17,9
Recreëren niet aan water			7.758.523	11,6
Recreëren in andere omgeving	12.874.344	21,6	-	
Wandelsport	6.516.601	10,9	5.176.253	7,7
Vissen	1.769.634	3,0	1.503.247	2,2
Joggen \ hardlopen \ trimmen	3.056.438	5,1	1.211.443	1,8
Wielrennen	608.489	1,0	1.123.080	1,7
Skaten \ skeeleren	944.917	1,6	1.071.967	1,6
Paardensport	997.859	1,7	995.494	1,5
Mountainbiken	630.548	1,1	707.061	1,1
Varen met motorboot \ jacht	1.178.350	2,0	573.041	0,9
Surfen	160.222	0,3	472.392	0,7
Kanoën	232.909	0,4	453.271	0,7
Zeilen	192.617	0,3	251.826	0,4
Roeien	420.320	0,7	228.909	0,3
Totaal	59.518.400	100,0	66.968.285	100,0

* andere vraagstelling

De gemiddelde groepsgrootte waarmee recreanten in 2006/2007 een recreatiegebied hebben bezocht is 2,61 mensen. Dit is toegenomen ten opzichte van 2004/2005 toen het nog 2,39 was. Tabel 6.2 geeft een overzicht van de samenstelling van de groepen in 2004/2005 en 2006/2007. De activiteiten zijn meer met kinderen, partner en vrienden ondernomen. In 2006/2007 zijn de activiteiten minder alleen ondernomen.

Tabel 6.2: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bezoek aan een recreatiegebied per jaar

Groepsamenstelling	2004/2005	2006/2007
Alleen	34,6	28,2
Met partner	31,0	33,8
Met kinderen	12,3	18,6
Met familie	17,8	17,4
Met vrienden/kennissen	12,5	20,8
Met collega's	0,8	0,7
Met clubgenoten	1,2	1,4
Met school/klas	0,0	0,9
Overig	2,0	0,1

Uit tabel 6.3 blijkt dat recreanten die in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden wonen, relatief veel naar recreatiegebieden zijn gegaan. Het aandeel is ten opzichte van 2004/2005 relatief wel iets afgenomen. Circa 8% van het bezoek aan recreatiegebieden in 2006/2007 is afkomstig van niet-Westerse allochtonen. In de periode 2004/2005 was dit 10%. Gemiddeld hebben de 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen 3,1 activiteiten in een recreatiegebied ondernomen tegenover gemiddeld 4,1 van autochtonen.

Tabel 6.3: Bezoek aan recreatiegebieden naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Zeer sterk	14.006.350	23,5	15.517.735	23,2
Sterk	17.321.291	29,1	17.174.729	25,6
Matig	9.502.589	16,0	13.084.590	19,5
Weinig	11.195.803	18,8	13.794.569	20,6
Niet	7.492.366	12,6	7.396.662	11,0
Totaal	59.518.400	100,0	66.968.285	100,0

Uit tabel 6.4 blijkt dat bij WIN-segmenten hun aandeel aan activiteiten in recreatiegebieden redelijk overeenkomt met hun Nederlandse verdeling. De WIN-segmenten "Evenwichtigen" en "Zorgzamen" zijn relatief het meest in een recreatiegebied te vinden. In 2004/2005 hadden deze segmenten ook een hoog aandeel, samen met de "behoudenden" en "Geëngageerden". De grootste afname tussen 2004/2005 en 2006/2007 is te vinden bij de "Geëngageerden".

Tabel 6.4: Verdeling (%) WIN-segmenten bij bezoek aan recreatiegebieden

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zorgzamen (15%)	14,3	15,1
Behoudenden (16%)	14,9	12,9
Genieters (11%)	9,3	13,4
Evenwichtigen (22%)	19,3	22,0
Luxezoekers (11%)	9,9	10,5
Zakelijken (8%)	8,1	6,9
Ruimdenkers (7%)	8,2	7,2
Geëngageerden (11%)	15,9	12,1
Totaal	100,0	100,0

In 2006/2007 is men gemiddeld 180 minuten (3 uur) in een recreatiegebied geweest. Dit is afgenomen ten opzichte van 2004/2005 toen het gemiddeld 201 minuten was. Per activiteit is er wel een verschil in de gemiddelde duur van het bezoek aan een recreatiegebied zoals tabel 6.5 laat zien. Vissen en varen met een motorboot of jacht worden het langst gedaan in een recreatiegebied, joggen het kortst. In vergelijking met 2004/2005 is de gemiddelde duur van veel activiteiten gestegen. Maar de gemiddelde duur van de activiteiten wandelen, roeien, zeilen, skaten en wielrennen zijn gedaald.

Tabel 6.5: Gemiddelde duur in minuten per activiteit in 2004/2005 en 2006/2007 in recreatiegebieden

Activiteiten	Gemiddeld 2004/2005	Gemiddeld 2006/2007
Recreëren in andere omgeving	361,22	
Recreëren aan water		231,90
Recreëren niet aan water		240,40
Wandelen voor het plezier	140,25	125,45
Fietsen voor het plezier	174,53	185,49
Kanoën	211,96	257,87
Roeien	207,55	108,18
Surfen	125,98	196,01
Varen met motorboot \ jacht	270,80	328,67
Vissen	282,39	354,32
Zeilen	278,97	146,56
Joggen \ hardlopen \ trimmen	80,57	94,00
Mountainbiken	97,66	159,48
Paardensport	92,22	263,18
Skaten \ skeeleren	238,68	112,35
Wandelsport	138,89	141,23
Wielrennen	161,12	131,44
Totaal	200,58	180,13

Bij 43% van de activiteiten in een recreatiegebied is gerust. De gemiddelde rustpauze duurt 42 minuten. De meeste bezoeken vinden in het weekend plaats, maar ook op woensdag. Tussen 2006/2007 en 2004/2005 is dit gelijk gebleven (Tabel 6.6).

Tabel 6.6: Verdeling (%) bezoek aan een recreatiegebied per dag in 2004/2005 en 2006/2007

Dag	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zondag	25,0	24,0
Maandag	11,8	10,3
Dinsdag	11,5	10,6
Woensdag	13,9	14,2
Donderdag	10,9	11,5
Vrijdag	10,4	12,1
Zaterdag	16,5	17,4
Totaal	100,0	100,0

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die respondenten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een recreatiegebied te ondernemen is 13,4 km. In 2004/2005 was dit gemiddeld 19 km. Het meest gebruikte vervoermiddel is de auto, gevolgd door de fiets en te voet. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 afgenomen, terwijl de fiets en te voet is toegenomen (Tabel 6.7).

Tabel 6.7: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een recreatiegebied is afgelegd

Vervoermiddel	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Auto	39,0	32,9
Motor	0,4	0,2
Fiets	23,2	29,3
Trein	0,6	1,1
Streek- \ Lijnbus	0,1	0,7
Touringcar	0,2	0,6
Te voet	21,5	24,0
Overig Openbaar Vervoer	0,9	0,3
Direct vanaf huis ondernomen anders	11,0 3,1	9,4 1,5
Totaal	100,0	100,0

In 18% van de activiteiten in een recreatiegebied is sprake van een dagtocht, ofwel een combinatie van diverse activiteiten. Circa 12 miljoen dagtochten zijn in een recreatiegebied in 2006/2007 gemaakt. Het is niet te achterhalen welke combinaties van activiteiten in een recreatiegebied zijn gemaakt (Tabel 6.8).

Tabel 6.8: Verdeling (%) dagtochten in recreatiegebieden

Dagtocht	N	%
Ja	12.079.049	18,0
Nee	54.889.237	82,0
Totaal	66.968.285	100,0

6.2 Wandelen in recreatiegebieden

Van de ruim 21 miljoen wandelingen in recreatiegebieden in 2006/2007 wandelt 43% met een partner. Circa 38% gaat er alleen op uit (Tabel 6.9), maar daarbij neemt 74% wel een hond mee. In veel van deze gevallen (86%) is de hond uitlaten dan ook het doel. De gemiddelde groepsgrootte bij een wandeling in een recreatiegebied is 2,1. Bij 46% van alle wandelingen in een recreatiegebied is geen hond meegenomen. Bij 36% van de wandelingen was de hond uitlaten het voornaamste doel, terwijl bij 18% de hond gewoon met de wandeling is meegegaan.

Tabel 6.9: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het wandelen in een recreatiegebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	38,1
Met partner	43,1
Met kinderen	13,8
Met familie	8,9
Met vrienden/kennissen	10,9
Met collega's	0,2
Met clubgenoten	0,4
Met school/klas	0,2
Overig	0

De gemiddelde wandeling in een recreatiegebied duurt 125 minuten. Bij circa 36% van de wandelingen is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 39 minuten. Rekening houdend met de wandelaars die rusten, duurt de gemiddelde wandeling in een recreatiegebied dan 112

minuten. Gemiddeld wordt 7,4 km afgelegd, zodat de wandelaar gemiddeld 4 km per uur in een recreatiegebied wandelt. Meer dan de helft (60%) van de wandelingen in een recreatiegebied heeft een afstand van maximaal 6 km (Tabel 6.10). Hiermee samenhangend duurt een wandeling in 62% van alle wandelingen in een recreatiegebied niet langer dan 1,5 uur¹⁴ (Tabel 6.11). De meest drukke momenten in een recreatiegebied zijn tussen 10.00 en 11.00 (19%) en 13.00 en 14.00 uur (17%).

Tabel 6.10: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van wandeling in een recreatiegebied

Afstand in km	Percentage
0-2	11,1
3-4	11,1
5-6	37,4
7-8	15,0
9-10	11,0
11-12	4,8
13 en meer	9,6
Totaal	100

Tabel 6.11: Verdeling (%) van de duurte van wandeling in een recreatiegebied

Duur in minuten	Percentage
0-30	4,1
31-60	16,5
61-90	41,2
91-120	18,1
121-150	8,2
151 en meer	11,9
Totaal	100

De zondag is verreweg de populairste dag (24%) om een wandeling in een recreatiegebied te maken, gevolgd door de zaterdag met 17%. Doordeweekse dagen hebben een aandeel van circa 11%. Een wandeling in een recreatiegebied wordt in 14% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 0,59 per persoon in een recreatiegebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 6.12).

Tabel 6.12: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een wandeling in een recreatiegebied

Type uitgave	Euro
toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,09
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,39
Winkels	0,02
overige uitgaven	0,09
Totaal	0,59

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel wandelingen in een recreatiegebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 12 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name bij de horeca gedaan.

¹⁴ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 6.13: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een recreatiegebied is afgelegd om te wandelen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	31,7
Motor	0,3
Fiets	8,5
Trein	0,7
Streek- \ Lijnbus	0,7
Touringcar	0,4
Te voet	39,9
Direct vanaf huis ondernomen	0,1
Anders	17,8
Totaal	100,0

Bij circa 40% van de wandelingen heeft men te voet het recreatiegebied bezocht, gevolgd door de auto (32%) (Tabel 6.13). Gemiddeld is er 7 km afgelegd om bij het recreatiegebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 12 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 10 km (Tabel 6.14).

Tabel 6.14: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in recreatiegebied per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	12,17
Motor	45,00
Fiets	10,40
Trein	70,00
Streek- \ Lijnbus	4,00
Touringcar	50,00
Te voet	4,17
Direct vanaf huis ondernomen	3,00
Anders	,00
Totaal	7,23

Uit tabel 6.15 blijkt dat de meeste wandelingen in een recreatiegebied gemaakt worden door recreanten die in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig wandelingen worden gemaakt door recreanten uit niet verstedelijkte gebieden. Van de wandelingen in een recreatiegebied wordt 8% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Uitgaande van 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen, betekent dit dat gemiddeld 1 wandeling in een recreatiegebied wordt gemaakt door niet-westerse allochtonen. Dat is iets minder dan het aantal wandelingen per autochtoon, die gemiddeld 1,3 wandelingen in een recreatiegebied maakt.

Tabel 6.15: Wandelingen in een recreatiegebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	5.313.597	25,1
Sterk	6.009.629	28,4
Matig	4.051.049	19,2
Weinig	4.117.385	19,5
Niet	1.661.380	7,9
Totaal	21.153.040	100,0

Er blijken drie groepen WIN-segmenten te zijn die relatief veel wandelingen in 2006/2007 in een recreatiegebied hebben gemaakt. De zorgzamen, de genieters en evenwichtigen behoren tot de groep die relatief veel wandelingen hebben gemaakt (Tabel 6.16). De behoudenden,

luxezoekers en zakelijken hebben dat relatief minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

Tabel 6.16: Verdeling (%) WIN-segmenten bij wandelingen in een recreatiegebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	18,3
Behoudenden (16%)	11,2
Genieters (11%)	19,1
Evenwichtigen (22%)	19,1
Luxezoekers (11%)	5,2
Zakelijken (8%)	5,1
Ruimdenkers (7%)	10,9
Geëngageerden (11%)	11,2
Totaal	100,0

6.3 Fietsen in recreatiegebieden

Van de 12 miljoen fietstochten in recreatiegebieden in 2006/2007 fietst 42% met een partner. De gemiddelde groepsmaat bij een fietstocht in een recreatiegebied is 2,18 (Tabel 6.17).

Tabel 6.17: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het fietsen in een recreatiegebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	24,0
Met partner	42,2
Met kinderen	16,4
Met familie	16,3
Met vrienden/kennissen	11,6
Met collega's	0
Met clubgenoten	0,8
Met school/klas	0
Overig	0

Tabel 6.18: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van een fietstocht in een recreatiegebied

Afstand in km	Percentage
0-10	21,1
11-20	39,4
21-30	14,1
31-40	14,3
41 en meer	11,1
Totaal	100

Tabel 6.19: Verdeling (%) van de duurte van een fietstocht in een recreatiegebied

Duur in minuten	Percentage
0-90	37,7
91-120	21,3
121-150	12,2
151-180	6,2
181-210	4,2
211 en meer	18,4
Totaal	100

De gemiddelde fietstocht in een recreatiegebied duurt 185 minuten. Bij circa 64% van de fietstochten is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 43 minuten. Rekening houdend met de fietsers die rusten, duurt de gemiddelde fietstocht in een recreatiegebied dan 160 minuten. Gemiddeld wordt bijna 23 km afgelegd. De fietser fietst gemiddeld 12 km per uur in een recreatiegebied. Meer dan de helft (60%) van de fietstochten in een recreatiegebied heeft een afstand van maximaal 20 km (Tabel 6.18). Hiermee samenhangend duurt een fietstocht in 59% van alle fietstochten in een recreatiegebied niet langer dan 2 uur¹⁵ (Tabel 6.19). De meest drukke momenten in een recreatiegebied bij het fietsen zijn tussen 13.00 en 15.00 uur (28%).

De zondag (26%) en zaterdag (16%) zijn beide populaire dagen om een fietstocht in een recreatiegebied te maken. Een fietstocht in een recreatiegebied wordt in 14% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 2,29 per persoon in een recreatiegebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 6.20).

Tabel 6.20: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een fietstocht in een recreatiegebied

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,07
Consumpties (eten, drinken e.d.)	1,66
Winkels	0,30
Overige uitgaven	0,26
Totaal	2,29

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel fietstochten in een recreatiegebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 27 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 6.21: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit in een recreatiegebied is afgelegd om te fietsen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	4,8
Motor	0
Fiets	71,8
Trein	2,2
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	1,3
Direct vanaf huis ondernomen	19,5
Anders	0,4
Totaal	100,0

Uiteraard is de fiets het meest gebruikte vervoermiddel (72%) om in een recreatiegebied te komen (Tabel 6.21). Toch is de auto in 5% gebruikt als vervoermiddel. Gemiddeld is er 13 km afgelegd om bij het recreatiegebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 29 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 15 km (Tabel 6.22).

¹⁵ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 6.22: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen in bos per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	29,37
Motor	0
Fiets	14,93
Trein	15,51
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	30,57
Direct vanaf huis ondernomen	,00
Anders	10,00
Totaal	12,91

Uit tabel 6.23 blijkt dat de meeste fietstochten in een recreatiegebied gemaakt worden door recreanten die in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden wonen. Van de fietstochten in een recreatiegebied wordt 7% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Dit betekent gemiddeld 0,5 fietstocht in een recreatiegebied per niet-westerse allochtoon. De 14,6 miljoen autochtone Nederlanders hebben gemiddeld 0,75 fietstochten in het recreatiegebied gemaakt.

Tabel 6.23: Fietstochten in een recreatiegebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	3.142.040	26,2
Sterk	2.681.363	22,3
Matig	2.112.524	17,6
Weinig	2.123.858	17,7
Niet	1.940.324	16,2
Totaal	12.000.108	100,0

Er blijken drie groepen WIN-segmenten te zijn die relatief veel fietstochten in 2006/2007 in een recreatiegebied hebben gemaakt. De behoudenden, evenwichtigen en geëngageerden behoren tot de groep die relatief veel fietstochten heeft gemaakt (Tabel 6.24). In verhouding tot hun Nederlandse aandeel hebben luxezoekers relatief veel in een recreatiegebied gefietst. Alle overige segmenten hebben dat minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel, met name de genietters.

Tabel 6.24: Verdeling (%) WIN-segmenten bij fietstochten in een recreatiegebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	11,2
Behoudenden (16%)	21,9
Genietters (11%)	4,2
Evenwichtigen (22%)	19,7
Luxezoekers (11%)	14,5
Zakelijken (8%)	4,3
Ruimdenkers (7%)	6,1
Geëngageerden (11%)	18,1
Totaal	100,0

6.4 Recreëren aan het water in recreatiegebieden

Van de 12 miljoen activiteiten aan het water in recreatiegebieden in 2006/2007 wordt 41% met vrienden ondernomen. De gemiddelde groeps grootte bij een activiteit aan het water in een recreatiegebied is 3,8 (Tabel 6.25).

Tabel 6.25: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij activiteiten aan het water in een recreatiegebied per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	7,2
Met partner	28,4
Met kinderen	29,6
Met familie	30,4
Met vrienden/kennissen	41,1
Met collega's	1,1
Met clubgenoten	0,8
Met school/klas	1,6
Overig	0,2

De activiteiten aan het water in een recreatiegebied duurt gemiddeld 232 minuten. Gemiddeld wordt bijna 20 km afgelegd om een activiteit aan het water in een recreatiegebied te ondernemen. Voor dan de helft (56%) van de activiteiten aan het water in een recreatiegebied is een afstand van maximaal 10 km (Tabel 6.26) afgelegd. Een activiteit aan het water in een recreatiegebied duurt in 56% niet langer dan 3 uur¹⁶ (Tabel 6.27). De meest drukke momenten in een recreatiegebied bij een activiteit aan het water zijn tussen 13.00 en 15.00 uur (28%).

Tabel 6.26: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand voor een activiteit aan het water in een recreatiegebied

Afstand in km	Percentage
0-10	55,7
11-20	23,6
21-30	5,1
31-40	3,9
41 en meer	11,7
Totaal	100

Tabel 6.27: Verdeling (%) van de duurte van een activiteit aan het water in een recreatiegebied

Duur in minuten	Percentage
0-90	11,4
91-120	16,6
121-150	16,0
151-180	12,3
181-210	3,3
211 en meer	41,4
Totaal	100

De zondag (21%) en de woensdag (19%) zijn beide populaire dagen om een activiteit aan het water in een recreatiegebied te ondernemen. Een activiteit aan het water in een

¹⁶ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

recreatiegebied wordt in 26% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 4,69 per persoon in een recreatiegebied uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 6.28).

Tabel 6.28: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een activiteit aan het water in een recreatiegebied

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	1,27
Consumpties (eten, drinken e.d.)	2,70
Winkels	0,17
Overige uitgaven	0,55
Totaal	4,69

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel activiteiten aan het water in een recreatiegebied worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 56 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 6.29: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar een activiteit aan het water in een recreatiegebied is afgelegd

Vervoermiddel	Percentage
Auto	50,1
Motor	0
Fiets	34,3
Trein	2,0
Streek- \ Lijnbus	0,2
Touringcar	0,3
Te voet	11,8
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	1,3
Totaal	100,0

De auto is het meest gebruikte vervoermiddel (50%) om in een recreatiegebied te komen. Toch is de fiets in 34% gebruikt als vervoermiddel (Tabel 6.29). Gemiddeld is er 20 km afgelegd om bij het recreatiegebied te komen. Met de auto wordt gemiddeld 30 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 8 km (Tabel 6.30).

Tabel 6.30: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit aan het water in een recreatiegebied per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	30,07
Motor	0
Fiets	7,79
Trein	42,70
Streek- \ Lijnbus	100,00
Touringcar	200,00
Te voet	4,75
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	7,03
Totaal	20,08

Uit tabel 6.31 blijkt dat de meeste activiteiten aan het water in een recreatiegebied gemaakt worden door recreanten die in weinig en matig verstedelijkte gebieden wonen. Van de

activiteiten aan het water in een recreatiegebied wordt 5% door niet-westerse allochtonen gedaan. Dit betekent gemiddeld 0,35 activiteit aan het water in een recreatiegebied per niet-westerse allochtoon. De 14,6 miljoen autochtone Nederlanders hebben gemiddeld 0,78 activiteiten aan het water in het recreatiegebied gemaakt.

Tabel 6.31: Activiteiten aan het water in een recreatiegebied naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	2.461.462	20,0
Sterk	2.007.753	16,3
Matig	2.987.824	24,3
Weinig	3.383.837	27,5
Niet	1.447.751	11,8
Totaal	12.288.629	100,0

Evenwichtigen hebben relatief veel activiteiten aan het water in 2006/2007 in een recreatiegebied gemaakt (Tabel 6.32). In verhouding tot hun Nederlandse aandeel hebben luxezoekers relatief veel activiteiten aan het water in een recreatiegebied gemaakt. Alle overige segmenten hebben dat ongeveer evenveel of minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

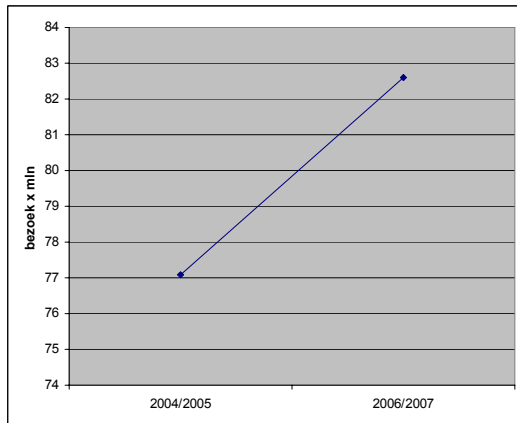
Tabel 6.32: Verdeling (%) WIN-segmenten bij activiteiten aan het water in een recreatiegebied

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	11,7
Behoudenden (16%)	13,0
Genieters (11%)	12,5
Evenwichtigen (22%)	20,3
Luxezoekers (11%)	16,4
Zakelijken (8%)	9,5
Ruimdenkers (7%)	5,7
Geëngageerden (11%)	10,9
Totaal	100,0

7 Bezoek aan water, rivier, plas en meer

7.1 Algemeen

In 2006/2007 zijn er bijna 83 miljoen activiteiten ondernomen op en aan water, rivier, plas of meer. Dat is een toename van circa 5 milj. activiteiten ten opzichte van 2004/2005 (Figuur 7.1).

Figuur 7.1: Ontwikkeling aantal activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer

Tabel 7.1 laat zien dat recreëren aan het water en wandelen de activiteiten zijn die het meest op en aan het water, rivier, plas of meer zijn ondernomen. Het wandelen is ten opzichte van 2004/2005 gestegen, terwijl het fietsen is afgenomen. Deze verandering kan mogelijk verklaard worden door de andere vraagstelling in 2006/2007. Het wielrennen, surfen, kanoën en zeilen op en aan het water, rivier, plas of meer is toegenomen. Alle andere activiteiten zijn afgenomen of gelijk gebleven ten opzichte van 2004/2005. De grootste afname is te zien bij het fietsen, de wandelsport, joggen en varen met een motorboot.

Tabel 7.1: Ondernomen activiteiten op en aan water, rivier, plas of meer

Activiteit	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Recreëren aan water			30.845.622	37,3
Wandeling voor plezier	18.730.610	24,3	15.313.753	18,5
Recreëren in andere omgeving	13.503.338	17,5		
Vissen	12.741.758	16,5	8.862.214	10,7
Fietstocht voor plezier	8.079.161	10,5	7.179.761	8,7
Recreëren niet aan water			4.732.341	5,7
Varen met motorboot \ jacht	8.364.209	10,8	4.674.270	5,7
Wandelsport	5.259.537	6,8	3.776.595	4,6
Zeilen	3.598.204	4,7	2.001.126	2,4
Joggen \ hardlopen \ trimmen	868.628	1,1	1.241.728	1,5
Kanoën	1.931.843	2,5	1.114.747	1,3
Roeien	2.489.706	3,2	915.353	1,1
Surfen	632.868	0,8	760.051	0,9
Paardensport	296.925	0,4	442.728	0,5
Wielrennen	215.530	0,3	295.905	0,4
Mountainbiken	29.431	0,0	232.589	0,3
Skaten \ skeeleren	436.539	0,6	203.185	0,2
Totaal	77.178.286	100,0	82.591.967	100,0

* andere vraagstelling

De gemiddelde groepsgrootte waarmee recreanten in 2006/2007 op en aan het water, rivier, plas of meer zijn geweest, is 2,74 mensen. Dit is toegenomen ten opzichte van 2004/2005 toen het nog 2,62 was. Tabel 7.2 geeft een overzicht van de samenstelling van de groepen in 2004/2005 en 2006/2007. De activiteiten zijn meer met kinderen en partner ondernomen. In 2006/2007 zijn de activiteiten minder alleen ondernomen.

Tabel 7.2: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het bezoek per jaar

Groepsamenstelling	2004/2005	2006/2007
Alleen	25,6	22,5
Met partner	32,1	37,0
Met kinderen	11,0	19,2
Met familie	19,6	20,6
Met vrienden/kennissen	21,2	20,8
Met collega's	1,7	0,9
Met clubgenoten	3,3	2,0
Met school/klas	0	0,8
Overig	2,7	0,9

Uit tabel 7.3 blijkt dat recreanten die in sterk en weinig verstedelijkte gebieden wonen, relatief veel naar het water, rivier, plas of meer zijn geweest. Het aandeel van de sterk verstedelijkte gebieden is ten opzichte van 2004/2005 wel iets afgenomen. Circa 7% van het bezoek aan het water, rivier, plas of meer in 2006/2007 is afkomstig van niet-Westerse allochtonen. In de periode 2004/2005 was dit eveneens 7%. Gemiddeld hebben de 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen 3,3 activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer ondernomen tegenover gemiddeld 5,2 van autochtonen.

Tabel 7.3: Bezoek aan het water, rivier, plas of meer naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	2004/2005		2006/2007	
	N	%	N	%
Zeer sterk	14.470.303	18,7	13.231.910	16,0
Sterk	21.119.849	27,4	20.527.627	24,9
Matig	15.088.382	19,6	16.897.239	20,5
Weinig	14.416.197	18,7	19.671.618	23,8
Niet	12.083.555	15,7	12.263.573	14,8
Totaal	77.178.286	100,0	82.591.967	100,0

Uit tabel 7.4 blijkt dat bij WIN-segmenten hun aandeel aan activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer redelijk overeenkomt met hun Nederlandse verdeling. De "Evenwichtigen" en "Behoudenden" zijn relatief het meest op en aan het water, rivier, plas of meer te vinden. De grootste afname is te vinden bij de "evenwichtigen" en "Geëngageerden".

Tabel 7.4: Verdeling (%) WIN-segmenten bij bezoek aan het water, rivier, plas of meer

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zorgzamen (15%)	10,8	13,2
Behoudenden (16%)	10,7	17,6
Genieters (11%)	9,6	9,9
Evenwichtigen (22%)	24,1	18,3
Luxezoekers (11%)	11,1	12,7
Zakelijken (8%)	9,0	6,8
Ruimdenkers (7%)	8,3	8,2
Geëngageerden (11%)	16,4	13,4
Totaal	100,0	100,0

In 2006/2007 is men gemiddeld 216 minuten op en aan het water, rivier, plas of meer geweest. Dit is afgenomen ten opzichte van 2004/2005 toen het gemiddeld 201 minuten was. Per activiteit is er wel een verschil in de gemiddelde duur van het bezoek aan het water, rivier, plas of meer zoals tabel 7.5 laat zien. Zeilen en varen met een motorboot of jacht worden het langst gedaan op het water, rivier, plas of meer; skaten het kortst. In vergelijking met 2004/2005 is de gemiddelde duur van veel activiteiten gedaald. Maar de gemiddelde duur van de activiteiten kanoën, vissen, zeilen, mountainbiken en wandelsport zijn gestegen.

Tabel 7.5: Gemiddelde duur in minuten per activiteit in 2004/2005 en 2006/2007 op en aan het water, rivier, plas of meer

Activiteiten	Gemiddeld 2004/2005	Gemiddeld 2006/2007
Recreëren in andere omgeving	404,43	
Recreëren aan water		245,51
Recreëren niet aan water		219,61
Wandelen voor het plezier	148,59	132,95
Fietsen voor het plezier	176,43	171,94
Kanoën	208,94	246,75
Roeien	166,48	159,15
Surfen	285,71	221,59
Varen met motorboot \ jacht	351,64	323,84
Vissen	251,54	265,78
Zeilen	336,09	375,65
Joggen \ hardlopen \ trimmen	135,47	91,75
Mountainbiken	95,00	185,00
Paardensport	258,44	101,43
Skaten \ skeeleren	149,05	77,64
Wandelsport	112,13	133,10
Wielrennen	196,75	180,13
Totaal	245,13	216,09

Bij 42% van de activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer is gerust. De gemiddelde rustpauze duurt 39 minuten. De meeste bezoeken vinden in het weekend plaats. Tussen 2006/2007 en 2004/2005 is dit gelijk gebleven (Tabel 7.6).

Tabel 7.6: Verdeling (%) bezoek aan het water, rivier, plas of meer per dag in 2004/2005 en 2006/2007

Dag	Percentage 2004/2005	Percentage 2006/2007
Zondag	24,5	22,2
Maandag	10,1	9,7
Dinsdag	11,0	11,0
Woensdag	11,5	13,6
Donderdag	11,9	11,3
Vrijdag	12,6	13,0
Zaterdag	18,5	19,1
Totaal	100,0	100,0

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die respondenten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit op en aan het water, rivier, plas of meer te ondernemen is 17 km. In 2004/2005 was dit gemiddeld 24 km. Het meest gebruikte vervoermiddel is de auto, gevolgd door de fiets en te voet. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 toegenomen, terwijl de fiets en te voet zijn afgenomen (Tabel 7.7).

Tabel 7.7: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit op en aan het water, rivier, plas of meer is afgelegd

Vervoermiddel	2004/2005	2006/2007
Auto	44,5	47,8
Motor	0,1	0,4
Fiets	20,6	20,0
Trein	1,0	1,0
Streek- \ Lijnbus	0,3	0,2
Touringcar	0,4	0,2
Te voet	18,4	17,2
Overig Openbaar Vervoer	0,6	0,6
Direct vanaf huis ondernomen	9,3	7,7
anders	4,9	4,8
Totaal	100,0	100,0

In 20% van de activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer is sprake van een dagtocht, ofwel een combinatie van diverse activiteiten. Circa 17 miljoen dagtochten zijn op en aan het water, rivier, plas of meer in 2006/2007 gemaakt. Het is niet te achterhalen welke combinaties van activiteiten op en aan het water, rivier, plas of meer zijn gemaakt (Tabel 7.8).

Tabel 7.8: Verdeling (%) dagtochten op en aan het water, rivier, plas of meer

Dagtocht	N	%
Ja	16.966.676	20,5
Nee	65.625.291	79,5
Totaal	82.591.967	100,0

7.2 Recreëren aan het water

Van de 31 miljoen activiteiten aan het water in 2006/2007 wordt 37% met een partner en 31% met vrienden ondernomen. De gemiddelde groepsgrootte is 3,3 (Tabel 7.9).

Tabel 7.9: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij activiteiten aan het water per jaar

Groepsamenstelling	Percentage
Alleen	9,3
Met partner	37,1
Met kinderen	27,8
Met familie	27,2
Met vrienden/kennissen	30,9
Met collega's	0,6
Met clubgenoten	2,3
Met school/klas	1,3
Overig	0,8

De activiteiten aan het water duren gemiddeld 246 minuten. Gemiddeld wordt bijna 20 km afgelegd om een activiteit aan het water te ondernemen. Voor dan de helft (65%) van de activiteiten aan het water is een afstand van maximaal 10 km (Tabel 7.10) afgelegd. Een activiteit aan het water duurt in 54% niet langer dan 3,5 uur¹⁷ (tabel 7.11). De meest drukke momenten bij een activiteit aan het water zijn tussen 10.00 en 11.00 (17%) en 13.00 en 14.00 uur (16%).

¹⁷ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 7.10: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand voor een activiteit aan het water

Afstand in km	Percentage
0-10	64,5
11-20	13,8
21-30	7,3
31-40	3,7
41 en meer	10,7
Totaal	100

Tabel 7.11: Verdeling (%) van de duurte van een activiteit aan het water

Duur in minuten	Percentage
0-90	15,1
91-120	14,6
121-150	8,8
151-180	10,8
181-210	4,9
211 en meer	46,0
Totaal	100

De zondag (22%), zaterdag (17%) en de woensdag (16%) zijn beide populaire dagen om een activiteit aan het water te ondernemen. Een activiteit aan het water wordt in 22% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 4,5 per persoon uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 7.12).

Tabel 7.12: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een activiteit aan het water

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,95
Consumpties (eten, drinken e.d.)	2,09
Winkels	0,63
Overige uitgaven	0,83
Totaal	4,50

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel activiteiten aan het water worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 139 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in de horeca gedaan.

Tabel 7.13: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar een activiteit aan het water is afgelegd

Vervoermiddel	Percentage
Auto	58,4
Motor	0,9
Fiets	22,8
Trein	1,2
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	10,3
Overig openbaar vervoer	0,8
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	5,6
Totaal	100,0

De auto is het meest gebruikte vervoermiddel (58%) om te komen. Toch is de fiets in 23% gebruikt als vervoermiddel (Tabel 7.13). Gemiddeld is er 20 km afgelegd om op en aan het water te komen. Met de auto wordt gemiddeld 30 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 8 km (Tabel 7.14).

Tabel 7.14: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit aan het water per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	27,28
Motor	14,23
Fiets	7,24
Trein	78,94
Streek- \ Lijnbus	0
Touringcar	0
Te voet	6,50
Overig openbaar vervoer	3,45
Direct vanaf huis ondernomen	0
Anders	12,03
Totaal	20,04

Uit tabel 7.15 blijkt dat de activiteiten aan het water relatief weinig gemaakt worden door recreanten die in zeer sterk en niet verstedelijkte gebieden wonen. Van de activiteiten aan het water wordt 6% door niet-westerse allochtonen gedaan. Dit betekent gemiddeld 1,1 activiteit aan het water per niet-westerse allochtoon. De 14,6 miljoen autochtone Nederlanders hebben gemiddeld 1,96 activiteiten aan het water in het recreatiegebied gemaakt.

Tabel 7.15: Activiteiten aan het water naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	4.861.602	15,8
Sterk	7.372.576	23,9
Matig	7.062.392	22,9
Weinig	7.063.269	22,9
Niet	4.485.783	14,5
Totaal	30.845.622	100,0

Evenwichtigen en zorgzamen hebben relatief weinig activiteiten aan het water in 2006/2007 gemaakt (Tabel 7.16) in verhouding tot hun Nederlandse aandeel. In verhouding tot hun Nederlandse aandeel hebben luxezoekers relatief veel activiteiten aan het water gemaakt.

Tabel 7.16: Verdeling (%) WIN-segmenten bij activiteiten aan het water

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	9,4
Behoudenden (16%)	18,9
Genieters (11%)	12,3
Evenwichtigen (22%)	18,2
Luxezoekers (11%)	14,1
Zakelijken (8%)	8,3
Ruimdenkers (7%)	8,3
Geëngageerden (11%)	10,4
Totaal	100,0

7.3 Wandelen langs het water, rivier, plas of meer

Van de ruim 15 miljoen wandelingen langs het water, rivier, plas of meer in 2006/2007 wandelt 43% met een partner. Circa 29% gaat er alleen op uit (Tabel 7.17), maar daarbij neemt 71% wel een hond mee. In enkele gevallen (39%) is de hond uitlaten dan ook het doel. De gemiddelde groepsmaat bij een wandeling langs het water, rivier, plas of meer is 2,18. Bij 58% van alle wandelingen langs het water, rivier, plas of meer is geen hond meegenomen. Bij 17% van de wandelingen was de hond uitlaten het voornaamste doel, terwijl bij 25% de hond gewoon met de wandeling is meegegaan.

Tabel 7.17: Overzicht (%) van de groepsamenstelling bij het wandelen langs het water, rivier, plas of meer per jaar

Groepsamenstelling	percentage
Alleen	28,9
Met partner	43,1
Met kinderen	10,8
Met familie	18,3
Met vrienden/kennissen	8,6
Met collega's	0,4
Met clubgenoten	0,3
Met school/klas	0
Overig	1,2

De gemiddelde wandeling langs het water, rivier, plas of meer duurt 133 minuten. Bij circa 40% van de wandelingen is gerust. Deze rustpauze duurt gemiddeld 34 minuten. Rekening houdend met de wandelaars die rusten, duurt de gemiddelde wandeling langs het water, rivier, plas of meer dan 120 minuten. Gemiddeld wordt 7,1 km afgelegd, zodat de wandelaar gemiddeld 3,5 km per uur langs het water, rivier, plas of meer wandelt. Meer dan de helft (59%) van de wandelingen langs het water, rivier, plas of meer heeft een afstand van maximaal 6 km (Tabel 7.18). Hiermee samenhangend duurt een wandeling in 61% van alle wandelingen langs het water, rivier, plas of meer niet langer dan 1,5 uur¹⁸ (Tabel 7.19). De meest drukke momenten langs het water, rivier, plas of meer zijn tussen 10.00 en 11.00 (18%) en 14.00 en 15.00 uur (14%).

Tabel 7.18: Verdeling (%) totaal afgelegde afstand van wandeling langs het water, rivier, plas of meer

Afstand in km	Percentage
0-2	8,7
3-4	19,3
5-6	31,4
7-8	16,3
9-10	13,3
11-12	1,8
13 en meer	9,2
Totaal	100

¹⁸ Opgemerkt moet worden dat het CVTO een ondergrens hanteert van 1 uur. Alleen recreanten zijn ondervraagd die minimaal 1 uur hebben besteed aan een activiteit.

Tabel 7.19: Verdeling (%) van de duurte van wandeling langs het water, rivier, plas of meer

Duur in minuten	Percentage
0-30	2,4
31-60	10,9
61-90	48,1
91-120	12,4
121-150	10,5
151 en meer	15,7
Totaal	100

De zondag is verreweg de populairste dag (23%) om een wandeling langs het water, rivier, plas of meer te maken, gevolgd door de zaterdag met 16%. Een wandeling langs het water, rivier, plas of meer wordt in 14% gecombineerd met andere activiteiten, zodat het een dagtocht genoemd kan worden.

Gemiddeld wordt € 1,93 per persoon langs het water, rivier, plas of meer uitgegeven, exclusief vaste kosten zoals vervoerskosten, abonnementen, contributie (Tabel 7.20).

Tabel 7.20: Gemiddelde uitgaven in euro per persoon tijdens een wandeling langs het water, rivier, plas of meer

Type uitgave	Euro
Toegangsprijzen, deelnamekosten, huurprijzen	0,00
Consumpties (eten, drinken e.d.)	0,58
Winkels	1,25
Overige uitgaven	0,10
Totaal	1,93

Het economisch belang is niet onbelangrijk. Doordat er veel wandelingen langs het water, rivier, plas of meer worden gemaakt, zouden de totale bestedingen op circa 29 miljoen euro kunnen worden geschat. Deze bestedingen worden met name in winkels gedaan.

Tabel 7.21: Verdeling (%) vervoermiddel waarmee de langste afstand naar activiteit langs het water, rivier, plas of meer is afgelegd om te wandelen

Vervoermiddel	Percentage
Auto	30,1
Motor	0,3
Fiets	6,0
Trein	2,0
Streek- \ Lijnbus	0,4
Touringcar	0
Te voet	35,2
Overig Openbaar vervoer	0,7
Direct vanaf huis ondernomen	24,0
Anders	1,3
Totaal	100

Bij circa 35% van de wandelingen heeft men te voet het water, rivier, plas of meer bezocht, gevolgd door de auto (30%) (Tabel 7.21). Gemiddeld is er 11 km afgelegd om op en aan het water te komen. Met de auto wordt gemiddeld 25 km afgelegd en met de fiets gemiddeld 21 km (Tabel 7.22).

Tabel 7.22: Gemiddelde kilometers, enkele reis tot de activiteit wandelen langs het water, rivier, plas of meer per vervoermiddel

Met welk vervoermiddel de langste afstand naar activiteit afgelegd	Gemiddeld
Auto	25,72
Motor	2,00
Fiets	21,76
Trein	50,11
Streek- \ Lijnbus	5,00
Touringcar	0
Te voet	3,28
Overig Openbaar vervoer	1,00
Direct vanaf huis ondernomen	,00
Anders	8,32
Totaal	11,34

Uit tabel 7.23 blijkt dat de meeste wandelingen langs het water, rivier, plas of meer gemaakt worden door recreanten die in weinig en sterk verstedelijkte gebieden wonen. Relatief weinig wandelingen worden gemaakt door recreanten uit niet verstedelijkte gebieden. Van de wandelingen langs het water, rivier, plas of meer wordt 6% door niet-westerse allochtonen gemaakt. Uitgaande van 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen, betekent dit dat gemiddeld 0,58 wandeling langs het water, rivier, plas of meer wordt gemaakt door niet-westerse allochtonen. Dat is bijna de helft minder dan het aantal wandelingen per autochtoon, die gemiddeld 0,96 wandelingen langs het water, rivier, plas of meer maakt.

Tabel 7.23: Wandelingen langs het water, rivier, plas of meer naar mate van stedelijkheid

Mate van stedelijkheid	N	%
Zeer sterk	2.578.971	16,8
Sterk	3.587.287	23,4
Matig	2.217.854	14,5
Weinig	4.196.870	27,4
Niet	2.732.772	17,8
Totaal	15.313.753	100,0

De behoudenden, de ruimdenkers en geëngageerden behoren tot de groepen die relatief veel wandelingen hebben gemaakt (Tabel 7.24) in vergelijking to hun Nederlandse aandeel. De overige segmenten hebben dat relatief minder gedaan in vergelijking met hun Nederlandse aandeel.

Tabel 7.24: Verdeling (%) WIN-segmenten bij wandelingen langs het water, rivier, plas of meer

Segment (tussen haakjes aandeel in Nederland)	Percentage
Zorgzamen (15%)	15,0
Behoudenden (16%)	23,4
Genieters (11%)	5,1
Evenwichtigen (22%)	16,5
Luxezoekers (11%)	7,8
Zakelijken (8%)	2,1
Ruimdenkers (7%)	11,4
Geëngageerden (11%)	18,7
Totaal	100,0

8 Landschap en recreatiemotieven

In 2006 zijn extra vragen in het CVTO gesteld, De vragen hebben betrekking op de mate van aantrekkelijkheid van het landschap in de eigen woonomgeving en motieven waarmee recreanten hebben gerecreëerd. In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd.

8.1 Aantrekkelijkheid

In het jaarbestand (N=5657) is aan 4208 Nederlanders (non-respons van circa 26%) gevraagd om een rapportcijfer te geven voor de aantrekkelijkheid van het landschap direct rond hun eigen woonplaats (Tabel 8.1). Het gewogen gemiddelde rapportcijfer is een 7,2.

Tabel 8.1: Verdeling aantrekkelijkheid landschap direct rond eigen woonplaats

Rapportcijfer	N	%
1 Geheel niet aantrekkelijk	52	1,2
2	24	,6
3	62	1,5
4	128	3,0
5	274	6,5
6	515	12,2
7	1232	29,3
8	1267	30,1
9	348	8,3
10 Zeer aantrekkelijk	273	6,5
Weet niet	33	,8
Totaal	4208	100,0

Er is een significante relatie¹⁹ tussen aantrekkelijkheid en leeftijd. Naarmate men ouder is, vindt men het landschap direct rond de eigen woonplaats aantrekkelijker (Tabel 8.2).

Tabel 8.2: Gemiddelde aantrekkelijkheid per leeftijdsklasse

Leeftijd	Gemiddeld	N	S.D. *
0 t/m 5	7,03	255	1,767
6 t/m 12	6,96	391	1,623
13 t/m 17	6,60	247	1,841
18 t/m 24	6,70	323	1,658
25 t/m 34	6,95	513	1,583
35 t/m 44	7,14	761	1,603
45 t/m 54	7,22	719	1,559
55 t/m 64	7,55	527	1,593
65 t/m 74	7,72	320	1,471
75 en ouder	7,80	119	1,533
Totaal	7,16	4175	1,641

* Standaarddeviatie

Inwoners van de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) geven gemiddeld een significant lager cijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap dan inwoners uit andere gebieden (Tabel 8.3). Inwoners uit het Oosten geven gemiddeld het hoogste cijfer.

¹⁹ $p < 0.01$

Tabel 8.3: Rapportcijfer voor aantrekkelijkheid van het landschap direct rond eigen woonplaats per landsdeel

Indeling	Gemiddeld	N	S, D,*
Drie grote steden	6,40	639	1,762
Rest West	7,05	1153	1,606
Noord	7,51	441	1,593
Oost	7,58	893	1,450
Zuid	7,22	1049	1,605

* Standaarddeviatie

Deze relatie tussen aantrekkelijkheid en landsdeel heeft waarschijnlijk ook met de mate van stedelijkheid te maken, want ook hierbij zijn significante verschillen (Tabel 8.4). Inwoners uit de meest verstedelijkte gebieden waarderen het landschap lager dan inwoners uit niet verstedelijkte gebieden. Naarmate mensen in een meer verstedelijkt gebied wonen, vinden de inwoners het landschap minder aantrekkelijk.

Tabel 8.4: Rapportcijfer voor aantrekkelijkheid van het landschap direct rond eigen woonplaats per stedelijkheid

Stedelijkheid	Gemiddeld	N	S, D,*
Zeer sterk	6,42	666	1,744
Sterk	7,00	1274	1,674
Matig	7,18	985	1,547
Weinig	7,62	747	1,455
Niet	7,79	503	1,387

* Standaarddeviatie

Het verschil in het gemiddelde rapportcijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap naar de WIN-segmenten is niet erg groot. Het verschil bedraagt ten hoogste 0,5 punt (Tabel 8.5). Zakelijken geven het laagste rapportcijfer en Zorgzamen het hoogst.

Tabel 8.5 Gemiddeld rapportcijfer voor aantrekkelijkheid van het landschap direct rond eigen woonplaats naar WIN-segment

Segmenten WIN-model	Gemiddeld
Zorgzamen	7.49
Behoudenden	7.23
Genieters	7.14
Evenwichtigen	7.14
Luxezoekers	7.05
Zakelijken	7.02
Ruimdenkers	7.38
Geëngageerden	7.46
Totaal	7.24

8.2 Recreatiemotieven

Iedereen gaat met een eigen motief recreëren. De respondenten zijn gevraagd om eerst een verhaaltje over het type motief te lezen en vervolgens 100% te verdelen over de motieven (zie bijlage 3). Uit tabel 8.6 blijkt dat het motief “gezelligheid” gemiddeld het meest genoemd is, gevolgd door het motief “even tussen uit”. Het motief “opgaan in de planten- en dierenwereld” wordt gemiddeld het minst genoemd. De resultaten zijn enigszins afwijkend van de resultaten uit ander onderzoek (Goossen en de Boer, 2008).

Tabel 8.6: Verdeling (%) naar recreatiemotieven per onderzoek

Motief	Onderzoek		
	CVTO	Alterra*	Motivaction*
Gezelligheid	41	25	27
Even tussen uit	25	30	34
Interesse	14	18	14
Opgaan	9	16	15
Uitdaging	12	11	9
Totaal	101	100	100
N	4173	5799	1016

* bron: Goossen en de Boer, 2008

Mogelijk heeft dit te maken doordat in het CVTO ook wordt gevraagd naar vrijetijdsactiviteiten die niet in de openlucht worden ondernomen (zoals restaurantbezoek en theater) en in stedelijke gebieden zoals funshoppen en op terras zitten.

Bijlage 4 (Tabel 4.A) geeft een overzicht van de deelname aan verschillende recreatieactiviteiten per motief. Een voorwaarde hierbij is dat een motief wel gekozen moet zijn (dus een percentage hebben tussen 1 en 100). Uit de tabel blijkt dat de percentages tussen de motiefgroepen niet zoveel schelen. Bij elk motief is wandelen de meest populaire vorm van recreatie, gevolgd door fietsen en recreëren aan het water. Tussen de motiefgroepen zijn enkele nuanceverschillen. Recreanten die met het motief “uitdaging” gaan recreëren, doen meer aan allerlei vormen van sportieve recreatie. Recreanten die met het motief “tussen uit” gaan recreëren, kiezen vaak recreatievormen ter ontspanning. Meer cultureel geïnteresseerd en meer maatschappelijk betrokken zijn vooral recreanten die met het motief “Interesse” gaan recreëren. Recreanten met het motief “opgaan” kiezen veelal vormen van recreatie die dicht bij de natuur en het agrarische leven staan zoals werkzaamheden voor natuur- en milieuverenigingen, agro-toerisme, braderieën, bezoek aan sier- en heemtuinen en kinderboerderijen. Recreanten met het motief “gezelligheid” nemen aan veel activiteiten deel, maar hebben nergens de hoogste deelname. Ze doen eerder activiteiten minder, zoals wandelen en fietsen en bezoek aan allerlei soorten markten en meer culturele activiteiten zoals museumbezoek en bezoek aan klassieke concerten.

Er zijn significante relaties gevonden tussen de deelname aan activiteiten en de recreatiemotieven (Bijlage 4 tabel 4.B). De correlatie loopt van 0 tot en met 1 waarbij een 1 staat voor een perfecte correlatie. Hoe hoger het percentage van het motief “tussen uit” is, hoe vaker de recreant aangeeft wel eens te gaan wandelen. Maar het komt ook voor dat er een negatieve correlatie is, zoals bij recreëren aan het water. Hoe hoger het percentage van het motief “tussen uit” is, hoe minder de recreant aangeeft wel eens aan het water te recreëren. Zoals tabel 4.B in bijlage 4 laat zien, zijn de correlaties tussen de verschillende motieven en de deelname aan bepaalde recreatie activiteiten niet erg sterk. De sterkste relatie (.193) is gevonden tussen het motief “Interesse” en museumbezoek.

In tabel 8.7 staan de correlaties tussen een motiefgroep en de frequentie aan recreatieactiviteiten, waarbij een frequentie van 0 keer per jaar niet in de berekening is meegenomen. Het gaat dus alleen om die recreanten die wel eens deelnemen aan een bepaalde activiteit. Hoe hoger het percentage van het motief “gezelligheid” is, hoe vaker een bezoeker van een kermis naar de kermis gaat. Andersom kan ook. Hoe hoger het percentage van het motief “tussen uit” is, hoe minder vaak een fietser gaat fietsen.

De sterkste relatie (.339) is gevonden tussen de frequentie aan golfen en het recreatiemotief “Uitdaging”. Hoe vaker een golfer gaat golfen, hoe meer het recreatiemotief “uitdaging” is gekozen. Opvallend is dat er tussen de frequentie aan activiteiten en het recreatiemotief

“Tussen uit” alleen maar negatieve significante relaties bestaan. Terwijl bij de recreatiemotieven “Opgaan” en “Uitdaging” bijna alleen maar positieve relaties bestaan.

Er zijn geen significante relaties gevonden tussen motieven en stedelijkheid en niet-westerse allochtoon en autochtoon.

Tabel 8.7 Correlatie tussen frequentie aan recreatieactiviteiten en motief[^]

Activiteit	Gezelligheid	Tussen uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Recreëren aan water			-.050*	.046*	
Recreëren niet aan water	-.106**			.124**	.055*
Wandeling voor plezier	-.043*			.087**	-.053**
Fietstocht voor plezier		-.049*		.112**	.047*
Toertocht met auto		-.084**			
Volkstuin	-.210*			.176*	
Varen met motorboot/jacht			-.160**		
Zwemmen in binnenbad	-.059*	-.068**	.068**	.101**	.045*
Zwemmen in buitenbad				.111**	
Golf					.339**
Schaatsen					.136*
Wielrennen			-.223**		.266**
Schoonheids- en beautybehandeling		-.096*			
Saunabezoek		-.085*			
Yoga, Tai Chi, meditatie			-.242**		
Kermis	.073**		-.062*		
Speeltuin		-.062*			
Kinderboerderij			-.078*		
Agro-toerisme				.202**	
Meubelboulevard	.058*				
Tuincentrum				.089**	-.042*
Ballet/dansvoorstelling					.160*
Klassiek concert					.147*
Monument/bezienswaardigheid		-.106**			
Museum			.094**		
Bar/café	.140**	-.125**	-.086**		
Disco	.124*		-.105*		
Op terras zitten			-.058**		
Restaurant				-.038*	
Fastfood/snackbar	.085**		-.067**	-.052*	
Fotografie/film				.135**	
Natuur/milieuvereniging			.249**		
Schoolvereniging	.105*	-.232**			.111*
Politieke partij					.270*

**correlatie is significant op 0,01 niveau; *correlatie is significant op 0,05 niveau; blanco is geen significante correlatie; ^grijs is positieve relatie

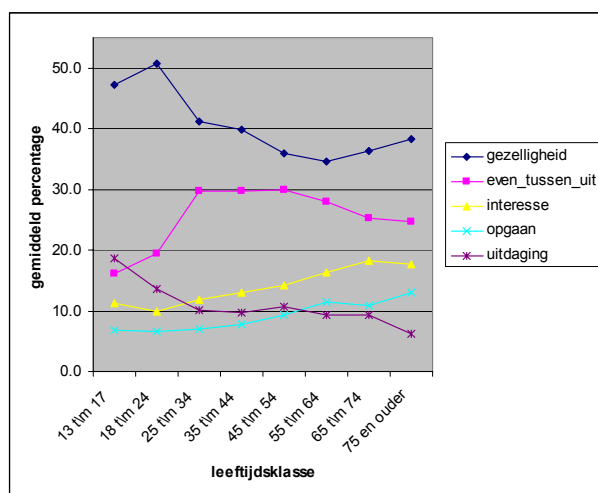
Uit tabel 8.8 blijkt dat vrouwen relatief meer met de motieven gezelligheid en even tussen uit gaan recreëren dan mannen, die relatief meer dan vrouwen met het motief uitdaging op pad gaan.

Tabel 8.8 Gemiddeld percentage motief per geslacht*

Geslacht	Gezelligheid	Even_tussen_uit	Uitdaging
Man	39	24	13
Vrouw	42	26	10

*p < 0,01

Ook naar leeftijdsklassen zijn er relaties. Het gemiddeld percentage voor de motieven “interesse” en “opgaan” neemt toe naarmate men ouder wordt. Voor het motief “uitdaging” valt juist een omgekeerde relatie te constateren (Figuur 8.1). Opvallend is ook dat het motief “gezelligheid” tegengesteld is ten opzichte van “even tussen uit”. Als het gemiddeld percentage voor het motief “gezelligheid” voor een leeftijdsklasse stijgt, dan daalt het percentage juist voor het motief “even tussen uit”. De motieven “gezelligheid” en “uitdaging” komen relatief vaak voor bij de jongere leeftijdsklassen. Het motief “even tussen uit” komt relatief veel voor bij middelbare leeftijdsklassen en de motieven “interesse” en “opgaan” relatief veel bij de oudere leeftijdsklassen.

Figuur 8.1: Gemiddeld percentage motief per leeftijdsklasse; $p < 0,01$

Nederlanders die meer kiezen voor de motieven “gezelligheid” en “uitdaging”, hebben relatief vaker inwonende kinderen dan Nederlanders die meer met andere motieven gaan recreëren (Tabel 8.9).

Tabel 8.9: Verdeling gemiddeld percentage inwonend kind per motief *

Inwonende kinderen	Gezelligheid	Even_tussen_uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Ja	43,05	23,73	12,84	8,32	12,05
Nee	36,04	27,54	15,92	10,40	10,10

* $p < 0,01$

Uit tabel 8.10 blijkt dat het motief “gezelligheid” relatief veel voorkomt bij de sociale klasse Bo. De motieven “even tussen uit” en “opgaan” komen relatief veel voor bij de sociale klasse C-D. Het motief “Interesse” wordt meer genoemd door de hoogste sociale klasse (A). Het motief “uitdaging” wordt relatief veel genoemd bij de sociale klasse Bb.

Tabel 8.10: Gemiddeld percentage motief per sociale klasse *

Sociale klasse	Gezelligheid	Even_tussen_uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
A (hoog)	38,93	25,30	15,06	8,01	12,70
Bb	39,77	24,59	14,07	8,84	12,73
Bo	42,73	23,63	14,19	8,89	10,57
C-D (laag)	41,08	26,14	13,09	9,83	9,86

* $p < 0,01$

Het blijkt (Tabel 8.11) dat Nederlanders die meer met het motief “gezelligheid” gaan recreëren, relatief vaak tot de Genieters behoren. Het motief “even tussen uit” komt relatief veel voor bij de geëngageerden. Nederlanders die relatief veel met het motief “interesse” gaan recreëren, komen veel voor bij de ruimdenkers. Het motief “opgaan” komt relatief veel voor bij de zorgzamen en de zakelijken gaan relatief vaker dan andere segmenten recreëren met het motief “uitdaging”.

Tabel 8.11 Gemiddeld percentage motief per segment

WIN-Segmenten	Gezelligheid	Even_tussen_uit*	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Zorgzamen	38,43	27,75	15,20	10,59	8,03
Behoudenden	40,55	29,17	12,22	9,16	8,90
Genieters	42,90	26,08	12,28	8,20	10,53
Evenwichtigen	39,55	27,91	13,88	8,77	9,89
Luxezoekers	42,05	27,53	10,86	6,99	12,57
Zakelijken	37,99	25,95	15,35	7,98	12,73
Ruimdenkers	32,91	28,74	18,29	9,56	10,50
Geëngageerden	32,92	29,77	17,02	9,53	10,77

* p < 0,05; overige motieven p < 0,01

9 Conclusies

In dit hoofdstuk staan de conclusies kort en bondig achter elkaar.

Wandelen voor het plezier is met ruim 425 miljoen wandeltochten de meest populaire vrijetijdsbesteding buitenshuis van de Nederlanders, gevolgd door fietsen voor het plezier met ruim 200 miljoen toertochtjes.

In vergelijking met 2004/2005 is de deelname aan openluchtrecreatie bijna overal afgenomen, behalve bij het niet aan het water recreëren, vissen, agro-toerisme en bij het wandelen en fietsen. Deze laatste twee veranderingen zijn echter hoogstwaarschijnlijk het gevolg van een andere vraagstelling in 2006/2007.

Mannen toeren meer met de motor, doen meer aan surfen, vissen, golf, wielrennen en mountainbiken dan vrouwen die weer meer doen aan paardensport.

Jongeren nemen meer deel aan actieve (sportieve) activiteiten dan ouderen. Daarentegen hebben ouderen meer deelgenomen aan meer rustige vormen van recreatie. Nederlanders met een leeftijd tussen 55 en 64 jaar nemen in verhouding meer deel aan wandelen, fietsen en wandelsport dan jongeren en (zeer) ouderen. In de leeftijdsklasse 25 tot en met 34 jaar is ook relatief veel deelgenomen aan wandelen. Niet alleen is de deelname van ouderen aan wandelen en fietsen hoger dan die van jongeren; van diegene die deelnemen gaan de ouderen ook veel vaker dan jongeren.

De hoogste sociale welzijnsklasse nemen in verhouding meer deel aan recreatieactiviteiten dan de lagere welzijnsklassen.

Er zijn geen noemenswaardige verschillen geconstateerd in deelname aan recreatieactiviteiten tussen autochtone en niet-westerse allochtonen.

Huishoudens met inwonende kinderen nemen in verhouding meer deel aan recreëren aan het water en aan roeien, paardensport, schaatsen, skaten en skeelers dan huishoudens zonder thuiswonende kinderen. Deze huishoudens nemen in verhouding juist weer meer deel aan het bezoeken van een monument of werkzaamheden in de natuur/milieu.

Gemiddeld maakt iedere Nederlander 33 wandeltochten (langer dan een uur) per jaar. Gemiddeld zijn er 20 fietstochten door iedere Nederlander gemaakt in 2006/2007. Ook recreëren aan het water en niet aan het water (in bijvoorbeeld bos of park) zijn populair met gemiddeld 9 keer per jaar. Nederlanders hebben gemiddeld meer keren aan wandelsport gedaan in 2006/2007 dan in 2004/2005. Dit is opmerkelijk aangezien het deelnamepercentage is afgenomen. De overgebleven beoefenaars van de wandelsport zijn dus fanatieker gaan wandelen (van gemiddeld 47 keer in 2004/2005 naar gemiddeld 58 keer in 2006/2007). Ditzelfde patroon is terug te vinden bij het volkstuinieren. Nederlanders zijn minder met een motorboot weg geweest. Ook skaten/skeelers, joggen, mountainbiken en wielrennen hebben gemiddeld over alle Nederlanders aan populariteit ingeboet, alhoewel de overgeblevenen vaker de activiteit hebben ondernomen. De teruggang in de paardensport heeft vooral te maken met het lagere deelnamepercentage. Activiteiten en verenigingswerk met betrekking tot natuur en milieu zijn ook minder gedaan. Dit komt zowel door het lagere deelnamepercentage als het aantal keren dat minder geworden is.

Circa 38% van de recreatie activiteiten met een groen/blauw karakter is in de eigen gemeente ondernomen. De eigen wijk is het meest genoemd als de omgeving waar de activiteit heeft plaatsgevonden. Ook bosgebied en het agrarisch gebied worden veel genoemd, evenals het centrum van stad of dorp of een "andere omgeving".

Wandelaars en wandelsporters hebben veel in de eigen wijk, bosgebied, centrum van stad of dorp of agrarisch gebied gewandeld. Fietsers hebben vooral in het agrarisch gebied gefietst, evenals de wielrenners. Skaten en skeeleren is een echte stadse activiteit; het is nauwelijks in andere gebieden gedaan. De mountainbikers hebben hun activiteit vooral in bosgebieden en "andere omgevingen" ondernomen. De paardensport is ook veel in een "andere omgeving" beoefend. Een meerderheid (52%) van de wandelingen heeft een afstand van niet meer dan 5 km. Fietsers fietsen voor 68% niet meer dan 20 km. Een gemiddelde wandeling heeft een afstand van 6,5 km. Een gemiddelde fietstocht heeft een afstand van 24 km.

Inwoners van de Randstad ondernemen gemiddeld 25% minder recreatieactiviteiten in recreatieve gebieden dan inwoners uit de rest van Nederland. De bevolking van de Randstad onderneemt gemiddeld minder vrijetijdsactiviteiten dan gemiddeld in Nederland. Alleen aan de categorie cultuur doet men gemiddeld iets meer dan in Nederland. Blijkbaar hebben de inwoners van de Randstad of minder vrije tijd dan in de rest van Nederland of ze besteden hun vrijetijd meer aan familiebezoek en dergelijke. De geringere deelname aan groen/blauwe activiteiten wordt dus geenszins gecompenseerd door een veel hogere deelname aan andere vrijetijdsactiviteiten. Ook inwoners van de Randstad gebruiken de eigen wijk het meest, maar met name stadsparken scoren relatief hoog in vergelijking met de rest van Nederland. In iets mindere mate geldt dit ook voor recreatiegebieden. Opvallend is verder dat bosgebieden en agrarische gebieden veel lager scoren dan in overig Nederland.

Het percentage bezoekers aan een stadspark of eigen wijk stijgt naarmate de leeftijdsklasse hoger is. Daarentegen is het percentage jongeren dat in een "andere omgeving" is geweest hoger dan het percentage ouderen. Dit beeld komt ook terug bij omgevingen die met water te maken hebben. Ook daar daalt het percentage (vooral bij aan zee en aan rivier of plas) naarmate de leeftijdsklasse hoger is. Bij de omgevingen in het buitengebied is juist een tegenovergestelde beeld te zien. Het percentage bezoekers stijgt naarmate de leeftijdsklasse hoger is. Vrouwen hebben groen/blauwe activiteiten meer in de eigen wijk en "andere omgevingen" ondernomen dan mannen, die weer meer op of aan het water van rivier, plas of meer geweest zijn. Er is geen (groot) significant verschil gevonden tussen type omgeving en etniciteit. Naarmate de recreanten uit lagere sociale klassen komen, hebben ze meer activiteiten in de eigen wijk ondernomen. Recreanten uit hogere sociale klassen zijn in verhouding meer in bos-, heide- zandgebieden en aan zee geweest dan andere sociale klassen.

Het bosbezoek is ten opzichte van 2004/2005 afgenomen met 1,4%, en ook de gemiddelde duur is afgenomen. Het bezoek aan agrarische gebieden is met 15,6% afgenomen, maar de gemiddelde duur is ongeveer gelijk gebleven. Het bezoek aan recreatiegebieden is ten opzichte van 2004/2005 toegenomen met 13,5%, maar de gemiddelde duur is afgenomen. Activiteiten op en aan water, rivier, plas of meer zijn toegenomen met 6,5%, maar de gemiddelde duur is afgenomen. Het bezoek aan natuurgebieden (nat en droog) is gelijk gebleven evenals de gemiddelde duur.

Wandelen, recreëren niet aan het water en fietsen zijn de activiteiten die het meest in het bos zijn ondernomen. Wandelen en fietsen zijn de activiteiten die het meest in natuurgebieden en agrarische gebieden zijn gedaan. Wandelen en recreëren aan het water worden veel gedaan in recreatiegebieden en in of aan het water.

De gemiddelde groepsgrootte bij het bosbezoek is 2,49; bij bezoek aan natuurgebieden 2,47; in agrarische gebieden 1,99; in recreatiegebieden 2,61 en in en aan het water 2,74.

Recreanten die in zeer sterk verstedelijkte gebieden of in het landelijk gebied wonen, zijn relatief weinig naar bossen, natuurgebieden en het agrarisch gebied gegaan. Recreanten die in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden wonen, zijn relatief wel veel naar recreatiegebieden gegaan. Recreanten die in sterk en weinig verstedelijkte gebieden wonen, zijn weer relatief veel naar het water, rivier, plas of meer geweest.

In alle gebieden is het bezoek van niet-westerse allochtonen minder dan van autochtonen. Niet-westerse allochtonen zijn ten opzichte van 2004/2005 wel meer naar het bos (2%) en naar natuurgebieden (2%) gegaan. Het bezoek aan agrarische gebieden is gelijk gebleven. Het bezoek van niet-westerse allochtonen aan recreatiegebieden is afgenomen (2%) en gelijk gebleven voor het bezoek op en aan het water.

De gemiddelde afstand in 2006/2007 die recreanten voor een enkele reis hebben afgelegd om de activiteit in een bos te ondernemen is 14 km, voor natuurgebieden 18 km, voor agrarische gebieden 11 km, voor recreatiegebieden 13 km en voor op en aan het water 17 km.

Het meest gebruikte vervoermiddel om de gebieden te bezoeken is de auto, behalve voor het agrarisch gebied waar het de fiets is. Het aandeel auto is ten opzichte van 2004/2005 in alle gebieden wel afgenomen, behalve bij op en aan het water.

Het gemiddelde rapportcijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap direct rond hun eigen woonplaats is een 7,2. Naarmate men ouder is, vindt men het landschap direct rond de eigen woonplaats aantrekkelijker. Inwoners van de 3 grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) geven gemiddeld een significant lager cijfer voor de aantrekkelijkheid van het landschap dan inwoners uit andere gebieden. Naarmate mensen in een meer verstedelijkt gebied wonen, vinden de inwoners het landschap minder aantrekkelijk.

Het motief "gezelligheid" wordt gemiddeld het meest (41%) genoemd om te gaan recreëren, gevolgd door het motief "even tussen uit" (25%). Het motief "Interesse" is goed voor 14 en "Uitdaging" voor 12%. Het motief "opgaan in de planten- en dierenwereld" wordt gemiddeld het minst (9%) genoemd. De resultaten zijn enigszins afwijkend van de resultaten uit andere onderzoeken. Er zijn significante, maar zwakke relaties gevonden tussen de deelname aan activiteiten en de recreatiemotieven. Recreanten die met het motief "uitdaging" gaan recreëren, doen meer aan allerlei vormen van sportieve recreatie. Recreanten die met het motief "tussen uit" gaan recreëren, kiezen vaak recreatievormen ter ontspanning. Meer cultureel geïnteresseerd en meer maatschappelijk betrokken zijn vooral recreanten die met het motief "Interesse" gaan recreëren. Recreanten met het motief "opgaan" kiezen veelal vormen van recreatie die dicht bij de natuur en het agrarische leven staan. Recreanten met het motief "gezelligheid" nemen aan veel activiteiten deel, maar hebben nergens de hoogste deelname.

Literatuur

- Goossen, C.M. & T.A. de Boer, 2008. Recreatiemotieven en belevingssferen in een recreatief landschap; Literatuuronderzoek. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport 1692.
- Goossen, C.M., F. Langers en J.F.A. Lous, 1997. Indicatoren voor recreatieve kwaliteiten in het landelijk gebied. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Rapport 584
- Goossen, C.M., 1991. Knelpuntenanalyse wandelen en fietsen in het landelijk gebied; onderzoeksresultaten. Wageningen, Staring Centrum. Rapport 111.2a
- SPOT,RAB,PBE, 2008, Alles over tijd, Tijdsbestedingsonderzoek 2008, SPOT, RAB, PBE; Amstelveen/Hilversum.
- Stichting ContinuVrijetijdsOnderzoek, 2007, ContinuVrijeTijdsOnderzoek 2006-2007; basisrapport, NBTC-NIPO research, Leidschendam/Amsterdam.
- Wulp, N.Y. van der, 2008. Belevingswaardenmonitor Nota Ruimte 2006. Nulmeting Landschap naar Gebieden. WOt-rapport 75. WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Bijlage 1 Analyseprotocol

Het CVTO bestaat uit twee deelbestanden die in SPSS zijn opgeslagen. Het eerste deelbestand is het jaarbestand waarin de deelname en de frequentie aan een aantal vrijetijdsbestedingen zijn opgenomen. Het tweede deelbestand is een activiteitenbestand, waarin de activiteit die een respondent op een dag heeft ondernomen centraal staat.

Bij de analyse is altijd de weegfactor gebruikt om de uitkomsten representatief te maken voor de Nederlandse bevolking. Alleen bij het onderzoeken naar onderlinge relaties is geen weegfactor gebruikt.

In het jaarbestand zijn de volgende bewerkingen gemaakt bij de variabelen.

Variabele	Waarde als Missing
LFT	1, 2
ALLOCHWN	1
KINDJN	3
WIN	9

Hieronder staat de syntax die gebruikt is per tabel.

Syntax Tabel 2.1 deelname (%) aan recreatieactiviteit (met weegfactor)

```
FREQUENCIES  
  VARIABLES=ACT_1 ACT_2 ACT_3 ACT_4 ACT_5 ACT_6 ACT_7 ACT_8 ACT_9 ACT_10  
ACT_11 ACT_12 ACT_13 ACT_14 ACT_22 ACT_27 ACT_29  
ACT_30 ACT_31 ACT_32 ACT_39 ACT_40 ACT_67 ACT_102  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Syntax Tabel 2.2: Deelname (%) aan clusters van activiteiten (met weegfactor)

```
FREQUENCIES  
  VARIABLES=ACTT_1 ACTT_2 ACTT_3 ACTT_4 ACTT_5 ACTT_6 ACTT_7 ACTT_8 ACTT_9  
ACTT_10 ACTT_11 ACTT_12  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Syntax Tabel 2.3 tot en met tabel 2.6

```
CROSSTABS  
  /TABLES=SEXE LFT SOCKLAS ALLOCWN STEDEL KINDJN WIN NIELSEN BY ACT_1  
ACT_2 ACT_3 ACT_4 ACT_5 ACT_6 ACT_7 ACT_8 ACT_9 ACT_10 ACT_11 ACT_12 ACT_13  
ACT_14 ACT_22 ACT_27 ACT_29 ACT_30 ACT_31 ACT_32 ACT_33 ACT_39 ACT_40  
ACT_67  
ACT_86 ACT_102 ACT_80  
/FORMAT= AVALUE TABLES  
/STATISTIC=CHISQ  
/CELLS= COUNT ROW COLUMN  
/COUNT ROUND CELL .
```

Syntax Tabel 2.7: Gewogen gemiddelde frequentie aan recreatieactiviteit per deelnemer aan activiteit en per Nederlander

Per Nederlander:

FREQUENCIES

```
VARIABLES=AANT_10 AANT_12 AANT_13 AANT_14 AANT_15 AANT_16 AANT_17 AANT_18  
AANT_40 AANT_41 AANT_42 AANT_43 AANT_44 AANT_45 AANT_75 AANT_80 AANT_82  
AANT_83 AANT_84 AANT_85 AANT_86 AANT_92 AANT_93 AANT_168 AANT_251  
AANT_257  
AANT_314  
/FORMAT=LIMIT(1)  
/STATISTICS=MEAN  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Per deelnemer: eerst bij alle activiteiten de waarde 0 als missing definiëren.

FREQUENCIES

```
VARIABLES=AANT_10 AANT_12 AANT_13 AANT_14 AANT_15 AANT_16 AANT_17 AANT_18  
AANT_40 AANT_41 AANT_42 AANT_43 AANT_44 AANT_45 AANT_75 AANT_80 AANT_82  
AANT_83 AANT_84 AANT_85 AANT_86 AANT_92 AANT_93 AANT_168 AANT_251  
AANT_257  
AANT_314  
/FORMAT=LIMIT(1)  
/STATISTICS=MEAN  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Syntax Tabel 3.1

FREQUENCIES

```
VARIABLES=ACTIV  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Tabel 3.2 Eerst een selectie maken per onderscheiden activiteit. Daarna de volgende syntax laten draaien:

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(ACTIV = 4).

VARIABLE LABEL filter_\$ 'ACTIV = 4 (FILTER)'.

VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMAT filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE .

FREQUENCIES

```
VARIABLES=GDATUM
```

```
/ORDER= ANALYSIS .
```

Vervolgens tabel in excel importeren en de frequentie op volgorde van hoog naar laag zetten. De 5^e drukste dag selecteren en in de SPSS activiteitenbestand zoeken naar temperatuur, neerslag en zonneshijn.

Vervolgens is een nieuw activiteiten bestand gemaakt waarin alleen de groen/blauwe activiteiten zijn geselecteerd via onderstaande syntax.

FILTER OFF.

USE ALL.

```
SELECT IF(ACTIV = 1 or ACTIV = 3 or ACTIV = 4 or ACTIV = 5 or ACTIV = 6 or  
ACTIV = 7 or ACTIV = 8 or ACTIV = 9 or ACTIV = 10 or ACTIV = 11 or ACTIV =  
12 or ACTIV = 13 or ACTIV = 14 or ACTIV = 15 or ACTIV = 28 or ACTIV = 30 or
```

ACTIV = 31 or ACTIV = 32 or ACTIV = 33 or ACTIV = 34 or ACTIV = 40 or ACTIV = 41 or ACTIV = 70 or ACTIV = 83 or ACTIV = 89 or ACTIV = 105).

EXECUTE .

Dit nieuwe activiteitenbestand is opgeslagen onder de naam groen_blauw_alterra.sav. In dit nieuwe bestand zijn de volgende bewerkingen gemaakt bij de variabelen.

Variabele	Waarde als Missing
ALLOCHT3	2,4
DMIN_G	1000-10000
AFSTAND	450-10000
V2017	450-10000

Syntax Tabel 3.3:

```
FREQUENCIES
  VARIABLES=GEMEENTE
  /STATISTICS=MEAN
  /ORDER= ANALYSIS .
```

Vervolgens tabel in excel importeren en de frequentie op volgorde van hoog naar laag zetten.

Syntax Tabel 3.4 Verdeling activiteiten naar bestemmingen.

```
FREQUENCIES
  VARIABLES=WAAR
  /STATISTICS=MEAN
  /ORDER= ANALYSIS .
```

Vervolgens tabel in excel importeren en de frequentie op volgorde van hoog naar laag zetten.

Syntax Tabel 3.6 t/m 3.8

```
CROSSTABS
  /TABLES=ACTIV BY OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6
  OMGEV_7
  OMGEV_8 OMGEV_9 OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12
  /FORMAT= AVALUE TABLES
  /CELLS= COUNT ROW COLUMN TOTAL
  /COUNT ROUND CELL .
```

Syntax Tabel 3.9

```
FREQUENCIES
  VARIABLES=V2017C
  /ORDER= ANALYSIS .
```

Vervolgens activiteit wandelen selecteren en syntax nog eens draaien. Daarna fietsen selecteren en syntax draaien.

Syntax Tabel 3.10

Eerst de G9 selecteren via volgende selectie

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE.

```
SELECT IF(HERGEM = 344 or HERGEM = 363 or HERGEM = 392 or HERGEM = 479 or
  HERGEM = 505 or HERGEM = 518
  or HERGEM = 546 or HERGEM = 599 or HERGEM = 606).
```

EXECUTE.

En als apart bestand bewaren.

Vervolgens G21 selecteren via volgende selectie

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE.

SELECT IF(HERGEM = 14 or HERGEM = 80 or HERGEM = 114 or HERGEM = 141 or HERGEM = 150 or HERGEM = 153

or HERGEM = 164 or HERGEM = 193 or HERGEM = 202 or HERGEM = 268 or HERGEM = 307 or HERGEM = 361

or HERGEM = 758 or HERGEM = 772 or HERGEM = 794 or HERGEM = 796 or

HERGEM = 855 or HERGEM = 1883 or HERGEM = 917 or HERGEM = 935 or HERGEM = 983 or HERGEM = 995).

EXECUTE.

En als apart bestand bewaren.

Daarna Nederland zonder G9 selecteren via volgende selectie

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE.

SELECT IF(HERGEM ~= 344 or HERGEM ~= 363 and HERGEM ~= 392 and HERGEM ~= 479 and HERGEM ~= 505 and HERGEM ~= 518

and HERGEM ~= 546 and HERGEM ~= 599 and HERGEM ~= 606).

EXECUTE.

En als apart bestand bewaren.

Daarna per bestand frequentie tabel draaien.

FREQUENCIES

VARIABLES=ACTIV

/ORDER= ANALYSIS .

Syntax tabel 3.11

Per gemeenteselectiebestand de volgende syntax draaien:

FREQUENCIES

VARIABLES= OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6 OMGEV_7

OMGEV_8 OMGEV_9 OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12

/ORDER= ANALYSIS .

Syntax tabel 3.12

Eerst de G31 selecteren via volgende selectie

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE.

SELECT IF(HERGEM = 14 or HERGEM = 80 or HERGEM = 114 or HERGEM = 141 or HERGEM = 150 or HERGEM = 153

or HERGEM = 164 or HERGEM = 193 or HERGEM = 202 or HERGEM = 268 or HERGEM = 307 or HERGEM =

344 or HERGEM = 361 or HERGEM = 363 or HERGEM = 392 or HERGEM = 479 or HERGEM = 505 or HERGEM = 518

or HERGEM = 546 or HERGEM = 599 or HERGEM = 606 or HERGEM = 758 or HERGEM = 772 or HERGEM = 794 or HERGEM = 796 or

HERGEM = 855 or HERGEM = 1883 or HERGEM = 917 or HERGEM = 935 or HERGEM = 983 or HERGEM = 995).

EXECUTE.

Daarna

FREQUENCIES

```
VARIABLES= OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6 OMGEV_7  
OMGEV_8 OMGEV_9 OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Syntax tabel 3.13

Per gemeenteselectiebestand de volgende syntax draaien

FREQUENCIES

```
VARIABLES=ACTIV_T  
/ORDER= ANALYSIS .
```

Syntax tabel 3.14

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE .

MEANS

```
TABLES=LFT BY OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6 OMGEV_7  
OMGEV_8 OMGEV_9 OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12  
/CELLS MEAN COUNT STDDEV .
```

Syntax figuren en tabel 3.15

CROSSTABS

```
/TABLES=ift_klasse BY OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6  
OMGEV_7 OMGEV_8 OMGEV_9 OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12  
/FORMAT= AVALUE TABLES  
/STATISTIC=CHISQ CORR  
/CELLS= COUNT ROW COLUMN TOTAL  
/COUNT ROUND CELL .
```

CROSSTABS

```
/TABLES=SEX ALLOCHT3 SOCKLAS WINSEG GROEP_1 GROEP_2 GROEP_3 GROEP_4  
GROEP_5  
BY OMGEV_1 OMGEV_2 OMGEV_3 OMGEV_4 OMGEV_5 OMGEV_6 OMGEV_7 OMGEV_8  
OMGEV_9  
OMGEV_10 OMGEV_11 OMGEV_12  
/FORMAT= AVALUE TABLES  
/STATISTIC=CHISQ CORR  
/CELLS= COUNT ROW COLUMN TOTAL  
/COUNT ROUND CELL .
```

Syntax tabel 3.16

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(DT_4 = 1).

VARIABLE LABEL filter_\$ 'DT_4 = 1 (FILTER)'.

VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMAT filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE .

FREQUENCIES

```
VARIABLES=DT_1 DT_2 DT_3 DT_4 DT_5 DT_6 DT_7 DT_8 DT_9 DT_10 DT_11 DT_12  
DT_13 DT_14 DT_15 DT_16 DT_17 DT_18 DT_19 DT_20 DT_21 DT_22 DT_23 DT_24
```

```

DT_25 DT_26 DT_27 DT_28 DT_29 DT_30 DT_31 DT_32 DT_33 DT_34 DT_35 DT_36
DT_37 DT_38 DT_39 DT_40 DT_41 DT_42 DT_43 DT_44 DT_45 DT_46 DT_47 DT_48
DT_49 DT_50 DT_51 DT_52 DT_53 DT_54 DT_55 DT_56 DT_57 DT_58 DT_59 DT_60
DT_61 DT_62 DT_63 DT_64 DT_65 DT_66 DT_67 DT_68 DT_69 DT_70 DT_71 DT_72
DT_73 DT_74 DT_75 DT_76 DT_77 DT_78 DT_79 DT_80 DT_81 DT_82 DT_83 DT_84
DT_85 DT_86 DT_87 DT_88 DT_89 DT_90 DT_91 DT_92 DT_93 DT_94 DT_95 DT_96
DT_97 DT_98 DT_99 DT_100 DT_101 DT_102 DT_103 DT_104 DT_105 DT_106 DT_107
DT_108 DT_109 DT_110 DT_111 DT_112 DT_113 DT_114 DT_ST_1 DT_ST_2 DT_ST_3
DT_ST_4 DT_ST_5 DT_ST_6 DT_ST_7 DT_ST_8 DT_ST_9 DT_ST_10 DT_ST_11
/ORDER= ANALYSIS .

```

Voor tabel 3.17 dezelfde werkwijze maar dan is fietsen geselecteerd.

Syntax Paragraaf 4.1

```

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(OMGEV_8 = 1).
VARIABLE LABEL filter_$ 'OMGEV_8 = 1 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMAT filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE .
FREQUENCIES
  VARIABLES=WEEKDAG STEDELYK ALLOCHT3 WINSEG ACTIV ACTINDT DMIN_G AFSTAND
  PERACTC GROEP_1 GROEP_2 GROEP_3 GROEP_4 GROEP_5 GROEP_6 GROEP_7 GROEP_8
  GROEP_9 V8015 V2017 gerust V610_TOT VERVOERM rustmin echteduur_min
/STATISTICS=MEAN
/ORDER= ANALYSIS .
MEANS
  TABLES=DMIN_G BY ACTIV
/CELLS MEAN COUNT STDDEV .

```

Syntax paragraaf 4.1.1

```

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(OMGEV_8 = 1 and ACTIV = 4).
VARIABLE LABEL filter_$ 'OMGEV_8 = 1 and ACTIV = 4 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMAT filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE .
FREQUENCIES
  VARIABLES=WEEKDAG STEDELYK ALLOCHT3 WINSEG ACTINDT DMIN_G AFSTAND
  PERACTC GROEP_1 GROEP_2 GROEP_3 GROEP_4 GROEP_5 GROEP_6 GROEP_7 GROEP_8
  GROEP_9 V8015 V2017 gerust V610_TOT VERVOERM rustmin echteduur_min BEGIN_C2
  TKOSTPP KOST1PP KOST2PP KOST3PP KOST4PP V620_1
/STATISTICS=MEAN
/ORDER= ANALYSIS .
MEANS
  TABLES=AFSTAND BY VERVOERM
/CELLS MEAN COUNT STDDEV .

```

Syntax paragraaf 4.1.2

```

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(OMGEV_8 = 1 and ACTIV = 5).

```

```

VARIABLE LABEL filter_$ 'OMGEV_8 = 1 and ACTIV = 4 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMAT filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE .
FREQUENCIES
  VARIABLES=WEEKDAG STEDELYK ALLOCHT3 WINSEG ACTINDT DMIN_G AFSTAND
  PERACTC GROEP_1 GROEP_2 GROEP_3 GROEP_4 GROEP_5 GROEP_6 GROEP_7 GROEP_8
  GROEP_9 V8015 V2017 gerust V610_TOT VERVOERM rustmin echteduur_min BEGIN_C2
  TKOSTPP KOST1PP KOST2PP KOST3PP KOST4PP
  /STATISTICS=MEAN
  /ORDER= ANALYSIS .
MEANS
  TABLES=AFSTAND BY VERVOERM
  /CELLS MEAN COUNT STDDEV .

```

Dezelfde procedure is herhaald maar dan is steeds het type gebied eerst geselecteerd

Bijlage 2 WIN-segmenten

Zorgzamen: De Zorgzame richt zich op het welzijn van anderen. Zij zijn sociaal ingesteld en putten energie uit het helpen van naasten. De levensstijl is sober, maar erg gul voor derden. Tradities en traditionele waarden zijn belangrijk. Het zijn gezelschapsmensen die zich graag verdienstelijk maken in de (kerk)gemeenschap. Zowel lezen als televisiekijken behoren tot de dagelijkse bezigheden. Zij lezen voornamelijk een regionale krant. Het kernwoord van deze groep is sociaal.

Behoudenden: De Behoudende is vooral gericht op de eigen leefomgeving. Gezinsleven en vriendenkring staan centraal. De Behoudenden vallen niet graag op en mengen zich liever niet in gevaarlijke situaties en discussies. Televisiekijken is favoriet waarbij vooral entertainmentprogramma's geliefd zijn. Echt materialistisch is de Behoudende niet, maar hij/zij geeft wel om enige luxe en moderne artikelen. Het kernwoord van deze groep is conformisme.

Genieters: De Genieter is een echt gezelligheidsdier. Eigen plezier en genot, zowel op lichamelijk als emotioneel gebied, staan centraal. Maatschappelijke issues en politiek interesseren hen nauwelijks. Genieters kijken meer dan gemiddeld naar de televisie. Vooral de commerciële zenders hebben de voorkeur. Het bestedingsgedrag is hoger dan gemiddeld en de koopstijl impulsief. Het kernwoord van deze groep is plezier.

Evenwichtigen: De Evenwichtige lijkt het meest op het gemiddelde van de gehele bevolking. Zij vallen qua interesse, opleiding, bestedingspatronen, gedachtegoed en leefsituatie precies tussen de andere zeven groepen in. Het kernwoord voor deze groep is gemiddeld.

Luxezoekers: De Luxezoeker heeft hoge ambities en streeft naar succes en erkenning. Zij hechten veel waarde aan een comfortabel leven en houden absoluut niet van stil zitten. In het segment Luxezoekers komen de minste religieuze personen voor. De levensstijl is sterk ingericht rond de eigen behoeften. De Luxezoeker is maatschappelijk geïnteresseerd en haalt informatie uit zowel kranten als televisieprogramma's. Het segment Luxezoekers omvat de meeste Veronica- en Telegraafabonnees. Het kernwoord van deze groep is prestatie.

Zakelijken: De Zakelijke is ambitieus en onafhankelijk; zeer gericht op de eigen ontwikkeling en hoog geschoold. Het zijn harde werkers en snelle en creatieve denkers. Het huishouden van Zakelijken bestaat veelal uit tweeverdieners uit de hoogste inkomenscategorie, die houden van luxe maar daarnaast ook geld geven aan goede doelen. Televisiekijken doen zij meer dan gemiddeld, vooral naar nieuws en achtergronden. Zij geloven in technologische oplossingen en vooruitgang. Het kernwoord van deze groep is zelfbepaling.

Ruimdenkers: De Ruimdenker is een vooruitstrevend persoon met een goede opleiding en veel idealen die vooral links geïnteresseerd zijn. Zij maken zich druk om politieke zaken en maatschappelijke problemen en proberen de wereld te verbeteren, beginnende bij henzelf. Zij zijn milieubewust en gesteld op hun vrijheid. Zelfontplooiing is erg belangrijk en zij zijn het meest kritisch van allen. Het kernwoord van deze groep is betrokken.

Geëngageerden: De Geëngageerde hecht veel waarde aan harmonie en stabiliteit, zowel in de samenleving als geheel, als in de eigen leefwereld. Zij zijn sociaal ingestelde personen en houden ervan om dingen in groepsverband te ondernemen. In dit segment komen verhoudingsgewijs meer ouderen voor, met een redelijk hoog opleidingsniveau. Zij pakken eerder een boek dan dat zij een televisieshow bekijken en interesseren zich voor kunst, natuur en politiek. Het kernwoord van deze groep is veiligheid.

Bijlage 3 Motiefvraag

Iedereen gaat met een ander motief recreëren. De onderstaande vijf verhaaltjes gaan over deze verschillende motieven. Wilt u ze rustig doorlezen en daarna de vraag beantwoorden.

	<p>1. <i>Gezelligheid.</i></p> <p>Gezellig samen met vrienden of familie op stap. Lekker in de zon zitten, “terrasje pikken” of luieren. Recreatieve activiteiten worden voor u georganiseerd en zijn vooral gezellig en leuk om te doen. De activiteiten duren niet te lang en zijn niet te spannend. Pret hebben met elkaar en gezelligheid zijn belangrijk.</p>
<p>2. <i>Er tussen uit.</i></p> <p>Even de batterij opladen. Genieten, lekker bijkomen en weg uit uw dagelijkse omgeving. Stress verdwijnt door lekker buiten te zijn en nergens meer aan te denken. Het bezoek aan een groene omgeving is een ontsnapping aan het dagelijkse leven en een groene omgeving is hét decor om tot rust te komen.</p>	
	<p>3. <i>Interesse voor gebieden.</i></p> <p>Lekker er tussenuit en ook nog iets leren. Interessante dingen te weten komen over de natuur en cultuur en ook bekijken. Informatiebordjes met beschrijvingen en interessante verhalen en weetjes geven invulling aan uw interesse. Een excursie met iemand die veel over de omgeving kan vertellen, geeft een extra dimensie aan het bezoek.</p>
<p>4. <i>Volledig opgaan in planten- en dierenwereld:</i></p> <p>Liefde voor natuur is het kernwoord. De liefde voor de natuur uit zich in het alles willen weten over vogels, zoogdieren, andere fauna of flora. Als er eventueel soorten zijn die niet herkend worden, zoekt u ze op in een handboek. Eigenlijk wilt u kunnen struinen door de natuur. Het liefst doet u dat alleen, of met iemand die ook dezelfde interesse en liefde voor natuur heeft.</p>	
	<p>5. <i>Uitdaging.</i></p> <p>De fysieke uitdaging wordt aangegaan. Gezond blijven door sportieve activiteiten zoals mountainbiken, wandeltochten, nordic walking, hardlopen of een andere vorm van inspanning; als het maar spannend, uitdagend en gezond is. Een groene omgeving is een mooi decor maar de beleving richt zich vooral op de uitdaging.</p>

Mensen hebben verschillende motieven om te recreëren. Kunt u aangeven in welke mate de volgende motieven op u van toepassing zijn?

Geef per motief een % aan; de som hiervan moet 100% zijn.

Gezellig samen op stap	...%
Even weg om de batterij weer op te laden	...%
Lekker er tussenuit en ook nog iets leren	...%
Volledig opgaan in de planten- en dierenwereld	...%
Voor de sportieve uitdaging	...%
	<hr/>
	100%

Bijlage 4 Relaties tussen activiteiten en recreatiemotieven

Tabel 4.A: Deelname (%) aan recreatieactiviteiten per motief (gewogen)

Activiteit	Gezelligheid	Tussen uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Recreëren aan water	51,5	51,2	51,2	50,3	54,8
Recreëren niet aan water	40,7	40,8	41,5	40,7	42,9
Wandeling voor plezier	60,5	61,4	62,8	62,8	62,7
Fietstocht voor plezier	51,8	52,2	54,0	54,4	55,8
Toertocht met auto	38,4	38,7	38,8	38,5	37,6
Toertocht met motor	4,5	4,5	4,5	4,1	5,0
Tocht met rondvaartboot	6,2	6,1	6,3	6,1	6,5
Volkstuin	3,1	3,2	3,2	3,5	3,1
Kanoën	4,6	4,6	4,8	4,8	5,7
Roeien	2,1	2,0	2,0	1,9	2,3
Surfen	1,0	0,9	0,8	0,8	1,2
Varen met motorboot/jacht	8,2	8,2	8,2	8,2	9,2
Vissen	9,9	10,0	10,0	10,3	10,5
Zeilen	3,7	3,9	3,8	3,3	4,6
Zwemmen in binnenbad	50,0	49,0	49,8	50,1	53,6
Zwemmen in buitenbad	34,9	34,1	34,9	34,9	38,4
Golf	1,7	1,7	1,6	1,4	2,0
Joggen/hardlopen	8,4	8,7	8,5	8,4	10,9
Mountainbiken	3,7	3,8	3,6	3,5	5,0
Paardensport	2,2	2,2	2,2	2,4	2,8
Schaatsen	7,3	6,9	7,7	7,6	9,2
Skaten/skeelers	8,3	8,1	8,5	8,8	10,8
Skiën/langlaufen	5,1	5,0	5,1	5,0	6,9
Wandelsport	13,8	14,5	14,6	14,6	15,6
Wielrennen	2,4	2,5	2,3	2,4	3,3
Schoonheids- en beautybehandeling	10,1	10,6	10,0	9,6	10,0
Kuurbaden	3,7	3,9	3,7	3,6	3,7
Saunabezoek	13,5	14,2	13,4	12,8	14,1
Yoga, Tai Chi, meditatie	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6
Zonbank	9,1	9,2	8,3	8,3	9,1
Attractiepark	44,2	43,6	44,1	44,2	46,8
Ballonvaart	0,8	0,8	0,7	0,6	0,8
Dierentuin	41,5	41,2	43,0	43,4	42,7
Kermis	34,9	34,6	34,3	34,4	36,9
Rommel-, vlooiemarkt	39,3	39,7	40,3	40,5	39,5
Speeltuin	29,2	28,1	29,0	29,8	30,0
Sier-, heemtuint	5,6	5,9	6,5	6,8	5,9
Kinderboerderij	26,5	26,1	26,8	27,5	26,5
Agro-toerisme	4,1	4,0	4,2	4,6	4,1
Beurs/tentoonstelling	36,9	38,0	37,8	36,8	37,5
Cultureel evenement	16,1	16,3	16,9	15,5	16,1
Jaarmarkt, braderie	38,1	38,5	38,7	39,5	38,3
Kerstmarkt	21,4	22,0	22,2	22,5	21,5
Muziek evenement/festival	29,6	30,0	29,5	28,1	30,6
Factory outlet	15,2	15,7	15,3	14,3	15,5
Winkelen in binnenstad	73,5	74,0	74,1	72,9	74,1
Markt	53,8	54,2	54,5	54,6	53,9
Meubelboulevard	30,2	30,9	31,0	30,1	29,8

Activiteit (vervolg)	Gezelligheid	Tussen uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Tuincentrum	57,1	58,0	59,0	58,3	55,4
Winkelen in stadsdeelcentrum	50,4	50,7	50,8	51,0	50,2
Ballet/dansvoorstelling	5,3	5,3	5,8	5,6	5,4
Oudheid/archeologische objecten	5,5	5,6	6,2	5,8	5,6
Bioscoop/filmhuis	48,6	48,6	48,4	46,3	51,2
Cabaretvoorstelling	15,0	15,3	15,0	13,3	15,5
Concert (pop/jazz)	21,9	22,6	22,0	20,2	22,0
Galerie	4,8	5,1	5,4	5,1	4,9
Klassiek concert	6,3	6,7	7,0	6,7	6,5
Monument/bezienswaardigheid	21,1	21,7	23,2	22,4	23,0
Museum bezoek	23,8	24,2	26,2	25,0	25,4
Musical bezoek	18,8	19,0	19,0	17,7	19,2
Toneel bezoek	14,1	14,1	14,9	14,3	15,8
Bar/café	37,5	38,1	35,8	34,0	38,2
Bowling/kegelen	25,5	25,4	25,0	25,7	27,6
Casino/speelhal	6,0	6,1	5,5	5,3	6,5
Dance/houseparty	3,5	3,4	3,0	2,7	3,7
Disco	12,2	12,0	11,0	10,2	13,8
Op terras zitten	53,7	54,8	53,6	51,8	54,7
Restaurant	78,8	79,6	78,8	76,9	78,7
Fastfood/snackbar	48,6	48,3	47,4	46,9	49,6
Muziekinstrument bespelen	7,2	7,2	7,2	7,3	8,0
Fotografie/film	10,8	11,5	11,8	11,8	11,1
Jeugdvereniging	6,1	5,8	6,0	6,1	7,1
Maatschappelijke vereniging	8,1	8,3	8,8	8,0	8,0
Natuur/milieuvereniging	2,3	2,4	2,7	3,0	2,3
Schoolvereniging	10,8	10,6	11,0	11,6	12,4
Politieke partij	2,0	2,1	2,2	2,0	2,0
Kerkelijke vereniging	10,4	10,6	11,0	11,0	10,6
Sportvereniging	11,7	11,8	11,7	11,4	14,0
Taalcursus	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Tekenen, schilderen, beeldhouwen	7,4	7,7	8,0	8,0	7,3
Kookcursus	3,5	3,7	3,9	3,8	4,0
Zang, toneel, ballet	8,3	8,3	8,7	8,9	9,3

Tabel 4.B: Correlatie tussen motief en deelname aan recreatieactiviteiten[^]

Deelname	Gezelligheid	Tussen uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Recreëren aan water	.035*	-.062**	-.037*	-.072**	.103**
Recreëren niet aan water				-.052**	.054**
Wandeling voor plezier	-.159**	.096**	.103**	.058**	
Fietstocht voor plezier	-.152**		.109**	.034*	.104**
Toertocht met auto			.034*		-.051**
Toertocht met motor				-.037*	.056**
Tocht met rondvaartboot					.038*
Volkstuin				.049**	
Kanoën					.090**
Roeien					.057**
Surfen				-.035*	.069**
Varen met motorboot/jacht	.032*	-.053**			.032*
Vissen		-.033*			.033*
Zeilen					.067**
Zwemmen in binnenbad	.065**	-.102**	-.052**	-.060**	.106**
Zwemmen in buitenbad	.072**	-.119**	-.050**	-.062**	.116**
Joggen/hardlopen	-.052**		-.051**	-.047**	.191**
Mountainbiken	-.049**	-.032*	-.039*	-.035*	.179**
Paardensport					.057**
Schaatsen		-.087**			.131**
Skaten/skeelers		-.095**	-.042**		.146**
Skiën/langlaufen		-.037*	-.048**	-.040*	.163**
Wandelsport	-.121**	.037*	.056**	.039*	.076**
Wielrennen	-.080**				.180**
Schoonheids- en beautybehandeling		.110**	-.045**	-.053**	-.043**
Kuurbaden		.033*			
Saunabezoek	-.042**	.091**		-.042**	
Yoga, Tai Chi, meditatie	-.057**		.034*	.031*	
Zonnebank	.050**	.031*	-.071**	-.055**	
Attractiepark	.067**	-.084**	-.040**	-.036*	.054**
Dierentuin	-.032*		.048**		
Kermis	.091**	-.081**	-.070**	-.068**	.060**
Speeltuinen	.059**	-.074**			.036*
Sier-, heemtuint	-.102**		.102**	.105**	
Agro-toerisme				.039*	
Beurs/tentoonstelling	-.066**	.062**	.054**		
Cultureel evenement			.069**	-.036*	
Jaarmarkt, braderie					-.038*
Kerstmarkt		.034*			
Muziek evenement/festival				-.056**	
Factory outlet		.033*		-.058**	
Winkelen in binnenstad		.034*		-.074**	
Markt		.039*			
Meubelboulevard		.071**			-.036*
Tuincentrum	-.065**	.100**	.068**	.048**	-.108**
Winkelen in stadsdeelcentrum	.055**			-.042**	-.041**
Ballet/dansvoorstelling			.033*		
Oudheid/archeologische objecten	-.085**		.113**	.042**	
Bioscoop/filmhuis		-.031*		-.098**	.099**
Cabaretvoorstelling				-.065**	
Concert (pop/jazz)		.064**		-.085**	
Galerie	-.087**	.034*	.110**		
Klassiek concert	-.066**	.042**	.078**		

Deelname	Gezelligheid	Tussen uit	Interesse	Opgaan	Uitdaging
Monument/bezienswaardigheid	-.132**		.176**		.034*
Museum bezoek	-.146**		.193**	.036*	.062**
Musical bezoek				-.053**	
Toneel bezoek	-.053**		.056**		.058**
Bar/café	.074**	.033*	-.087**	-.134**	
Bowling/kegelen	.058**	-.051**	-.079**	-.055**	.075**
Casino/speelhal	.066**		-.074**	-.072**	
Dance/houseparty	.089**	-.054**	-.075**	-.031*	
Disco	.112**	-.086**	-.107**	-.084**	.074**
Op terras zitten		.058**		-.104**	
Uit eten in restaurant		.087**		-.098**	
Fastfood/snackbar	.068**		-.066**	-.096**	.052**
Muziekinstrument bespelen					.040**
Fotografie/film	-.110**	.063**	.096**	.048**	
Jeugdvereniging		-.082**			.076**
Maatschappelijke vereniging	-.072**		.071**	.036*	
Natuur/milieuvereniging	-.095**		.074**	.136**	
Schoolvereniging		-.056**			.069**
Politieke partij	-.047**		.077**		
Kerkelijke vereniging			.041**		
Sportvereniging			-.033*	-.059**	.143**
Taalcursus			.037*		
Tekenen, schilderen, beeldhouwen	-.043**	.038*	.049**		
Kookcursus	-.038*	.053**			

**correlatie is significant op 0,01 niveau; *correlatie is significant op 0,05 niveau; blanco is geen significante correlatie; ^grijs is positieve relatie

Verschenen documenten in de reeks Werkdocumenten van de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu vanaf 2007

Werkdocumenten zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, te Wageningen. T 0317 – 48 54 71; F 0317 – 41 90 00; E info.wnm@wur.nl
De werkdocumenten zijn ook te downloaden via de WOt-website www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

2007

- 47** *Ten Berge, H.F.M., A.M. van Dam, B.H. Janssen & G.L. Velthof.* Mestbeleid en bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek; Advies van de CDM-werkgroep Mestbeleid en Bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek
- 48** *Kruit, J. & I.E. Salverda.* Spiegeltje, spiegeltje aan de muur, valt er iets te leren van een andere plannings-cultuur?
- 49** *Rijk, P.J., E.J. Bos & E.S. van Leeuwen.* Nieuwe activiteiten in het landelijk gebied. Een verkennende studie naar natuur en landschap als vestigingsfactor
- 50** *Ligthart, S.S.H.* Natuurbeleid met kwaliteit. Het Milieu- en Natuurplanbureau en natuurbeleidsevaluatie in de periode 1998-2006
- 51** *Kennismarkt 22 maart 2007; van onderbouwend onderzoek Wageningen UR naar producten MNP in 27 posters*
- 52** *Kuindersma, W., R.I. van Dam & J. Vreke.* Sturen op niveau. Perversies tussen nationaal natuurbeleid en besluitvorming op gebiedsniveau.
- 53.1** *Reijnen, M.J.S.M.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. National Capital Index version 2.0
- 53.3** *Windig, J.J., M.G.P. van Veller & S.J. Hiemstra.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Biodiversiteit Nederlandse landbouwhuisdieren en gewassen
- 53.4** *Melman, Th.C.P. & J.P.M. Willemen.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Coverage protected areas.
- 53.6** *Weijden, W.J. van der, R. Lewis & P. Bol.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Indicatoren voor het invasieproces van exotische organismen in Nederland
- 53.7a** *Nijhof, B.S.J., C.C. Vos & A.J. van Strien.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Influence of climate change on biodiversity.
- 53.7b** *Moraal, L.G.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Effecten van klimaatverandering op insectenplagen bij bomen.
- 53.8** *Fey-Hofstede, F.E. & H.W.G. Meesters.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Exploration of the usefulness of the Marine Trophic Index (MTI) as an indicator for sustainability of marine fisheries in the Dutch part of the North Sea.
- 53.9** *Reijnen, M.J.S.M.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Connectivity/fragmentation of ecosystems: spatial conditions for sustainable biodiversity
- 53.11** *Gaaff, A. & R.W. Verburg.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010' Government expenditure on land acquisition and nature development for the National Ecological Network (EHS) and expenditure for international biodiversity projects
- 53.12** *Elands, B.H.M. & C.S.A. van Koppen.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Public awareness and participation
- 54** *Broekmeyer, M.E.A. & E.P.A.G. Schouwenberg & M.E. Sanders & R. Pouwels.* Synergie Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000-gebieden. Wat stuurt het beheer?
- 55** *Bosch, F.J.P. van den.* Draagvlak voor het Natura 2000-gebiedenbeleid. Onder relevante betrokkenen op regionaal niveau
- 56** *Jong, J.J. & M.N. van Wijk, I.M. Bouwma.* Beheerskosten van Natura 2000-gebieden
- 57** *Pouwels, R. & M.J.S.M. Reijnen & M. van Adrichem & H. Kuipers.* Ruimtelijke condities voor VHR-soorten
- 58** *Bouwma, I.M.* Quickscan Natura 2000 en Programma Beheer.
- 59** *Schouwenberg, E.P.A.G.* Huidige en toekomstige stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden
- 60** Niet verschenen/ vervallen
- 61** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-001 – ME-AVP
- 62** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 63** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 64** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-385 – Milieuplanbureaufunctie
- 65** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-394 – Natuurplanbureaufunctie
- 66** *Brasser E.A., M.F. van de Kerkhof, A.M.E. Groot, L. Bos-Gorter, M.H. Borgstein, H. Leneman* Verslag van de Dialogen over Duurzame Landbouw in 2006
- 67** *Hinssen, P.J.W.* Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. Werkplan 2007
- 68** *Nieuwenhuizen, W. & J. Roos Klein Lankhorst.* Landschap in Natuurbalans 2006; Landschap in verandering tussen 1990 en 2005; Achtergronddocument bij Natuurbalans 2006.
- 69** *Geelen, J. & H. Leneman.* Belangstelling, motieven en knelpunten van natuuraanleg door grondeigenaren. Uitkomsten van een marktonderzoek.
- 70** *Didderen, K., P.F.M. Verdonschot, M. Bleeker.* Basiskaart Natuur aquatisch. Deel 1: Beleidskaarten en prototype
- 71** *Boesten, J.J.T.I., A. Tiktak & R.C. van Leerdam.* Manual of PEARLNEQ v4
- 72** *Grashof-Bokdam, C.J., J. Frissel, H.A.M. Meeuwssen & M.J.S.M. Reijnen.* Aanpassing graadmeter natuurwaarde voor het agrarisch

- gebied
- 73** *Bosch, F.J.P. van den.* Functionele agrobiodiversiteit. Inventarisatie van nut, noodzaak en haalbaarheid van het ontwikkelen van een indicator voor het MNP
- 74** *Kistenkas, F.H. en M.E.A. Broekmeyer.* Natuur, landschap en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- 75** *Luttik, J., F.R. Veeneklaas, J. Vreke, T.A. de Boer, L.M. van den Berg & P. Luttik.* Investeren in landschapskwaliteit; De toekomstige vraag naar landschappen om in te wonen, te werken en te ontspannen
- 76** *Vreke, J.* Evaluatie van natuurbeleidsprocessen
- 77** *Apeldoorn, R.C. van,* Working with biodiversity goals in European directives. A comparison of the implementation of the Birds and Habitats Directives and the Water Framework Directive in the Netherlands, Belgium, France and Germany
- 78** *Hinssen, P.J.W.* Werkprogramma 2008; Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT-04). Onderdeel Planbureau functies Natuur en Milieu.
- 79** *Custers, M.H.G.* Betekenissen van Landschap in onderzoek voor het Milieu- en Natuurplanbureau; een bibliografisch overzicht
- 80** *Vreke, J., J.L.M. Donders, B.H.M. Elands, C.M. Goossen, F. Langers, R. de Niet & S. de Vries.* Natuur en landschap voor mensen Achtergronddocument bij Natuurbalans 2007
- 81** *Bakel, P.J.T. van, T. Kroon, J.G. Kroes, J. Hoogewoud, R. Pastoors, H.Th.L. Massop, D.J.J. Walvoort.* Reparatie Hydrologie voor STONE 2.1. Beschrijving reparatie-acties, analyse resultaten en beoordeling plausibiliteit.
- 2008**
- 82** *Kistenkas, F.H. & W. Kuindersma.* Jurisprudentie-monitor natuur 2005-2007; Rechtsontwikkelingen Natura 2000 en Ecologische Hoofdstructuur
- 83** *Berg, F. van den, P.I. Adriaanse, J. A. te Roller, V.C. Vulto & J.G. Groenwold.* SWASH Manual 2.1; User's Guide version 2
- 84** *Smits, M.J., M.J. Bogaardt, D. Eaton, P. Roza & T. Selnes.* Tussen de bomen het geld zien. Programma Beheer en vergelijkbare regelingen in het buitenland (een quick-scan)
- 85** *Dijk, T.A. van, J.J.M. Driessen, P.A.I. Ehlert, P.H. Hotsma, M.H.M.M. Montforts, S.F. Plessius & O. Oenema.* Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet; versie 1.0
- 86** *Goossen, C.M., H.A.M. Meeuwssen, G.J. Franke & M.C. Kuyper.* Verkenning Europese versie van de website www.daarmoetikzijn.nl.
- 87** *Helming, J.F.M. & R.A.M. Schrijver.* Economische effecten van inzet van landbouwsubsidies voor milieu, natuur en landschap in Nederland; Achtergrond bij het MNP-rapport 'Opties voor Europese landbouwsubsidies
- 88** *Hinssen, P.J.W.* Werkprogramma 2008; Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT-04). Programma 001/003/005
- 90** *Kramer, H.* Geografisch Informatiesysteem Bestaande Natuur; Beschrijving IBN1990t en pilot ontwikkeling BN2004
- 92** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-001 – Koepel
- 93** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 94** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 95** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-005 – M-AVP
- 96** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-006 – Natuurplanbureau functie
- 97** *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-007 – Milieuplanbureau functie
- 98** *Wamelink, G.W.W.* Gevoeligheids- en onzekerheids-analyse van SUMO
- 99** *Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink, L.J. Mokveld & J.H. Wisman.* Ammoniakemissies uit de landbouw in Milieubalans 2006: uitgangspunten en berekeningen
- 100** *Kennismarkt 3 april 2008; Van onderbouwend onderzoek Wageningen UR naar producten MNP*
- 101** *Mansfeld, M.J.M. van & J.A. Klijn.* "Balansen op de weegschaal". Terugblik op acht jaar Natuurbalansen (1996-2005)
- 102** *Sollart, K.M. & J. Vreke.* Het faciliteren van natuur- en milieueducatie in het basisonderwijs; NME-ondersteuning in de provincies
- 103** *Berg, F. van den, A. Tiktak, J.G. Groenwold, D.W.G. van Kraalingen, A.M.A. van der Linden & J.J.T.I. Boesten.* Documentation update for GeoPEARL 3.3.3
- 104** *Wijk, M.N., van (redactie).* Aansturing en kosten van het natuurbeheer. Ecologische effectiviteit regelingen natuurbeheer
- 105** *Selnes, T. & P. van der Wielen.* Tot elkaar veroordeeld? Het belang van gebiedsprocessen voor de natuur
- 106** *Annual reports for 2007; Programme WOT-04*
- 107** *Pouwels, R. J.G.M. van der Gref, M.H.C. van Adrichem, H. Kuiper, R. Jochem & M.J.S.M. Reijnen.* LARCH Status A
- 108** *Wamelink, G.W.W.* Technical Documentation for SUMO2 v. 3.2.1,
- 109** *Wamelink, G.W.W., J.P. Mol-Dijkstra & G.J. Reinds.* Herprogrammeren van SUMO2. Verbetering in het kader van de modelkwaliteitsslag
- 110** *Salm, C. van der, T. Hoogland & D.J.J. Walvoort.* Verkenning van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een metamodel voor de uitspoeling van stikstof uit landbouwgronden
- 111** *Dobben H.F. van & R.M.A. Wegman.* Relatie tussen bodem, atmosfeer en vegetatie in het Landelijk Meetnet Flora (LMF)
- 112** *Smits, M.J.W. & M.J. Bogaardt.* Kennis over de effecten van EU-beleid op natuur en landschap
- 113** *Maas, G.J. & H. van Reuler.* Boomkwekerij en aardkunde in Nederland,

- 114 *Lindeboom, H.J., R. Witbaard, O.G. Bos & H.W.G. Meesters.* Gebiedsbescherming Noordzee, habitattypen, instandhoudingdoelen en beheermaatregelen
- 115 *Leneman, H., J. Vader, L.H.G. Slangen, K.H.M. Bommel, N.B.P. Polman, M.W.M. van der Elst & C. Mijnders.* Groene diensten in Nationale Landschappen- Potenties bij een veranderende landbouw,
- 116 *Groeneveld, R.A. & D.P. Rudrum.* Habitat Allocation to Maximize Biodiversity, A technical description of the HAMBO model
- 117 *Kruit, J., M. Brinkhuizen & H. van Blerck.* Ontwikkelen met kwaliteit. Indicatoren voor culturele vernieuwing en architectonische vormgeving
- 118 *Roos-Klein Lankhorst, J.* Beheers- en Ontwikkelingsplan 2007: Kennismodel Effecten Landschap Kwaliteit; Monitoring Schaal; BelevingsGIS
- 119 *Henkens, R.J.H.G.* Kwalitatieve analyse van knelpunten tussen Natura 2000-gebieden en waterrecreatie
- 120 *Verburg, R.W., I.M. Jorritsma & G.H.P. Dirkx.* Quick scan naar de processen bij het opstellen van beheerplannen van Natura 2000-gebieden. Een eerste verkenning bij provincies, Rijkswaterstaat en Dienst Landelijk Gebied
- 121 *Daamen, W.P.* Kaart van de oudste bossen in Nederland; Kansen op hot spots voor biodiversiteit
- 122 *Lange de, H.J., G.H.P. Arts & W.C.E.P. Verberk.* Verkenning CBD 2010-indicatoren zoetwater. Inventarisatie en uitwerking relevante indicatoren voor Nederland
- 123 *Vreke, J., N.Y. van der Wulp, J.L.M. Donders, C.M. Goossen, T.A. de Boer & R. Henkens.* Recreatief gebruik van water. Achtergronddocument Natuurbalans 2008
- 124 *Oenema, O. & J.W.H. van der Kolk.* Moet het eenvoudiger? Een essay over de complexiteit van het milieubeleid
- 125 *Oenema, O. & A. Tiktak.* Niets is zonder grond; Een essay over de manier waarop samenlevingen met hun grond omgaan
- 2009**
- 126 *Kamphorst, D.A.* Keuzes in het internationale biodiversiteitsbeleid; Verkenning van de beleidstheorie achter de internationale aspecten van het Beleidsprogramma Biodiversiteit (2008-2011)
- 127 *Dirkx, G.H.P. & F.J.P. van den Bosch.* Quick scan gebruik Catalogus groenblauwe diensten
- 128 *Loeb, R. & P.F.M. Verdonschot.* Complexiteit van nutriëntenlimitaties in oppervlaktewateren
- 129 *Kruit, J. & P.M. Veer.* Herfotografie van landschappen
- 130 *Oenema, O., A. Smit & J.W.H. van der Kolk.* Indicatoren Landelijk Gebied
- 131 *Agricola, H.J.(eindredactie).* Achtergronddocument Nulmeting Effectindicatoren Monitor Agenda Vitaal Platteland
- 132 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-001 – Koepel
- 133 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 134 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 135 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-005 – M-AVP
- 136 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-006 – Natuurplanbureaufunctie
- 137 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-007 – Milieuplanbureaufunctie
- 138 *Jong de, J.J., J. van Os & R.A. Smidt.* Inventarisatie en beheerskosten van landschapselementen
- 139 *Dirkx, G.H.P., R.W. Verburg & P. van der Wielen.* Tegenkrachten Natuur. Korte verkenning van de weerstand tegen aankopen van landbouwgrond voor natuur
- 140 *Annual reports for 2008; Programme WOT-04*
- 141 *Vullings, L.A.E., C. Blok, G. Vonk, M. van Heusden, A. Huisman, J.M. van Linge, S. Keijzer, J. Oldengarm & J.D. Bulens.* Omgaan met digitale nationale beleidskaarten
- 142 *Vreke, J., A.L. Gerritsen, R.P. Kranendonk, M. Pleijte, P.H. Kersten, F.J.P. van den Bosch.* Maatlat Government - Governance
- 143 *Gerritsen, A.L., R.P. Kranendonk, J. Vreke, F.J.P. van den Bosch & M. Pleijte.* Verdrogingsbestrijding in het tijdperk van het Investeringsbudget Landelijk Gebied. Een verslag van causonderzoek in de provincies Drenthe, Noord-Brabant en Noord-Holland.
- 144 *Luesink, H.H., P.W. Blokland, M.W. Hoogeveen & J.H. Wisman.* Ammoniakemissie uit de landbouw in 2006 en 2007
- 145 *Bakker de, H.C.M., C.S.A. van Koppen,* Draagvlakonderzoek in de steigers. Een voorstudie naar indicatoren om maatschappelijk draagvlak voor natuur en landschap te meten
- 146 *Goossen, C.M.,* Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden. Jaar 2006/2007